

HUKUK · TOPLUM · YAŞAM · KÜLTÜR

AKADEMİ KÜRSÜ

T Ü R K İ Y E A D A L E T A K A D E M İ S İ

OCAK 2021 · SAYI 8

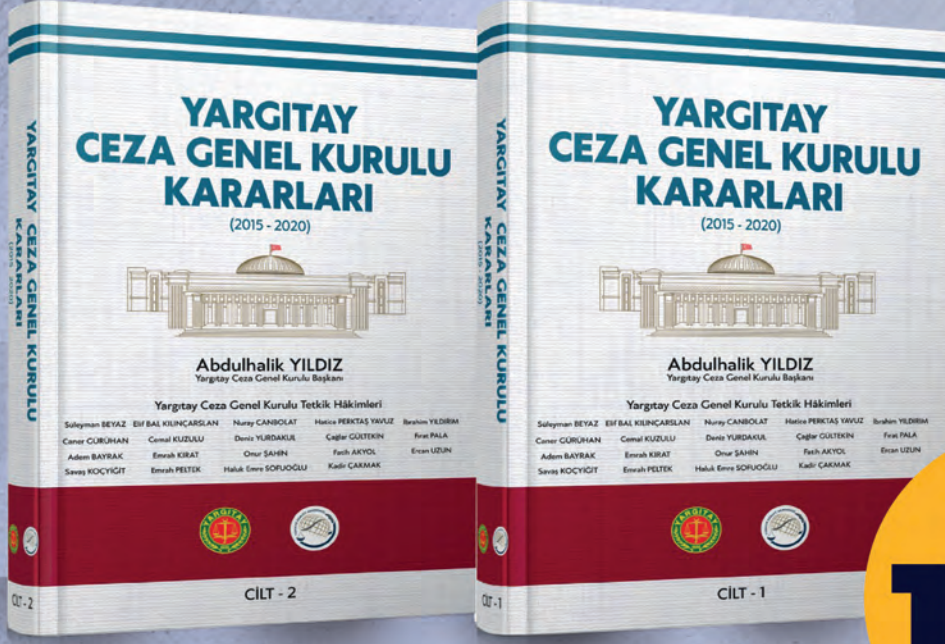


Danıştay Başkanı Zeki YIĞİT ile Söyleşi

**AIHM Başkanı
Robert SPANO**
Türkiye Adalet
Akademesinde

**Nafakaya Dair
Yaşanan Sorunlar**

**Hükümlülerin
Topluma
Kazandırılması**



İKİ CİLT
(11876 Sayfa)

150 ₺

YARGITAY CEZA GENEL KURULU KARARLARI

2015 - 2020

yayin.taa.gov.tr



@AdaletAkademisi

Değerli Meslektaşlarım,

Akademi Kürsü Dergisi'nin sekizinci sayısı ile yeniden karşınızdayız.

Derginin yenilenen tasarımı ile birlikte önceki sayılarımızdaki gibi zengin ve renkli bir içerik sizleri bekliyor.

Bu sayıda; zaman ayırarak bizlere söyleşi imkânı sağlayan Danıştay Başkanı Sayın Zeki Yiğit ve eserleriyle dergiye katkıda bulunan bütün yazarlarımıza şükranlarımızı arz ediyoruz.

...

Yenilenen ve güçlenen yapısı ile hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi, hâkim ve savcılarının da meslek içi eğitimlerle bilgi ve birikimlerinin geliştirilmesinde büyük rol oynayan Türkiye Adalet Akademisi; "Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim" anlayışını temel alan vizyonuyla eğitim çalışmalarına ara vermeden devam etmektedir.

Uzaktan ve örgün eğitim yoluyla hâkim ve savcı adaylarına, uygulamaya yönelik teorik ve pratik bilgiler verilmekte, Akademi bünyesinde açılan 'Akademi Uygulama Adliyesi' ve 'Savcılık Uygulama Atölyesi'nde simülasyon, kurgusal duruşma ve vaka analizleri gibi eğitim teknikleri kullanılarak, adayların her yönüyle mesleğe hazırlanmaları sağlanmaktadır.

Hepinizin bildiği gibi, COVID-19 salgınının özellikle eğitim hizmetlerini ciddi bir şekilde etkilemesi nedeniyle bütün eğitim kurumları örgün eğitime ara vererek, eğitimlerini dijital platformlarda ve uzaktan eğitim şeklinde sürdürmeye çalıştılar.

Yaşanan bu süreç; hâkim ve savcılar ile adayların eğitimine ilişkin de, yeni stratejiler geliştirilmesini zorunlu hale getirdi.

2020 yılı Mart ayından itibaren meslek öncesinde yüz yüze eğitimlere ara verilmesi ve önceden planlanan meslek içi eğitimlerin ertelenmesinden sonra, 2019 yılında Akademi bünyesinde kurulan 'Uzaktan Eğitim Merkezi'nin teknik donanım ve ihtiyaçları hızla giderilerek, bir yandan müfredatta bulunan ders ve



konulara ilişkin çevrimdışı eğitim videoları hazırlanarak uygulamacıların erişimine sunulurken, bir yandan da online uzaktan eğitim devam etti.

Yine Türkiye Adalet Akademisi tarafından dijital eğitimi geliştirmek, ihtiyaç duyulan konularda çevrimiçi ve çevrimdışı olarak uzaktan eğitimler düzenlemek amacıyla hazırlanan TAA Eğitim Platformu; bütün hâkim ve savcılar ile hâkim ve savcı adaylarının hizmetine sunuldu.

2020 yılı Mart ayında ara verilen ve uzaktan eğitim modeli ile yürütülen, ancak kontrollü normalleşme süreci ile birlikte tekrar başlayan yüz yüze eğitim, hazırlanan kılavuz çerçevesinde, "maske, mesafe, temizlik" kurallarına azami şekilde uyularak, kesintiye uğramadan devam etmektedir.

...

Hukuk, toplum, kültür ve yaşama dair geniş bir yelpazedeki eserlerin yer aldığı dergimizi beğeneceğinizi ümit ediyor, iyi okumalar diliyorum.

Sağlıcakla kalın...

Muhittin ÖZDEMİR
Türkiye Adalet Akademisi Başkanı

AKADEMİ KÜRSÜ

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ ADINA YAYIN SAHİBİ

Muhittin ÖZDEMİR
Türkiye Adalet Akademisi Başkanı

EDİTÖR

Adnan DÖNDERALP - Hâkim

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Fethullah SOYUBELLİ - Hâkim

YAYIN DANIŞMANI

Fatih AKBABA

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Yasemin ARIK - Uzman

DERGİ YAYIN KURULU

Adnan DÖNDERALP - Hâkim

Yasemin ARIK - Uzman

Esmâ AVAN - Sosyal Çalışmacı

Ali Burhan ÖZKAN - Sosyal Çalışmacı

Aktan Oral OKUDUCU - Uzman

DİZGİ VE GRAFİK TASARIM

Hüseyin ÖZTÜRK - Ramazan GÜNEY

FOTOĞRAF

Oğuzhan AY

YAYIN YÖNETİM MERKEZİ

Türkiye Adalet Akademisi

Ahlatlıbel Mahallesi Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı 06095 Çankaya/Ankara

Tel: 0 312 489 81 80 Faks: 0 312 489 81 01

Web: yayin.taa.gov.tr - E-posta: kulturel.dergi@taa.gov.tr

BASKI

Kalkan Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti. - Büyük San. 1. Cad. No: 99/A İskitler / ANKARA

Tel: 0 (312) 342 16 46 - Belgeç: 0 (312) 384 57 46

Dergimizde hukuk, toplum, kültür, yaşam, sanat ve edebiyat alanında akademik olmayan çalışmalar gibi birden fazla alanda eserler yayınlanmaktadır.

Dergimizde yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlara aittir. Gönderilen eserler başka bir yerde yayımlanmış veya yayımlanacak ise mutlaka belirtilmelidir. Eser sahipleri eser başlığının altında isim, unvan ve e-posta adreslerini belirtmelidirler. Eserler e-posta ekinde dijital olarak (word dosyası vb. formatlarda) gönderilmelidir. Yayımlanan eserler için telif ücreti ödenmez.

Eserlerinizi kulturel.dergi@taa.gov.tr adresine yollayabilirsiniz.

ISSN NO: 2149-2050

İCİNDEKİLER

4**DANIŞTAY BAŞKANI
ZEKİ YİĞİT İLE SÖYLEŞİ****HABERLER****12****28****MESLEK SÖYLEŐİLERİ****İŐ BİRLİĞİ PROTOKOLLERİ****30****32****YARGI KARARLARINDA
GEREKÇELENDİRME****TÜRKİYE ADALET AKADEMİŐİ
MODERN EĞİTİM METODOLOJİŐİ****38**

Onur Utku SEVİM / Hâkim - Öğretim Üyesi

42**NAFAKAYA DAİR
YAŞANAN SORUNLAR**

İlhan GÜLEL / Hâkim - Öğretim Üyesi

**BARDAK KIRILDI DİYE
SU İÇMEKTEN VAZ MI GEÇMELİ?****48**

Hacer SAĞLAM / Hâkim

50**BÜLBÜLÜ ÖLDÜRMEK**

Aktan Oral OKUDUCU / Uzman

HUZUR MAKAMI

Fatma TAKIL / Hâkim

53**54****GÖRGÜ TANIĞI BEYANLARININ
PSİKOLOJİK BOYUTU**

Esra Nihan BRIDGE / Psikolog

**HÜKÜMLÜLERİN TOPLUMA
KAZANDIRILMASI****58**

Ali Burhan ÖZKAN / Sosyal Çalışmacı

62**PSİKO-SOSYAL ARKA PLANIYLA
SERİ KATİLLER**

Esmâ AVAN / Sosyal Çalışmacı

**KUZEY AFRİKA'DA
GİZLİ BİR HAZİNE: KAHİRE****68**

Muhammed İkbâl ÇAKMAK / Hâkim Adayı

75**YALNIZLIK**

Muhammet Nasuh ÇEVİK / Hâkim

ZAMANIN GÖR DEDİĞİ

Nazım BAL / Yargıtay Tetkik Hâkimi

76

Danıştay Başkanı ZEKİ YİĞİT

SÖYLEŞİ

“Hâkimlerin üstlendiği adalet tevzi görevi ağır bir yükür. Bu bakımdan hâkim, donanımlı ve yeterli düzeyde bilgi sahibi olmalı, görüşlerinden, çevresinden veya yetiştirme tarzından kaynaklanan ön yargılardan uzak (tarafsız) olmalı, çevresinden veya dış etkenlerden kaynaklanabilecek baskı veya taleplere karşı (bağımsız) durmalıdır.”



 Zeki Yiğit
Danıştay Başkanı



Sayın Başkanım, söyleşi talebimizi kabul ettiğiniz için size çok teşekkür ediyor ve Danıştay Başkanlığı görevine seçildiğiniz için sizi tebrik ediyoruz.

Biraz kendinizden ve ailenizden söz edebilir misiniz?

Derginizin bu sayısında bana yer vermeniz ve iyi dilekeleriniz nedeniyle ben de size teşekkür ederim.

1965 yılında Zonguldak'ın Alaplı İlçesi'nin şirin bir köyünde doğdum. İlkokulu birleştirilmiş sınıflardan oluşan ve tek öğretmenin görev yaptığı köyümdeki okulda tamamladım. Öğretmenimin okumam halinde başarılı olacağıma dair yönlendirmesi ve babamın öngörülü yaklaşımı ile 1976 yılında orta öğretime başladım ve 1983 yılında mezun oldum. Aynı yıl girdiğim sınavda başarılı olarak Hukuk Fakültesini kazandım. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1987 yılında mezun olduktan sonra avukatlık stajını tamamlayıp kısa bir süre avukatlık yaptım. Bu arada hâkimlik-savcılık sınavını kazandığım için hâkimlik-savcılık stajına başladım ve staj bitiminde 1991 yılı Şubat ayında Isparta'nın Sütçüler ilçesine Cumhuriyet savcısı olarak atanıp, kutsal bildiğimiz adalet tevzi görevine başladım. Ülkemizin birkaç ilçesinde Cumhuriyet savcısı ve hâkim olarak Türk milleti adına yargı görevini ifa ettikten sonra, 14 yıl süreyle Adalet Bakanlığında adalet müfettişi, adalet başmüfettişi, personel genel müdür yardımcılığı ve müsteşar yardımcılığı görevlerinde bulundum.

2011 yılında, adli yargı hâkimi olduğum halde idareci/bürokrat kontenjanından Sayın Cumhurbaşkanımızca

Danıştay Üyeliğine seçildim. Ocak 2013 – Ocak 2020 yılları arasında Danıştay Üyeliğinin yanı sıra Yüksek Seçim Kurulu üyeliği görevini de yürüttüm. Danıştayın 13. ve 8. dairelerinde üye olarak görev yaptıktan sonra, 7 Mayıs 2020 tarihinde Danıştay Genel Kurulu tarafından Danıştay Başkanlığına seçildim.

Doğduğum Kasımlı Köyü'nün Ferahlı Mahallesi yeşil deniz diye adlandırabileceğimiz bahar, yaz ve sonbaharda yeşilin bin bir renginin yer aldığı Karadeniz'e uzanan bir vadinin içindedir. Kalabalık bir sülalemiz var. Bir abim, iki ablam ve üç kız kardeşim, sayısını bazen hatırlayamadığım yeğenlerim, kuzenlerim ve büyük amcaların çocukları ile beraber büyükçe bir akraba grubuna sahibim.

Evlüyüm, biri erkek dört çocuğum var. Büyük kızım ve oğlum, benim gibi hukuk mesleğini seçtiler. Bir hanede bu kadar hukukçunun yeterli olacağını düşünerek iki küçük kızımın başka meslekler seçeceğini umuyorum.

Eğitim ve meslek hayatım boyunca annem, babam, kardeşlerim, ailem hep yanımda oldular, desteklerini esirgemediler, beni görmek istedikleri yerler ve hedeflerim için yüreklendirdiler, bu nedenle kendilerine müteşekkirim.

Zonguldak'ın Alaplı İlçesi'nde dünyaya geldiniz... Zonguldak deyince ilk olarak kömür ve maden ocakları aklı geliyor. Zonguldak sizin için ne ifade ediyor? Bir de sizden dinleyebilir miyiz?

Zonguldak ve Alaplı, doğduğum, ama orada yaşamaya doyamadığım ülkemizin harika diyarları...

Evet, sizin de dediğiniz gibi Zonguldak deyince akla ülkemizin ilk ve tek taş kömürü maden ocakları, Alaplı deyince de ülkemizin en önemli endüstriyel tarım ürünü olan fındık akla gelir. Alaplı, komşu ilçe Akçakoca ile birlikte Batı Karadeniz Bölgesi'nin en önemli fındık üretim merkezlerindedir. Benim ailem fındık üreticisidir, madenci bir yakınım olmadı ama Zonguldak insanı, ekmeğini yerin yüzlerce metre altında çalışarak taştan çıkarır. Şair Orhan Veli'nin dediği gibi, "Siyah akar Zonguldak'ın deresi, Yüz karası değil, kömür karası, böyle kazanılır ekmek parası" Zonguldak'ta. Zonguldaklı olmak; Zonguldak'ın yeşil, mavi ve siyahın bulunduğu yer olduğunu bilmektir.

Zonguldak il olarak genç bir Cumhuriyet şehri ve ilk ağır sanayi yatırımlarının yapıldığı şehirdir. 1937 yılında faaliyete geçen Karabük ve 1965 yılında faaliyete geçen Ereğli Demir-Çelik fabrikaları ülke sanayiinin hammaddesi olan demir ve çelik üretiminin lideri durumundalar. Bölge olarak, Bythinia'dan Roma'ya, Bizans'tan Cenevizlilere, Cenevizlilerden Danişmetliler ve Osmanlıya kadar birçok medeniyet hüküm sürmüştü bu topraklarda. Alaplı da bu anlamda çok eski yerleşimlilerdendir. Latin ve Roma kaynaklarında Semakol olarak adlandırılmaktadır. 1300'lü yılların ortalarında Osmanlı tarafından buraya Türkler yerleştirilmeye başlanmıştır. Çok derin orman örtüsüne sahiptir. Yaklaşık 4500 yıllık dünyanın en yaşlı porsuk ağaçlarını barındırmaktadır İlçenin Gümeli yaylasındaki ormanları.

Zonguldak'ın insanı merttir, yüreklidir. Vatan, millet, devlet sevdalısı, milli duyguları güçlü, manevi değerlerine bağlı ve saygılıdır. Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi geleneklerine ve adetlerine sahip çıkar Zonguldak insanı. İnsan, Allah (c.c.) tarafından yaratılıştan bir fitrat üzere doğar, ama yaşadığı çevre ve aldığı eğitim onu şekillendirir. Yukarıda bahsettiğim değerlere sahip aile ve çevre ortamında büyüüp eğitim aldığım için şanslıyım. Milletimizin değerlerini, milli duyguların hassasiyet ve önemini, millete ve Devlete hizmetin ve sadakatin değerini bu sayede kavradım.

Üniversiteyi İstanbul'da okudunuz... O günlerin sizde bıraktığı izler nelerdir? Üniversite yılları Danıştay Başkanı Zeki Yiğit için ne ifade ediyor?

İstanbul'da, hayatın belirli bir kesitinde bile olsa bulunmak ve yaşamak bir ayrıcalıktır, yalnızca sokaklarında dolaşmak bile insana bir seviyeye kadar kültürel birikim ve değer katar. İstanbul bir dünya başkentidir bizim nazarımızda. Aynı zamanda maneviyat ve fikir dünyasının da merkezlerinden biridir. Neyin peşinde koşarsanız onu bulursunuz orada. İstanbul Hukuk Fakültesini dört yılda ve bütünlemeye kalmadan bitirmek için eğitim-öğrenmenin peşinde olmak gerekir. Ben de öyle yaptım. Rahmetli olan ünlü hocalarımız Prof. Dr. Sahir Erman, Prof. Dr. Sulhi Dönmezer, Prof. Dr. İl Han Özay gibi hocalardan ders alıp sınıf geçebilmek, fakülteyi zamanında bitirebilmek bunu gerektiriyordu. Zira maddi imkânlarım sınırlıydı,





babamın ve kardeşlerimin fedakârlıkları vardı okulu zamanında bitirebilmem için. Hukuk Fakültesine başlayan her öğrenci kendisini Cumhurbaşkanı adayı olarak görür, ilerleyen sınıflarda hedeflerini düşürmeye başlar, mezun olduktan sonra ise bir büro kurup avukatlık yapmaya razı olur. Hukuk Fakültesini kazanmak, orada okumak böyle bir özgüven verir o yaştaki gençlere. Ben avukatlık düşünmediğim için kamunun açtığı müfettişlik, kaymakamlık ve hâkimlik sınavlarını takip ettim. Saygın, kutsal ve milletimizce peygamber postu olarak görülen hâkimlik mesleğini seçerek, öğrencilik ve gençlik yıllarında hayal olarak bile düşünmediğimiz makam ve görevleri nasip etti Allah (c.c.)...

Danıştay Başkanlığına kadar uzanan süreçte eğitim hayatınız ve fikir dünyanız nasıl şekillendi? Kimlerden etkilendiniz? Kimleri örnek aldınız?

İlkokul yıllarında, köyümdeki gece vaktinin ıssızlığında gökyüzünü ve yıldızları izlerdim. O muhteşem yıldızlar topluluğu ve gökyüzü büyük bir merak uyandırdığı için uzaya ve astronomiye ilgi doğurdu bende. Onun için ortaokul ve lise yıllarında diğer sosyal ve kültürel yayınlar yanında bilim, teknik ve uzay konularını içeren yayın ve dergilere de ilgi duyup okuyordum. Meslek lisesinde öğrenci olduğum için bu ideali gerçekleştirecek yeterli düzeyde matematik ve fizik gibi dersleri alamadık. O yıllarda idealist öğretmenlerimiz vardı. 1980 öncesinin kargaşa ve anarşik düzeninden bizleri uzak tutarak milli ve manevi değerleri önceleyen, vatan sevgisi aşıl原因an, devletle barışık olmayı,

millete hizmet etmenin de ibadet olduğunu öğütleyen hocalarımızdı. Eğitim hayatımız bu şekilde olunca, millete hizmet etmek için en iyi yolun Devlet hizmetinde bulunarak olabileceği, bu sebeple hukuk veya siyasal bilgiler alanında eğitimimize devam etmek gerektiği fikri gelişti arkadaşlarımızla yaptığımız değerlendirmelerde.

Lise döneminde milli mücadele yıllarının şair ve yazarlarını, Mehmet Akif'in, Halide Edip'in ve diğerlerinin eserlerini okudum. Fikir ve düşüncelerimi şekillendiren, bunlar gibi fikir ve edebiyat dünyasının duayenlerinin eserleri ile eğitim aldığım lise ve üniversite yıllarındaki hocalarımın görüş ve düşünceleri oldu. Tabii ki, mazbut bir aile ortamının ve çevrenin asıl olarak etkili olduğunu öncelikle söylemem gerekir.

Danıştay Başkanı olarak çok önemli ve zor bir görev ifa ediyorsunuz... Bu nedenle hem yargı sistemimiz, hem de yargı sistemimizin işleyişi konusundaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

Türk yargısı gerek tarihsel köken, gerekse kurumsal yapılanma olarak zengin bir birikime sahiptir. Bu zengin birikim ile hâkim, savcı ve idari personelin her koşulda fedakârca yürüttüğü çalışmalar adalet ve yargıya güvenin artarak devamını sağlamaktadır. Hukuka ve demokrasimize kasteden 15 Temmuz darbe girişiminin ardından yargı kurumlarındaki hainlerin ilişkileri bu kurumlardan kesilmiştir. Bu süreçte ve darbe girişiminin olduğu gece, yargı camiası, Cumhuriyet savcısı ve hâkim-

ler önceki dönemlerden farklı olarak hızlı bir refleks göstererek, girişimi hukuk dışı ilan ederek darbe teşebbüsü devam ederken ve amaçlarına ulaşip ulaşmayacağı belli olmadığı aşamada, gözaltı ve yakalama kararları vererek vatansever güvenlik kuvvetlerine büyük destek vermişler ve Devlet büyüklerinin liderliğinde topyekûn direnişle darbe girişiminin engellenmesinde pay sahibi olmuşlardır. Bu süreç sonrasında yargı sistemimiz, bünyesindeki ihanet odaklarını temizleyerek hukukun üstünlüğü ilkesine bağlı mensupları ile milletimize hizmete devam etmektedir. Tüm bu hususlara rağmen tabii ki yargı kurumlarımızın aşması gereken sorunları da bulunmaktadır.

Bunlardan en önemlisi mevcut ve artan iş yüküdür. Yargı mercilerinin önündeki sürekli artan iş yükü, önemli konulara nitelikli bir tartışmayla, içtihadî çözümlere odaklanmayı ve zamanında çözüm üretmeyi geciktirebilmekte, bu durum AIHM ve AYM tarafından bazen etkili ve adil yargılamayı ihlal eden hal olarak değerlendirilebilmektedir.

Bu bakımdan uyuşmazlıkların derinleştirilmeden ve çoğaltılmadan çözülmesi, Devletin ve de yargının amaçlarından biri olmak zorundadır. Bu çerçevede idari yargıda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının geliştirilmesi ve uyuşmazlıkların yargı önüne taşınmadan sulh yoluyla giderilmesini önemli görüyorum.

Bu kapsamda tam yargı davaları açısından yapılan çalışmanın bir an evvel kanunlaşmasının faydalı olacağını düşünüyorum. İdare ile vatandaşlar arasındaki ihtilaflar bazen idare yetkililerinin inisiyatif almamasından, her hâlükârda meselenin yargı yoluyla çözümünü salık vermelerinden kaynaklandığı görülmektedir. İdarenin, vatandaşların istek, talep ve hakları konusunda işlem tesis ederken nasıl yol izleyeceğine dair önceden belirlenmiş usul ve kurallar bulunmadığından idarenin yetkilileri çoğu zaman aleyhlerine sorumluluk doğabileceği endişesiyle takdir hakkını aleyhte kullanmaktalar. Bu bakımdan idare ile vatandaş arasında daha başlangıçta uyuşmazlık doğmasını bir ölçüde azaltacak idari usul düzenlemeleri ile, uyuşmazlıkların yargı önüne gelmeden çözümünün önünü açacak sulh müessesesinin etkinleştirilmesi, vergi ve kamulaştırma ihtilaflarındaki uzlaşma müessesesinin kapsamının genişletilmesi ve farklı alanlarda uygulanmasının yolunun açılması, bu anlayışın gerek idare, gerekse vatandaşlarımız tarafından benimsenmesi, idareye olan güveni artıracığı gibi idari yargının iş yükünü de dikkate değer ölçüde azaltacaktır. Yargı sistemleri için en önemli kavramlardan biri

olan makul sürede yargılama kriteri ile ilgili olarak yaşanan olumsuzluklar da bu yolla çözüme kavuşturulacak, mahkemeye erişim hakkından kararların icrasının sağlanmasına kadar olan sürecin tümünü kapsayan adil yargılamayı en geniş şekliyle daha iyi gerçekleştirmiş olacağız.

Danıştayın mevcut durumu, çalışma prensipleri ve iş yoğunluğunu değerlendirebilir misiniz?

Danıştay Başkanlığı, 128 meslek mensubu, 41 savcı, 420 tetkik hâkimi ve 943 idari personel ile on biri dava, biri idari daire olmak üzere on iki daire ile birlikte İdari Dava Daireleri ve Vergi Dava Daireleri Kurullarıyla faaliyetlerine devam etmektedir.

Danıştay olarak, idari uyuşmazlıkları evrensel hukuk değerleri ve hukukun üstünlüğü ilkesi ışığında, insan haklarını esas alan, bağımsız, tarafsız ve adil bir yargılama yapmak suretiyle makul sürede çözümlenerek, içtihat birliğini sağlamayı amaçlamaktayız.

Bu kapsamda, daire ve kurulların yargısal faaliyetleri yanında, Danıştay Başkanlığı İdari Yargı ve İnsan Hakları Komisyonları, her adli yıl olduğu gibi bu sene de çalışmalarına devam etmektedir. İdari yargı komisyonunun yürüttüğü faaliyetler neticesinde hâkim ve savcılarımızın idari yargının güncel sorunlarına ilişkin farkındalığı artırılmakta





ve çözüm önerileri üzerinde çalışılmaktadır. İnsan hakları komisyonu ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki hak ve özgürlüklerin yargılama pratiğinde karşılık bulması amacıyla hâkim ve savcılarımızın yetkinliklerinin artırılması yönünde çalışmalarda bulunmaktadır. Her iki komisyon da yıl boyunca yaptığı çalışmaları kitaplaştırarak idari yargı ve insan hakları konularında kalıcı eserler ortaya koymaktadır.

Bu komisyonların dışında yakın zamanda faaliyetlerine başlayan İçtihat, Raporlama ve İstatistik birimimiz ile de kararların izlenerek içtihatların geliştirilmesi ve bilinirliğinin sağlanması, içtihat farklılıklarının önlenmesi hedeflenmektedir.

Bütün bu çalışmalar ile Danıştay tüm meslek mensupları, savcı, tetkik hâkimi ve idari personeliyle özverili bir şekilde adaletin tesisi amacıyla milletimize hizmet etmektedir. Bu amaca ulaşmakta önümüzdeki sorunlardan en büyüğü ise şüphesiz iş yoğunluğudur.

Bilindiği üzere 20 Temmuz 2016 tarihinde idari yargıda istinaf kanun yolu uygulamasına geçilmiş ve bu tarihten sonra 2016 yılında Danıştaya gelen dosya sayısı 270.000 iken, 2019 yılında 90.000'e kadar gerilemiştir. Aralık ayı sonu itibarıyla 2020 yılında gelen dosya sayısı ise 72.700 civarındadır. Bu sayı her ne kadar önceki yıllara göre orantılandığında sınırlı bir iyileşmeye işaret etse de, 2020 yılında yaşanan pandemi sürecini de göz önüne aldığımızda aslında istinaf kanun yolu nedeniyle gerçekleşen dosya sayısındaki azalmanın sınırına ulaşıldığı ve bundan sonra istinaftan gelen dosya sayısının artacağı görülmektedir. Bu çerçevede az önce değindiğim idari yargıda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının uygulanabilir hâle getirilmesi büyük önem arz etmektedir.

İdari yargı düzeninin başındaki yüksek mahkeme olan Danıştay, idari yargıdaki hukuk ve içtihat birliğini sağlayarak yargıya olan güvenin pekişmesini ve idari yargının tutarlı bir şekilde işlenmesini temin etmek amacıyla çalışmalarına devam edecektir.

Sizin de bildiğiniz gibi Türkiye Adalet Akademisi, ülkemizin ihtiyaç duyduğu hâkim ve savcılar yetiştiren bir kurum... Uzun yıllar yargının değişik kademelerinde görev yapmış birisi olarak, Akademiye de yol göstermek anlamında hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi, hâkim ve savcılarının da meslek içi eğitimi ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Etkin ve verimli bir adalet teşkilatının oluşturulabilmesi bakımından en önemli unsur yargı faaliyetini yürütenlerin yetkinlikleridir. Bu açıdan hâkim ve savcılarının eğitimi yargı sisteminin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Türkiye Adalet Akademisi bu noktada gerek meslek öncesi, gerekse meslek içi eğitim alanında çok önemli bir görevi ifa etmektedir.

Meslek öncesi eğitim alanında teorik eğitimin yanı sıra pratik eğitimin de verimli ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği açıktır. Bu çerçevede, teorik eğitim alanında Türkiye Adalet Akademisinin çalışmaları neticesinde bütüncül ve sistemli bir eğitimden geçen hâkim ve savcı adaylarının pratik eğitimleri esnasında da yanlarında staj yapmakta oldukları kişilerin inisiyatifinden bağımsız bir şekilde, sistemli bir tecrübe eğitimi görmeleri, mesleğe atandıktan sonraki süreçte yaşanabilecek olumsuzlukları en aza indirecektir. Bunun yanında etik değerler eğitimine, hâkim ve savcılarının en büyük vasfı ve ayrıcalığı olan tarafsızlık ve bağımsızlıklarının güçlenmesine yönelik eğitimlere önem ve öncelik verilmelidir. Mecelle'de hâkimin nitelikleri "hakîm, fehîm, müstakîm, emîn, mekîn ve metîn olmalıdır" şeklinde ifade edilmiştir. Eğitimlerde bu vasıflarını kuvvetlendirecek ve öne çıkaracak yaklaşım benimsenmelidir.

İnsan ilişkileri, ekonomi ve kamu yönetimi alanları her geçen gün daha da artan bir hızla değişmekte ve gelişmektedir. Bu alanların tümünü düzenleyen hukuk alanında meydana gelen gelişmelere ayak uydurulması, yargı camiası açısından diğer tüm meslek gruplarına göre daha büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda meslek içi eğitimin; hâkim ve savcılarının insan haklarına saygılı, adil ve hızlı bir yargılama yapabilme yetkinliklerinin artırılmasına, ekonomik, sosyal, kültürel ve

teknolojik yenilikleri yakından takip edebilmesine yardımcı olacak bir yaklaşımla sunulması gerekmektedir. Adayların ve hâkimlerin muhakeme yetenekleri, kararlarında doyurucu gerekçelere yer vermeleri, delilleri tartışıp irdelemeleri gerektiği hususlarında eğitilmeleri gerekir. Zira birçok kararda görüldüğü üzere, kararlar yeterli gerekçe ve delil tartışmasını içermediğinden, muhatapları kararları anlayamamakta, bu nedenle yargı kararlarına olan güven eksilmektedir. Öte yandan sırf bu nedenle AİHM ve AYM bireysel başvurular bakımından ihlal kararları vermektedir.

Sayın Başkanım son olarak hâkim ve savcılar ile hâkim ve savcı adaylarına ne gibi önerileriniz olabilir? İyi bir hukukçu kendisini geliştirmek için neler yapmalı ve hangi alanlara yoğunlaşmalıdır?

Hâkimlik mesleği, diğer tüm mesleklerden ve görevlerden farklıdır ve üstündür. Hâkimlik peygamber postuna oturmak demektir bizim geleneğimizde. Türk milleti adına adalet tevzii hak ve yetkisi hâkimlere verilmiştir Anayasa'da. Bu yüzden yüksek seciye, kuvvetli bir muhakeme, üstün bir dirayet, güçlü bir irade gerektirir bu göreve talip olanlarda. Adaletle erişmek, adil karar vermek için bu niteliklere sahip olması gerekir bir hâkimin. Adalet dağıtmakla görevli kılındığı toplumun tarihini, kültürünü, geleneklerini, çok iyi bilmeli ve tanımalıdır. Tanımadığınız bir toplumla ilgili verdiğiniz kararlar ne kadar hukuki olsa da, adil

bir karar olarak görülmeyebilir, dolayısıyla adil ve tarafsız bir hâkim olarak görünmeyi ve algılanmayı iskalayabilirsiniz.

Günümüzdeki küreselleşme nedeniyle, yabancı meslektaşlar ile doğrudan iletişimin sağlanması, evrensel hukuk kaynaklarının takibi ve uluslararası toplantılara katılımın sağlanması için hukuk terminolojisine haiz yabancı dil bilgisine sahip olmak da çok önem arz etmektedir.

Hâkimlerin üstlendiği adalet tevzi görevi ağır bir yükür. Bu bakımdan hâkim, donanımlı ve yeterli düzeyde bilgi sahibi olmalı, görüşlerinden, çevresinden veya yetiştirme tarzından kaynaklanan ön yargılardan uzak (tarafsız) olmalı, çevresinden veya dış etkenlerden kaynaklanabilecek baskı veya taleplere karşı (bağımsız) durmalıdır.

Bizler hâkimler olarak, üstlendiğimiz ulvi görevin hakkını verebilmek ve sorumluluğunu yüklenmek için çok çalışmalıyız. Hukuka uygun, vicdanımıza uygun adil kararlar verirken, aynı zamanda hızlı kararlar vermemiz gerekiyor. Orhan Gazi'nin, oğlu I. Murat'a nasihatinde söylediği gibi, "Adaletin en kötüsü geç tecelli edendir. Sonunda hüküm isabetli bile olsa, geciken adalet zulümdür!"

Adaleti hızlı biçimde tesis etmek gayesiyle gecesini gündüzüne katan, büyük fedakârlıkla çalışan yargı camiasının tüm mensuplarına teşekkürlerimi sunuyorum.



AİHM BAŞKANI ROBERT SPANO TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİNDE

Adalet Bakanı Abdulhamit Gül'ün daveti üzerine Türkiye'ye gelen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Başkanı Prof. Dr. Robert Spano, Adalet Bakanı Abdulhamit Gül ile birlikte Türkiye Adalet Akademisinde düzenlenen Hâkim ve Savcı Adayları Eğitimi Açılış Programına katılarak, "insan hakları" konulu eğitim verdi.

Türkiye Adalet Akademisinde düzenlenen Hâkim ve Savcı Adayları Eğitimi Açılış Töreni'ne; Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, Yargıtay Başkanı Mehmet Akarca, Danıştay Başkanı Zeki Yiğit, HSK Başkanvekili Mehmet Yılmaz, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Metin Feyzioğlu, Adalet Bakan Yardımcıları Şaban Yılmaz, Zekeriya Birkan, Uğurhan Kuş, HSK Birinci Daire Başkanı Halil Koç, Yargıtay



Başsavcısı Bekir Şahin, HSK Üyeleri Yaşar Şimşek, Hüseyin Şahin ve Prof.Dr. Ali Cengiz Köseoğlu, Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkgül ile AİHM Başkanı Robert Spano, AİHM Türkiye Hâkimi Saadet Yüksel ve Avrupa Konseyi Program Ofisi Başkanı Cristian Urse katıldı.

Programda AİHM Başkanı Robert Spano, Türkiye Adalet Akademisinde Hâkim ve Savcı aday eğitimleri devam eden 270 adaya canlı telekonferans sistemiyle "İnsan Hakları" dersine katıldı. Ders bitiminde Avrupa Konseyinin Hukuk Uygulayıcıları İçin İnsan Hakları Eğitimi Programı (HELP)'nda başarılı olan Hâkim Adaylarına sertifika töreni düzenlendi. Türkiye Adalet Akademisi İnsan Hakları Merkezini de ziyaret eden Spano, hatıra fotoğrafı çekiminden sonra duyduğu memnuniyeti ifade ederek Akademiden ayrıldı.

ABDULHAMİT GÜL: İNSAN HAKLARI EYLEM PLANI ÖNEMLİ BİR YOL HARİTASI OLACAK

Hâkim ve Savcı Adayları Eğitim Açılış Töreni'ne AİHM Başkanı Prof. Dr. Robert Spano ile birlikte katılan Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, hazırlıkları süren yeni 'İnsan Hakları Eylem Planı'nın hak ve özgürlüklere ilişkin standartları yükseltmek için önemli bir yol haritası olduğunu söyledi.

Programın açılışında bir konuşma yapan Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, iyi işleyen bir yargı sisteminin varlığının hukuk devletinin temel şartı olduğunu belirtti. Bireyin hukuka aykırı müdahaleler karşısında korunmasının, yasalar önünde herkesin eşit olmasının, haklara saygının, demokratik hukuk devletinin en önde gelen niteliği arasında bulunduğunu vurgulayan Bakan Gül, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin önemli bir taahhüt olduğunu, bu süreçte "Güven veren ve erişilebilir adalet sistemi" vizyonunun belirlendiğini dile getirdi.

Gül, belgenin hazırlığında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları, Avrupa Konseyi belgeleri, Avrupa Birliği müktesebatı ile diğer ulusal ve uluslararası belgelerin dikkate alındığını bildirdi. İfade özgürlüğü ve kişi hürriyetiyle ilgili ceza hukuku güvencelerini geliştiren birinci paketin, infaz sisteminde yapısal yenilikler getiren ikinci paket ve hukuk yargılamalarının usulünde sadeleştirme sağlayan, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarını da yaygınlaştıran üçüncü paketin TBMM'de yasalaştığını hatırlatan Gül, yeni yasama yılında da önemli düzenlemelerin kanunlaşacağını belirtti.

Yeni 'İnsan Hakları Eylem Planı' üzerinde de çalışmaların sürdüğünü anlatan Gül; Türkiye'nin, Avrupa Konseyinin kurucu üyeleri arasında bulunduğunu anımsattı. Gül, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olan Türkiye'nin AİHM'e bireysel başvuru hakkını da tanıdığını aktardı. AİHM'in etkili bir şekilde işleyişine katkı verildiğini ifade eden Bakan Gül, Avrupa Konseyinin çalışmalarıyla da uyumlu faaliyetler sürdürüldüğünü, yeni iç hukuk yolları oluşturularak uyuşmazlıkların AİHM'e gitmeden çözülmesi konusunda da önemli adımlar atıldığını dikkati çekti. Hukukçuların eğitiminin, sadece hukuk profesyonellerinin yaptığı bir entelektüel çaba olmadığını, aynı zamanda adalet mücadelesinin de önemli bir parçasını oluşturduğunun altını çizen Gül, insan hakları odaklı olmayan bir hukuk eğitiminin ise özünü kaybedeceğini söyledi.



Türkiye Adalet Akademisinin eğitim alanında önemli başarı kazandığına değinen Gül, bunun artarak devam edeceğini dile getirdi. Gül, Avrupa Konseyinin 'Hukuk Uygulayıcıları İçin İnsan Hakları Eğitimi Programı'nı 733 hâkim ve savcı adayının başarıyla tamamladığını bildirdi. Adalet hizmetlerinin kalitesini belirleyen insan unsuru olduğuna işaret eden Gül, adaletin yegâne tecelligâhının da yargı mensuplarının temiz vicdanı olduğunu belirtti.

ROBERT SPANO: HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ KONUSU AVRUPA ÜLKELERİNİN ORTAK MİRASI OLARAK GÖRÜLÜYOR

AİHM Başkanı Prof. Dr. Robert Spano ise, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile ilişkisinin uzun ve zengin bir ilişki olduğunu söyledi. Türkiye'nin sözleşmeye ilk imza atan ülkelerden olduğunu anlatan Spano, "Hukukun üstünlüğü konusu Avrupa ülkelerinin ortak mirası olarak görülüyor. Türkiye anayasasına baktığımızda Türkiye, hukukun üstünlüğüyle yönetilen laik ve sosyal bir devlet olarak tanımlanıyor. Hem sözleşme, hem de Türkiye Anayasası hukukun üstünlüğü konusunu Anayasanın temel ayakları olarak ortaya koyuyor" şeklinde konuştu.

Bağımsız yargının denge ve denetleme sisteminin işleyişinin temel taşları olduğunu kaydeden Spano, kişilerin güvencesinin hâkimler olduğunu dile getirdi. Spano, “15 Temmuz darbe girişimi sonrası tutukluluklarla ilgili Türkiye’den şikayet ve başvuruda bulunan hâkimler oldu. Hâkimlerin tutukluluğu çok ciddi bir gözetim altındadır. Yargı mensuplarına koruma sağlanması gerekir. Böylelikle bağımsız şekilde faaliyetlerini yerine getirirler. Yargının demokratik toplumda diğer devlet erkleri arasında önemli bir bağı vardır. Sözleşme hukuku çerçevesinde bir tutuklamanın 5’inci maddede gerekli kılınan koşullar çerçevesinde hukuka uygun olup olmadığını değerlendirmenin milli makamların takdirine bırakıldığı hususu yanlıştır. Avrupa Mahkemesi, 5’inci maddede sunulan güvenceler dolayısıyla ulusal kanun hükümlerine uyulup uyulmadığını gözetleme yetkisine sahiptir. Hâkimlerin tutukluluğu söz konusu olduğunda bu gözetleme yetkisi daha sık kullanılacaktır.” ifadelerini kullandı.

SAADET YÜKSEL: TÜRKİYE “HELP” İLE İKİNCİ SIRADA

Programda bir konuşma yapan AİHM Yargıcı Saadet Yüksel, Türkiye’nin, Avrupa Konseyinin ‘Hukuk Uygulayıcıları İçin İnsan Hakları Eğitimi Programı’ (HELP) kullanıcı sayısında Avrupa Konseyine üye devletler arasında ikinci sıraya yükseldiğini söyledi.

Yüksel, AİHM’deki derdest dava sayısının azaltılması için birtakım çalışmalar yapıldığını kaydederek, sözlerini şöyle sürdürdü: “Avrupa insan hakları koruma sistemini kurtarmanın en büyük güvencesi, Mahkemenin de iş yükünü azaltacak en önemli etken, öncelikle tüm tarafların ve özellikle üye devletlerin



sistemin mihenk taşlarından birini oluşturan ikincilik ilkesi uyarınca üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmesidir. Millî makam ve mahkemelerin, sözleşmeyi ve Mahkeme içtihatlarını dikkate alması, buna uyması, diğer ifadeyle millî makamların korumadaki birincil rolü üstlenmesidir” ifadelerine yer verdi.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ TEMEL HEDEFİMİZDİR

Akademi Başkanı Muhittin Özdemir, Türkiye Adalet Akademisinde Hâkim ve Savcı Adaylarına hitaben konuşmasında, AİHM Başkanı Robert Spano’nun, programa katılmasından ve adaylara yönelik olarak gerçekleştirilen “insan hakları” dersinde tecrübelerini paylaşmasından duyduğu memnuniyeti dile getirdi.

Türkiye Adalet Akademisinin eğitim faaliyetlerinin, aday eğitimi, hâkim ve savcı eğitimleri, kamu kurumlarına yönelik hukuk ve adalet alanındaki hizmet içi eğitimler ile yabancı ülkelerin hâkim ve savcılarına yönelik yurt dışı eğitimler olmak üzere 4 ana alanda sürdürdüğünü belirten Özdemir, hukuka ve insan haklarına bağlı, tarafsız, bağımsız, hür vicdanıyla karar veren, meslek etik ilkelerini benimseyen, toplumun adalet ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte hâkim ve savcılar yetiştirmeyi hedeflediklerini söyledi.

Özdemir, bu hedefe ulaşmak amacıyla tüm eğitim faaliyetlerini, insan hakları ve hukukun üstünlüğü perspektifine uygun sürdürmek için çalıştıklarına dikkati çekerek, “Bu amaçla, aday eğitim müfredatında, ‘Anayasa ve İnsan Hakları Uygulamaları’ konusu temel eğitim başlıklarından biri olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri ile AİHM ve



Anayasa Mahkemesi uygulamalarını içeren derslere yer verilmektedir. Akademi bünyesinde, başında insan hakları alanında doktora bulunan hâkim-öğretim üyesinin çalışmalarına yön verdiği 'İnsan Hakları Merkezi' faaliyet göstermektedir." dedi.

İnsan hakları konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla seminer, çalıştay ve sempozyumlar düzenlendiğini kaydeden Özdemir, "Adaylara, Avrupa Konseyinin Hukuk Uygulayıcıları İçin İnsan Hakları Eğitimi Programı (HELP) eğitimi verilmektedir. Bir yıllık dönemde 759 aday HELP eğitimi almıştır. Görevdeki hâkim savcılara yönelik HELP eğitimi verilmesi amacıyla da çalışmalarımızı sürdürmekteyiz." bilgisini paylaştı.

Türk adalet sisteminin gelişimine katkı sağlamak ve Akademinin kurumsal kapasitesini güçlendirmek amacıyla ilgili ulusal-uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birlikleri, protokoller, projeler yapıldığını anlatan Özdemir, şöyle konuştu: "Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği ile iş birliği içerisinde, insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması, mevzuatımızın AİHM kararlarına uygun şekilde yorumlanarak uygulanması, AİHM içtihatlarının uygulanmasının teşvik edilmesi amacıyla projeler yürütülmektedir. 'Türk Yargısının İfade Özgürlüğü Konusunda Kapasitesinin Güçlendirilmesi' ve 'Türkiye'de Ceza Adalet Sisteminin Güçlendirilmesi' projeleri bu kapsamda Akademimizin ortaklığında tamamlanmıştır."

Özdemir sözlerini şöyle sürdürdü: "Pandemi döneminde, adaylarla başlayan uzaktan eğitimlerimize, 7 Eylül'den itibaren yetkisi değişen 600 hâkimimizle devam edeceğiz. Bu dönemde 44 Azerbaycan hâkim adayına verdiğimiz bir hafta süreli uzaktan eğitimi tamamladık. Güneydoğu Avrupa İş Birliği Süreci Türk Dönem Başkanlığı kapsamında 30 Eylül-1 Ekim 2020 tarihlerinde düzenlenecek 'Kovid-19 Sonrası Hâkim ve Savcıların Meslek Öncesi ve Meslek İçi Eğitimlerinin Geliştirilmesi Çalıştayı' ile yurt dışı uzaktan eğitim çalışmalarımıza devam edeceğiz. Ayrıca bu hafta 400 aday Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda belirlenen kurallar çerçevesinde eğitime başlayacak" dedi.



AKADEMİ UYGULAMA ADLİYESİ HUKUK CAMİAMIZ İÇİN HAYIRLI OLSUN

Türkiye Adalet Akademisi bünyesinde kurulan Akademi Uygulama Adliyesi'nin açılışında konuşan Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, Türkiye'de adaletin bağımsız mahkemelerde tecelli ettiğini ifade ederek, "Güven veren ve erişilebilir bir adalet için uygulamalı ve pratik bir şekilde eğitimin yapılması büyük önem arz ediyor. Türkiye Adalet Akademisi bünyesinde kurulan Uygulama Adliyesi hepimize ve tüm genç arkadaşlarıma hayırlı uğurlu olsun" dedi.

Hâkim ve savcı adaylarının mesleğe uyum sağlamalarını hızlandırmak, teorik eğitimlerin yanı sıra pratik bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla Türkiye Adalet Akademisi bünyesinde "Akademi Uygulama Adliyesi" kuruldu.

Akademi Uygulama Adliyesinin açılışında bir konuşma yapan Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, "Kimse toplum yargıçlığına heves etmesin. Kimse toplum yargıçlığına soyunmasın. Kimsenin mahkemeleri etkilemeye, tesir altına almaya hakkı ve yetkisi yoktur, bu kanunlarımızda suçtur. Böyle tahkir ve tahrip siyaseti içerisinde, adeta bir tribün amigosu gibi beğenmediği kararlar karşısında yargı mensuplarını hedef gösterme cur'etini kimse kendinde bulmamalıdır." dedi.

"HİÇBİR MAHKEME ADALET BAKANLIĞI'NIN TAŞRA TEŞKİLATI DEĞİLDİR"

Konuşmasında millet nezdinde, adalet nezdinde adil kararın yerine geçebilecek hiçbir değer olmadığını kaydeden Bakan Gül, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Yargısal işleyişte, hâkim ve savcı faile değil, fiile bakar. Ne söylendiğine değil, delile bakar. Burada asıl olan savcının, hâkimin dosyasına bu delillerin intikal etmesi ve buna göre karar verilmesidir. Yargının ideolojisi yoktur. Yargının tek ideolojisi vardır o da adalettir, adaletin tecelli etmesidir. Hâkim ve savcıların bağlı olduğu yer anayasadır, kanunlardır. Hâkim ve savcılar, mahkemeler bağımsız ve tarafsızdır. Hiçbir mahkeme, Adalet Bakanlığının taşra teşkilatı



değildir. Hiçbir mahkeme, Adalet Bakanlığının il müdürlüğü değildir. Adalet Bakanı'nın da bir cübbesi yoktur, asla olmayacaktır, olmamalıdır da. Öyle ayak ayak üstüne atarak, 'Adalet Bakanı şunu tutuklasın, bunu serbest bıraksın' gibi telkin verenlerin hukukta asla karşılığı yoktur. Bunlar adeta birer vesayet çağrılarıdır. Ancak Türkiye'de işleyen bir hukuk sistemi vardır."

"AKADEMİDE VERİLEN EĞİTİM YARGININ GÜÇLENMESİNE KATKI SAĞLAYACAK"

Hukuk eğitimi ve yargı sürecine çok önemli bir müesseseyi kazandırdıklarını belirten Adalet Bakanı Gül, "Hukuk fakültelerinin eğitimi ile birlikte mezun olduktan sonra, kürsüye çıkmadan önce güven veren ve erişilebilir bir adalet için uygulamalı ve pratik bir şekilde eğitimin yapılması büyük önem kazanıyor. Akademiye sizlerin almış olduğu bu eğitim, hem teorik, hem de pratik eğitim ile yargının güçlenmesine ve hukukun daha da egemen olmasına katkı sağlayacaktır.

Adliyelerde hangi imkân ve hangi sistem varsa burada cübbenizi giyerek bu uygulamayı bu pratiği yapmış olacaksınız. Bu ‘Uygulama Adliyesi’ hukuk camiamız için hayırlı olsun. Böylece cübbenizi giyip bir ildeki, ilçedeki adliyede ilk heyecanı orada değil, burada yaşayıp uygulamayı, UYAP girişleri, taraflarla ilgili diyalog nasıl kurulur, karar yazımı gibi tüm bu uygulamaları burada yapmış olacaksınız.” ifadelerini kullandı.

“HUKUK FAKÜLTELERİ’NE GİREN DAHA BAŞARILI ÖĞRENCİ SAYISINI ARTIRMAYI HEDEFLİYORUZ”

YÖK ile yapılan değerlendirme sonucunda hukuk fakültelerine girişte başarı sıralamasının 190 binden 125 bine indirildiğini belirten Adalet Bakanı Gül, “Böylece hukuk fakültelerine giren daha başarılı öğrenci sayısını artırmayı hedefliyoruz. İnşallah önümüzdeki dönemde daha da başarılı olanların hukuk fakültelerine girebilmesi amacıyla gerekli düzenlemenin olabilmesi için her türlü çabayı göstereceğiz. Bir diğer gelişme de hukuk mesleklerine giriş sınavları. Fakülteden mezun olduktan sonra bir hukuk mesleğini icra edebilmek için ayrıca bir sınavla bu değerlendirilmiş, tespit edilmiş ve ölçülmüş olacak. Bu da Türkiye’de nitelikli hukukçu meselesindeki çok önemli bir aşamayı kat etmemize katkı sağlayacak. Esas itibarıyla hâkim-savcı yardımcılığı modeli de yine önümüzdeki dönemde son hâlini vereceğimiz bir çalışma olacak. Böylece hâkim ve savcı yardımcılığından sonra

cübbeyi giyerek bir yargısal ödev yapmış olunacak. Dolayısıyla bu müessesenin de son hâlini verip yine inşallah düzenlemenin yapılması için gerekli çalışmayı yapacağız ve hukuk sistemine çok önemli bir reformu kazandırmış olacağız” şeklinde konuştu.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: AMACIMIZ, ADALET İHTİYACINA CEVAP VERECEK HÂKİM VE SAVCILAR YETİŞTİRMEKTİR.

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir de hedeflerinin, hukuka ve insan haklarına bağlı, bağımsız, tarafsız, hür vicdanıyla karar veren, meslek etik ilkelerini benimseyen, toplumun adalet ihtiyacına cevap verecek nitelikte hâkim ve savcılar yetiştirmek olduğunu söyleyerek şunları kaydetti: “Adayların, pratik bilgi ve becerilerini geliştirebilecekleri, mesleğe en iyi şekilde hazırlanacakları Akademi Uygulama Adliyesi’nde duruşma pratiğinin yanı sıra duruşmada ve adliyede iletişim, kalem ve diğer birimlerin yönetilmesi gibi konularda da uygulamalı eğitimler verilecektir. Aslına uygun şekilde inşa edilen Uygulama Adliyesi’nde hâkim ve savcı odaları, duruşma odaları, ön büro, mahkeme ve savcılık kalemi gibi birimler bulunmaktadır. Ayrıca Uygulama Adliyesine UYAP ve SEGBİS kurulmuştur. Bu sistemler sayesinde adaylar, Türkiye’nin herhangi bir adliyesindeki duruşmaları izleyebilecek ve hâkimlerden ders alabileceklerdir.”



ULUSLARARASI 'PANDEMİ DÖNEMİNDE HÂKİM VE SAVCI EĞİTİMİ' ÇALIŞTAYI

Ülkemizin dönem başkanlığını üstlendiği Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci kapsamında, 30 Eylül-1 Ekim 2020 tarihleri arasında Türkiye Adalet Akademisi tarafından Dışişleri Bakanlığı iş birliği ile dijital platformda "COVID-19 Sonrası Hâkim ve Savcılarının Meslek Öncesi ve Meslek İçi Eğitimlerindeki Gelişmeler Çalıştayı" düzenlendi.

Güney Doğu Avrupa ülkeleriyle Yargı Eğitim Ağları kurulması, bölge ülkelerindeki yargı mensupları arasında eğitim alanında kalıcı iş birliğinin tesis edilmesi amacıyla düzenlenen çalıştay, Akademinin ev sahipliğinde, Adalet Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin katılımı ile gerçekleştirildi.

Türkiye, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya, Moldova, Romanya, Sırbistan, Slovenya ve Yunanistan'ın üye olduğu Güneydoğu Avrupa İş birliği Süreci kapsamında alternatif bir eğitim ağı olarak, Güney Doğu Avrupa Yargı Eğitim Ağı'nın kurulmasının bölgesel iş birliğine katkı sağlayacağı belirtildi.



Avrupa İş birliği Sürecine üye ülkelerin yargı eğitimi kuruluşlarının COVID-19 sonrası hâkim ve savcılarının meslek öncesi ve meslek içi eğitimlerinde karşılaştıkları güçlükler ve bu alanda iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla dijital ortamda düzenlenen çalıştayda; COVID-19 sonrası yargı eğitimindeki deneyim ve en iyi uygulamaların paylaşılması, pandeminin yargı eğitimi üzerindeki olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesi, bu süreçte etkin ve verimli bir eğitimin sağlanmasına yönelik yeni fikir ve stratejilerin geliştirilmesi, güncel gelişmelerin takip edilmesi, kalıcı ve etkin bir uluslararası iş birliğinin tesis edilmesi için yapılması gereken çalışmalar üzerinde duruldu.

AFRİKA ÜLKELERİ İLE 'ADALET YÖNETİMİ VE İHTİSAS MAHKEMELERİ' KOLOKYUMU

Türkiye Adalet Akademisi ve TİKA işbirliği ile hâkimler, savcılar ve adalet sisteminde çalışan uzmanlar için düzenlenen dört günlük "Çevrimiçi Adalet Yönetimi ve İhtisas Mahkemeleri Kolokyum" programına Cezayir, Cibuti, Filistin, Irak, Mozambik, Sudan, Somali, Tunus ve Uganda katıldı.

Türkiye'de başarıyla uygulanan ihtisas mahkemeleri, adli bilişim ve e-adalet uygulamalarına ilişkin deneyimlerin arttırılması, kalıcı ve etkin bir uluslararası iş birliğinin tesis edilmesi amacıyla düzenlenen çevrimiçi kolokyum programının açılış konuşmasını yapan Akademi Başkanı Muhittin Özdemir; Akademinin uluslararası vizyonu ve gelen eğitim talepleri doğrultusunda, yeni sürecin de ruhuna uygun olarak, eğitimleri dijital platformda sürdürmeye devam ettiklerini belirtti.

Hâkim ve savcı adaylarına yönelik meslek öncesi, hâkim ve savcılara yönelik meslek içi, kamu kurumlarına yönelik hizmet içi eğitimlerin yanı sıra, yabancı ülke hâkim ve savcılarının yönelik yurt dışı eğitimler de yaptıklarını belirten Özdemir; Türkiye Adalet Akademisi, hâkim ve savcılarının yetiştirilmesine ilişkin görevlerinin yanı sıra, hâkim ve savcı adaylarının eğitimi yapan kurumlarla iş birliğine giderek, birçok ülkenin yargı okulları ve yargı kuruluşları ile de karşılıklı ilişkiler geliştirmektedir. 2020 yılında yabancı hâkimler, savcılar ve adalet uzmanlarının eğitime yönelik uluslararası



1-4 Aralık 2020
1-4 December 2020

TİKA
T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

TÜRKİYE
ADALET AKADEMİSİ

ADALET YÖNETİMİ VE İHTİSAS MAHKEMELERİ ÇEVİRİMİÇİ KOLOKYUM PROGRAMI

ONLINE COLLOQUIUM PROGRAMME on
ADMINISTRATION of JUSTICE
and SPECIALISED COURTS

kolokyumlar planlasak da, tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi nedeniyle bu programları yüz yüze olarak gerçekleştiremedik. Bununla birlikte, pandemi döneminde Azerbaycan hâkim adaylarına verdiğimiz bir hafta süreli uzaktan eğitimi tamamladık. Ayrıca, Türkiye'nin dönem başkanlığını yaptığı Güneydoğu Avrupa İş birliği Süreci çatısı altında bu coğrafyada yer alan 11 yargı eğitim kuruluşu ile bir çalıştay düzenledik. Bu çalıştayda, pandemi sonrası yargı eğitiminde yaşanan gelişmeleri ele aldık ve bilgi paylaşımında bulunduk." dedi.

Bu kolokyumun dijital platformda düzenlenen ilk kolokyum olduğunu vurgulayan Özdemir; "Düzenlediğimiz bu kolokyum ile yargılama sürelerinin kısaltılmasına ve yargının kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesine imkân veren modellerin siz değerli katılımcılar ile paylaşılmasını amaçlıyoruz. Yeni sürecin ruhuna uygun olarak dijital platformda düzenlediğimiz bu kolokyuma katılan herkese teşekkür ediyorum." dedi.

KARADAĞ YÜKSEK MAHKEME BAŞKANI MEDENICA, TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİNİ ZİYARET ETTİ

Yargıtay Başkanı Mehmet Akarca'nın resmi davetlisi olarak Türkiye'de temaslarda bulunan Karadağ Yüksek Mahkeme Başkanı Vesna Medenica, Karadağ Hâkim ve Savcı Eğitim Merkezi Başkanı Svetlana Vujanovic ve Karadağ Ankara Büyükelçisi Perisa Kastratoviç ile birlikte Türkiye Adalet Akademisine bir ziyaret gerçekleştirerek, Başkan Muhittin Özdemir ile görüştü. Görüşmede iki ülke arasındaki adli iş birliği konuları ele alındı.

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Yargıtay Genel Sekreteri Fevzi Yıldırım'ın eşlik ettiği Karadağ Yüksek Mahkeme Başkanı Vesna Medenica ve beraberindeki heyeti Akademiye konuk etti. Türkiye Adalet Akademisi sunumundan sonra heyettekiler, Akademi Uygulama Adliyesi, Uzaktan Eğitim Merkezi ve İnsan Hakları Merkezi'ne bir ziyaret gerçekleştirerek, çalışmalarını yerinde incelediler.



AKADEMİNİN GÜÇLÜ BİR TEKNİK ALTYAPISI VE BİLGİ HAVUZU VAR

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, iki dost ülke olan Türkiye ve Karadağ arasındaki adli iş birliğinin güçlenmesi açısından bu ziyaretten büyük bir memnuniyet duyduklarını ifade ederek; "Türkiye Adalet Akademisi olarak her zaman dost ülke olan Karadağ ile ortak çalışmalar yürütmeye arzusundayız. Yargı eğitimi alanında her konuda ortak çalışma yapabiliriz. Türkiye Adalet Akademisinin hem güçlü bir teknik altyapısı, hem de güçlü bir bilgi havuzu var. İlişkilerimizin devamını arzuluyoruz. Bu ziyaret, iki ülkenin adli iş birliği ile birlikte sosyal ve kültürel ilişkilerinin güçlenmesine de katkı sağlayacaktır." dedi.





İYİ BİR EĞİTİM ALMAYAN ADAY BAĞIMSIZ BİR YARGIÇ OLAMAZ

Türkiye Adalet Akademisi gibi bir bilim yuvasında bulunmaktan dolayı çok mutlu olduklarını belirten Karadağ Yüksek Mahkeme Başkanı Vesna Medenica; “İlerleyen dönemlerde hâkim ve savcı olacak adayların eğitimini üstlenmek çok özel bir görev. Bu anlamda Türkiye Adalet Akademisini tebrik ediyorum. Ancak, iyi bir eğitim alan hâkim ve savcı adayları, bağımsız bir şekilde görevlerini sürdürebilirler ve kimseden emir almadan görevlerini yapabilirler. Türkiye Adalet Akademisinin tecrübelerini yerinde görmek bizim için mutluluk verici. Karadağ’da Hâkim ve Savcı Eğitim Merkezi bulunuyor. Daha önce bu merkez Karadağ Yüksek Mahkeme Başkanlığına bağlı faaliyetlerini sürdürüyordu, yakın bir tarihte Başkanlıktan ayrılarak Eğitim Merkezi statüsüne kavuştu. Merkez, misyonunu başarılı bir şekilde sürdürüyor. Bundan sonraki süreçte de sizin tecrübelerinizden yararlanacağız” ifadelerine yer verdi.

KARADAĞ BÜYÜKELÇİLİĞİ HER ZAMAN TÜRKİYE’YE AÇIK

Yine aynı şekilde Türkiye Adalet Akademisinde bulunmaktan duyduğu memnuniyeti dile getiren Karadağ Ankara Büyükelçisi Perisa Kastratovic; “Bu ziyaret, Türkiye ile Karadağ arasındaki ilişkilerin ne kadar iyi düzeyde olduğunu göstermesi açısından son derece önemlidir. Bu ilişkilerin daha da ileri götürülmesi için bir engel olmadığını söylemek istiyorum. Türkiye Adalet Akademisine gelmek büyük bir şeref oldu benim için. Karadağ Büyükelçiliği, her zaman Türkiye’ye açıktır. Dolayısıyla iki dost ülkenin ilerleyen zamanlardaki ilişkilerini yürütmek için her türlü öneriye açık olduğumuzu belirtmek istiyorum.” dedi.

ÜÇ YILLIK AKADEMİ EĞİTİMİ ŞART

Karadağ Hâkim ve Savcı Eğitim Merkezi Başkanı Svetlana Vujanovic ise, eğitim çalışmalarının her ülke açısından da benzer olduğunu belirterek; “Sizin ülkeniz bize göre çok çok büyük bir ülke olduğundan hâkim-savcı ihtiyacı sayınız bizden çok daha fazla. Aslında çalışmalarımız hemen hemen aynı. Bizde üç yıllık bir akademi eğitimi şart. Bu eğitimin sonunda yapılacak sınavda başarı gösteren adaylar mesleğe kabul ediliyor. Sonrasında da deneyimli bir hâkimin yanında staj görevini tamamlıyorlar. Son beş yıl içerisinde hiçbir kararın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile zıtlığını görmedik. Bu durumda eğitim merkezi çok önemli bir rol oynuyor. Özellikle de standartların uygulanmasında önemli bir rol üstlendiğimizi belirtmek istiyorum.” dedi.



SOMALİ ADALET BAKANI MOHAMED NUR TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİNDE

Somali Adalet Bakanı Abdulkadir Mohamed Nur, Büyükelçi Jama Abdullahi Mohamed ve beraberindeki heyet ile birlikte 23 Aralık 2020 tarihinde Türkiye Adalet Akademisine bir ziyaret gerçekleştirdi.

Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) bursuyla Türkiye’de okuyan, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olan ve göreve geldikten sonra ilk yurtdışı ziyaretini Türkiye’ye gerçekleştiren Somali Adalet Bakanı Abdulkadir Muhammed Nur, Türkiye Adalet Akademisinin de konuğu oldu.

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir ile Somali Adalet Bakanı Nur arasında yapılan görüşmede, iki ülke arasındaki adli iş birliğinin güçlendirilmesine ilişkin görüş alışverişinde bulunuldu.



HER ZAMAN SOMALİ’YE DESTEK VERMEYE HAZIRIZ

Dost ve kardeş ülke Somali’nin Adalet Bakanını ve Ankara Büyükelçisini Akademiye ağırlamaktan duydukları memnuniyeti ifade eden Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir: “Türkiye Adalet Akademisi, hâkim ve savcı adaylarının yetiştirilmesinden, hâkim ve savcılara yönelik meslek içi eğitimlerin yapılmasından sorumlu bir kurumdur. Adalet Akademisi, 94 ülke ile adalet ve hukuk alanındaki eğitimlerle ilgili iş birliği yapmak suretiyle gelişime katkı sağlayan bir kurumdur. Ülkemiz, coğrafi konumu nedeniyle Avrupa, Asya ve Ortadoğu ülkeleriyle adeta bir köprü vazifesi görüyor. Avrupa, Orta Asya ve Afrika ülkeleriyle hukuk ve adalet alanında yakın bir iş birliği geliştirdik. İki hafta önce düzenlediğimiz uluslararası kolokyum programına 11 Afrika ülkesinden



katılım sağlandı, Somali de bu katılan ülkelerden biri idi. Somali’de adalet teşkilatının geliştirilmesi ve yeni bir sistem kurulması noktasında elimizden gelen desteği vermeye hazırız. Öğrenci değişim programları ile de Somalili hâkim ve savcılarını Akademiğimizde ağırlayarak tüm eğitim içeriklerimizi paylaşabiliriz.” dedi.

AKADEMİNİN TECRÜBELERİNDEN YARARLANMAK İSTİYORUZ

Gösterilen misafirperverlik için teşekkür ederek sözlerine başlayan Somali Adalet Bakanı Abdulkadir Muhammed Nur, “Biz buraya Türk kardeşlerimizin tecrübelerinden yararlanmaya geldik. Adalet Sistemimizi sıfırdan kurmaya çalıştığımız için sizin bize verdiğiniz bilgiler çok önemli. Türkiye Adalet Akademisinde en önemsedığımız şey ise, eğitimin sistemli olması. Çünkü, hâkim ve savcılarının eğitimleri çok önemli. Bunun için Türkiye Adalet Akademisinin tecrübelerinden faydalanmak istiyoruz. Bu sebeple ziyaretimiz çok verimli geçti.” dedi.

AKADEMİNİN MÜFREDATI ÇOK İYİ

Somali Başsavcısı Suleiman Mohamed Mohamud ise, “Türkiye Adalet Akademisinin ne kadar kapsamlı çalıştığını gördük, sizleri tebrik ediyorum. Akademinin müfredatı bizden çok ileride olduğu için en verimli şekilde nasıl faydalanabiliriz düşüncesindeyiz. Bizde eğitici sayısı çok az olduğu için eğitimlerden herkesin faydalanması da mümkün olmayabiliyor. Bu konuda Akademinin bizlere de destek olmasını bekliyoruz.” dedi.



AKADEMİDEN KIYMETLİ BİR ESER DAHA

Hukuk duayeni merhum Ali Himmet BERKİ'nin, İstanbul'un Fethinin 500. yıldönümü münasebetiyle ilk kez 1953'te yayınlanan "Büyük Türk Hükümdarı İstanbul Fatih Sultan Mehmed Han ve Adalet Hayatı" adlı kitabı, Türkiye Adalet Akademisi tarafından 67 yıl sonra yeniden hukukçuların istifadesine sunuldu.

En temel hedeflerinden biri, Türk adalet sisteminin gelişimine katkı sağlamak olan Türkiye Adalet Akademisi, hukuk ve adalet alanını ilgilendiren konularda yayın yapma faaliyetlerini sürdürüyor.

Ülkemizin yetiştirdiği en büyük hukukçulardan biri olan Yargıtay 2. Hukuk Dairesi Onursal Başkanı merhum Ali Himmet Berki'nin "Büyük Türk Hükümdarı İstanbul Fatih Sultan Mehmed Han ve Adalet Hayatı" adlı kitabı,



Türkiye Adalet Akademisi tarafından 67 yıl sonra yeniden yayımlanarak, hukuk camiasına yeniden kazandırılmış oldu.

Başta hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar olmak üzere bütün hukukçuların zevkle okuyacağı bu kıymetli eserde, Fatih Sultan Mehmed'in karakter özellikleri ve adalet hayatı aktarılıyor. Aynı zamanda kitapta Osmanlı İmparatorluğu'ndaki hukuk uygulamalarına ait önemli notlar ve değerlendirmeler de yer alıyor.

KARDEŞ KATLİ SÖZ KONUSU DEĞİL

Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi Onursal Başkanı merhum Ali Himmet Berki, kitabında "Fatih Sultan Mehmed Han-ı Sani tarafından tanzim ettirildiği rivayet edilen Fatih Kanunnamesi'nin (Kanunname-i Ali Osman) kısaca "kardeş katli" olarak anılan "kendisine saltanat



nasip olanların karındaşlarının nizam-ı alem için katletmesi münasiptir” şeklindeki hükmün mevcut olmadığını somut gerekçelere dayanarak anlatmaktadır.

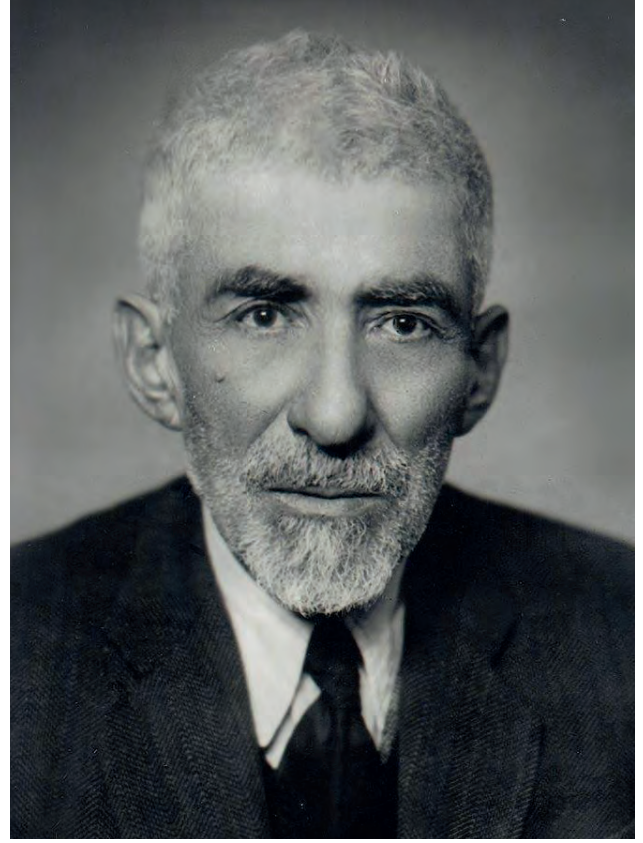
1953 yılında İstanbul’un, Büyük Hükümdar Fatih Sultan Mehmed tarafından fethinin 500. Yıldönümünde basılan bu eser, aynı yıl Ali Himmet Berki’nin yakın dostu Yozgatlı İhsan Efendi tarafından Arapçaya çevrilerek, Kahire’de basıldı.

GEÇİŞ DÖNEMİ HUKUKÇULARINDAN

Ali Himmet Berki hem İslam (Osmanlı hukuku) hem de Türk medeni hukuku alanında çalışmış ender hukukçulardan biri. Geçiş döneminde yetişmiş olan Berki, bu dönemin imkânlarından en iyi şekilde yararlanmıştır. Kendi döneminde hiç ilgi gösterilmeyen konulara el atarak, bu alanlarda faydalı eserler vermiştir. Gerek hâkimlik ve avukatlık görevlerinde, gerekse de ilmî çalışmalarında dikkatli ve titiz bir araştırmacı olmaya özen göstererek, çevresindeki hukukçulara da bunu aşılılamaya çalışmıştır.

Ali Himmet Berki, hukukçuluğunun yanı sıra tıp, tarih ve edebiyata, özellikle de Fars edebiyatına da ilgi duymuştur.

Birçok kıymetli eser kaleme alan Ali Himmet Berki’nin, Osmanlı müktesebatının Cumhuriyet döneminde yürürlükte bulunan mevzuata ve bu



mevzuat çerçevesinde akdedilen sözleşmelere nasıl uygulanacağını gösteren, ilk ve tek basımı 1948 yılında gerçekleştirilen ve alanında yegâne bir eser olan “Hukuk Mantiği ve Tefsir” adlı kitabı da, Türkiye Adalet Akademisi tarafından, 70 yıl sonra, 2018 yılında yeniden basılmıştır.



TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ DANIŞMA KURULU 2020'NİN SON TOPLANTISINI GERÇEKLEŞTİRDİ

25 Aralık 2020 tarihinde Adalet Bakan Yardımcısı Hasan Yılmaz başkanlığında gerçekleştirilen Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulu toplantısında, 2020 yılına dair genel değerlendirmelerin yanı sıra, 2802 sayılı Kanun'un 9/A maddesinin 6. ve 7. fıkraları uyarınca Mülakat Kuruluna üye seçimi yapıldı.

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Akademi Danışma Kurulu toplantısında faaliyetlerle ilgili bir sunum gerçekleştirdi. Danışma Kurulu üyeleri de Akademinin 2020 yılı içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetler ile ilgili görüşlerini bildirdi.

2019 yılında yeniden açılan Türkiye Adalet Akademisinin 'Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim' sloganı ile devam eden eğitimlerinin bir dönem COVID-19 pandemisi nedeniyle uzaktan yürütüldüğünü, ancak iki dönemdir



yüz yüze eğitimlerin başarıyla sürdürüldüğünü vurgulayan Bakan Yardımcısı Hasan Yılmaz, "Türkiye Adalet Akademisinin 1 yıl gibi kısa bir sürede çok önemli başarılar imza attığını izliyoruz. Akademi, tüm dünyanın içinde bulunduğu ve ülkemizi de ciddi bir şekilde etkileyen pandemi sürecinde görevini başarıyla yerine getirerek, hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılarının eğitimin örnek alınacak bir başarıyla yürüttü." dedi.

Ayrıca Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulu toplantısında, 2802 sayılı Kanunun 9/A maddesinin 6. ve 7. fıkraları gereğince Mülakat Kuruluna üye seçimi yapıldı. Mülakat kuruluna, Adli Yargı Hâkim ve Savcı adaylığı, İdari Yargı Hâkim adaylığı için bir asil bir yedek üye olmak üzere ikişer üye oy birliği ile seçildi.

Bakan Yardımcısı Hasan Yılmaz, kurul üyelerine teşekkür ederek, mülakat kuruluna seçilen yeni üyelere başarılar diledi.

YARGI KARARLARINDA GEREKÇELENĐİRME ÇALIŞMA TOPLANTISI VE BİLİM KURULU TOPLANTISI YAPILDI

Türkiye Adalet Akademisi tarafından başlatılan “Yargı Kararlarında Gerekçelendirme Çalışması” kapsamında Adalet Bakanlığı, Yargıtay ve Danıştay iş birliği ile 16 Ekim 2020 tarihinde Türkiye Adalet Akademisinde bir çalışma toplantısı düzenlendi.

Gerekçeli karar yazımı ile ilgili sorunların ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla Türkiye Adalet Akademisi tarafından başlatılan “Yargı Kararlarında Gerekçe Çalışması” kapsamında Adalet Bakanlığı, Yargıtay ve Danıştay iş birliğinde Türkiye Adalet Akademisinde bir çalışma toplantısı düzenlendi.

Toplantıda çalışma usulü, yükseköğrenim kuruluşlar, akademisyenler ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğinin belirlenmesi konularına değinildi. Gerekçeli kararın unsurları, argümantasyon kavramı ve eğitimi, iyi ve zayıf uygulama örneklerinin değerlendirilmesi, gerekçeli karar yazımındaki müşahede edilen aksaklıklar, gerekçeli karar yazımı öğretim yöntemleri ile ilgili görüş birliğine varıldı.

Çalışma toplantısından sonra, “Yargı Kararlarında



Gerekçelendirme Çalışması”nın bilimsel yönden denetlenmesi ve yönlendirilmesi amacıyla akademisyenlerin katılımıyla oluşturulan Bilim Kurulu, ilk online toplantısını 25 Aralık 2020 tarihinde gerçekleştirdi.



Adalet Bakan Yardımcısı Hasan YILMAZ: “En büyük adalet, kendi vicdanınızdır.”

Adalet Bakan Yardımcısı Hasan Yılmaz, Türkiye Adalet Akademisi tarafından “Meslek Söyleşisi” kapsamında 11 Kasım 2020 tarihinde düzenlenen programda; hâkim ve savcı adayları ile bir söyleşi gerçekleştirdi.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından “Meslek Söyleşisi” kapsamında düzenlenen programda, hâkim ve savcı eğitimlerinin hayati önem arzettiğini vurgulayan Hasan Yılmaz; “Son yıllarda her alanda olduğu gibi yargı alanında da ülkemizin farklı bir seviyeye geldiğini hep birlikte müşahade ediyoruz. Yargı sistemimize ayak bağı olan yapısal sorunlar birer birer çözülmektedir. Ancak, en iyi kanunları yapıp mükemmel bir hukuk sistemi kursak da, sistemin asli unsuru olan nitelikli ve donanımlı yargı mensubu değilsek, yapılanlar görüntüde kalmaktadır. Bu nedenle vatandaşlarımızın yargı teşkilatından sizlerden memnuniyeti, ancak sizlerin emeğine ve çabasına bağlı olacaktır. Nitelikli ve her açıdan donanımlı insan kaynağı ancak iyi bir eğitimle sağlanabilir.” dedi.

Hâkim ve savcılık mesleğinin özel ve manevi bir sorumluluk gerektiren bir meslek olduğunu belirten Yılmaz; “Yapacağınız her hareketin, sarf edeceğiniz her sözün tüm yargı teşkilatını temsil ettiğini unutmayın. Kendinizi her zaman ve her yerde maddi ve manevi olarak geliştirin.



Meslek büyüklerinizin tecrübelerinden her zaman istifade edin. Çok okuyun, sadece hukuk alanında değil, hukuk dışında da okumalar yapın. Yüksek lisans programlarını takip edin, mutlaka bir yabancı dil öğrenin, mesleki ve kişisel gelişiminize katkı verecek alanlarda kurs, söyleşi, seminer ve konferansları takip edin. Bu noktada Akademinin size sunduğu imkânlardan sonuna kadar yararlanın.

En büyük adalet kendi vicdanınızdır. Sadece mesleki bilgi ve donanımla değil, aynı zamanda insani ve ahlaki vasıflarınızla da öne çıkmaya çalışın. Akademideki eğitim sürecini ne kadar etkin ve verimli geçirirseniz, meslek hayatınızda da o kadar başarılı olursunuz. Akademide alacağınız eğitimlerle hayat tecrübenizi birleştirerek, zor ve sorumluluk gerektiren görevin üstesinden geleceğinizden hiç şüphem yok. Her birinizin kürsüde bu anlayışın hakkını vereceğinize inanıyorum.” dedi.

Adalet Bakan Yardımcısı Şaban YILMAZ: “İşinizi o kadar iyi yapın ki, size danışılsın.”

Adalet Bakan Yardımcısı Şaban Yılmaz, Türkiye Adalet Akademisi tarafından “Meslek Söyleşisi” kapsamında 7 Aralık 2020 tarihinde düzenlenen programda; hâkim ve savcı adayları ile bir söyleşi gerçekleştirdi.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından “Meslek Söyleşisi” kapsamında düzenlenen programda, konuşan Bakan Yardımcısı Şaban Yılmaz; “Zorlu bir süreçten sonra her biriniz bu önemli mesleğe başlayacaksınız. Mesleğinizde birinci kuralınız, iyi bir insan olmak olsun. İyi bir insan olmaya çalışarak, önce kendimizden başlayacağız. Hoşgörülü ve anlayışlı olacağız. Özellikle adliye içerisinde hoşgörülü olmaya özen göstereceğiz. Hem meslektaşlarımızla hem de birlikte çalıştığımız memur arkadaşlarımızla iyi bir uyum içinde olacağız. İyi bir insan olduktan sonra işimizi de en iyi şekilde yapacağız.” dedi.

Hâkimlik ve savcılık mesleğini yerine getirirken en büyük hedeflerinin ‘sorulan adam olmak’ olması gerektiğini söyleyen Yılmaz, “Hedefiniz daima insanlara yardım etmek olsun. Her zaman lehe düşünmeniz lazım. Görüşü, düşüncesi sizi hiçbir zaman ilgilendirmesin. Lehe düşünmek derken sadece sanık olarak düşünmemek lazım bunu, mağdur olarak da müşteri olarak da maktul olarak da lehe düşünmeniz gerekir. Önemli olan burada insanı kazanmak, tabii bunu yaparken kanun mevzuat çerçevesinde yapacaksınız. Vatandaş kapınıza geldiğinde oturtup dinleyin. Mutlaka, iyi davranın, iletişiminiz güçlü ve çözümcü olsun. Kaymakamlığı, jandarmayı veya belediyeyi aramanız gerekiyorsa arayın, bilgi alın, bilgi verin. Çünkü sizler Devlet’i temsil ediyorsunuz. Her zaman vatandaşın yanında olun ki, vatandaşın Devlet’e olan bağlılığı bozulmasın. Adliye koridorlarında bekleyen vatandaşın sıkıntısını sordurun, sorun, öğrenin, çözmeye çalışın. Özellikle de belirtmek istiyorum, vatandaş bekletmeyin. İşe zamanında gidin. Yapacağınız her hareketin, sarf edeceğiniz her sözün tüm yargı teşkilatını temsil ettiğini unutmayın. Kendinizi



her zaman ve her yerde maddi ve manevi olarak geliştirin. Meslek büyüklerinizin tecrübelerinden her zaman istifade edin. Çok okuyun, sadece hukuk alanında değil, hukuk dışında da okumalar yapın. Yüksek lisans programlarını takip edin, mutlaka bir yabancı dil öğrenin, mesleki ve kişisel gelişiminize katkı verecek alanlarda kurs, söyleşi, seminer ve konferansları takip edin. Bu noktada Akademinin size sunduğu imkânlardan sonuna kadar yararlanın. En büyük adalet kendi vicdanınızdır. Sadece mesleki bilgi ve donanımla değil, aynı zamanda insani ve ahlaki vasıflarınızla da öne çıkmaya çalışın. Akademideki eğitim sürecini ne kadar etkin ve verimli geçirirseniz, meslek hayatınızda da o kadar başarılı olursunuz. Akademide alacağınız eğitimlerle hayat tecrübenizi birleştirerek, zor ve sorumluluk gerektiren görevin üstesinden geleceğinizden hiç şüphem yok. Her birinizin kürsüde bu anlayışın hakkını vereceğinize inanıyorum.” dedi.

Türkiye Adalet Akademisi ile Bilkent Üniversitesi Arasında “Ortak Eğitim İş Birliği Protokolü”

Türkiye Adalet Akademisi ile Bilkent Üniversitesi arasında 4 Kasım 2020 tarihinde “Ortak Eğitim İş Birliği Protokolü” imzalandı.

Türkiye Adalet Akademisi ile Bilkent Üniversitesi arasında “Ortak Eğitim İş Birliği Protokolü” imzalandı. İş birliği protokolü imza töreninde konuşan Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Bilkent Üniversitesi ile hâkim-savcılar, hâkim-savcı adayları ve Akademi personelinin hukuk ana bilim dalında güçlenebilmesi ve eğitimde iş birliği adına çok önemli protokole imza atıldığını belirtti.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: AMACIMIZ SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR HUKUK EĞİTİMİ

Yargı camiasının temel unsurunun hâkim-savcılar ve hâkim-savcı adaylarının sürdürülebilir bir hukuk eğitimi almaları olduğunu vurgulayan Özdemir; “İyi bir adalet sisteminin varlığı, nitelikli hukuk eğitiminin yanı sıra, mesleğin içerisindeki eğitimleri sürdürülebilir kılmaktan geçiyor. Bunun için de hâkim ve savcıların bir alanda uzmanlaşmalarını sağlamayı hedefliyoruz. Bu noktada, gerek Akademisyenleri, gerekse ulusal ve uluslararası makaleleri kapsamında Türkiye’nin sayılı üniversiteleri arasında olan Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile böyle bir iş birliğine gitmek bizim için gurur verici. Çünkü nitelikli işler nitelikli kurumlarla yapılır. Bu protokol sonrasında hâkim ve savcı adaylarımızın Bilkent Üniversitesinin kaliteli eğitiminden ve bu süreçten en yüksek faydayı sağlamalarını umut ediyorum. Dünyada hukuk sistemi evrensel bir sistem haline geldi. Uluslararası boyutta düşünebilen hâkim ve savcılara ihtiyaç duyuluyor, bu farkındalığın da en üst düzeyde olması gerekiyor. Bilkent Üniversitesi ile yaptığımız bu protokol perspektifinde adaylarımıza bu imkânı sunmaktan mutluluk duyuyoruz.” dedi.



ABDULLAH ATALAR: AKADEMİ TÜRKİYE’NİN GELECEĞİ İÇİN ÇOK ÖNEMLİ BİR İŞ YAPIYOR

Bilkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Abdullah Atalar, bir ülkenin en önemli konularından birinin hukuk olduğunu vurgulayarak; “Hukuk ülkelerin en önemli kavramı. Hukuk olmayan bir ülkede ne ekonomi ilerleyebilir, ne sağlık, ne de başka bir kavram. Türkiye’nin ekonomik düzeyi arttıkça hukuk fakültelerine olan ilgi de artmaya başladı. Akademinin verdiği eğitim Türkiye’nin geleceği için çok önemli. Biz de Bilkent Üniversitesi olarak Akademinin bu önemli çalışmalarına katkı vermekten büyük onur duyacağız. Hukuk fakültemizin bu konuda en iyi olanı yapacağına eminim. Her iki kurumumuz için de hayırlı olmasını diliyorum” dedi.

Rektör Prof. Dr. Abdullah Atalar ile Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ece Göztepe Çelebi, İnsan Hakları Merkezi, Akademi Uygulama Adliyesini gezip, hâkim-savcı adaylarının derslerine katıldılar. Akademi Başkanı Muhittin Özdemir’den eğitim müfredatına ilişkin bilgi aldılar.

Türkiye Adalet Akademisi ile Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Arasında “Lisansüstü Eğitim İş Birliği Protokolü”

Türkiye Adalet Akademisi ile Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi arasında 17 Kasım 2020 tarihinde “Lisansüstü Eğitim İş Birliği Protokolü” imzalandı.

Lisansüstü eğitim iş birliği protokolü imza töreninde birer konuşma yapan Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir ile Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan, hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılarının mesleki alanda güçlenebilmeleri ve eğitimde iş birliği adına çok önemli protokole imza atıldığını belirttiler.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: TEMEL HEDEFİMİZ İYİ HÂKİM-SAVCILAR YETİŞTİRMEK

Protokol imza töreninde konuşan Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Ankara'nın genç ve güçlü üniversitesi olan Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi ile protokol yapmaktan memnuniyet duyduklarını belirterek; “Hâkim-savcılarımız, hâkim-savcı adaylarımız ve akademi personelimizin niteliklerini artırmayı amaçlıyoruz. Bu kapsamda yüksek lisans ve doktora eğitimleri almalarını önemsiyoruz. Bu amaçla Sosyal Bilimler Üniversitesi ile iş birliği protokolü imzalıyoruz. Nitelikli hâkim-savcılar yetiştirmek için Akademinin eğitim faaliyetlerinin yanı sıra üniversiteler ile iş birliği yaparak, bir alanda uzmanlaşma, analitik düşünme ve yazma becerilerini geliştirmeyi hedefliyoruz. Hâkim-savcılara ve adaylarımıza hukuk dünyasında ortaya çıkan yeni gelişmeler ışığında, bir alanda uzmanlaşmalarını öneriyoruz. Hukukun bir dalını çok iyi bilmelerini istiyoruz. Bunu sağlamanın da tek yolu da yüksek lisans ve doktora programlarına katılmak. Bu iş birliği çerçevesinde hâkim-savcılarının ve adayların, akademi personelimizin üniversitenin değerli hocalarından ve ortamından faydalanarak adalet alanında iyi hizmetler üretmeleri yolunu açmak istiyoruz. Uluslararası alanda da hukuk üretme noktasında da etkin olabiliriz diye düşünüyoruz. Bu protokolün ülkemiz için ve adalet camiamız için hayırlı olmasını diliyorum.” dedi.



MUSA KAZIM ARICAN: HUKUK HER ZAMAN HERKESE LAZIM

Rektör Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan da, genç ve tematik bir üniversite olduklarına vurgu yaparak; “Kamu kurumlarımızla, sivil toplum kuruluşlarımızla eğitim protokolleri yapmamız öncelediğimiz bir husus. Üniversitelerin eğitim, araştırma ve sosyal sorumluluk gibi görevleri var. Akademilerde sadece eğitim ve araştırma yapılmıyor, yeni nesil üniversiteler artık toplumsal katkı da sunmaya çalışıyor. Bu katkılar daha çok iş birlikleri ile somut hâle getiriliyor. Üniversitemizin tarihi bir mekânda, tarihi bir yerde konumlanmış olması da öğrencilerimiz için bir avantaj. Birçok bakanlığa, kamu kurumuna hızlıca erişim imkânı sağlıyor. İş birliklerinde ve eğitim sürecinde ulaşım açısından büyük bir avantaj sağlıyor. Türkiye Adalet Akademisi ülkemiz açısından da çok kıymetli bir kurum. Bu anlamda biz de Akademi ile protokol yapmaktan memnuniyet duyuyoruz. İş birliğinin hem Akademimize, hem de üniversitemize hayırlı olmasını diliyorum.” dedi.

YARGI KARARLARINDA GEREKÇELENĐİRME

Hâkim ve savcılar ile adayların, yargı kararlarının gerekçelendirilmesi konusunda bilgi ve becerilerinin artırılmasını sağlamak amacıyla Türkiye Adalet Akademisi tarafından “Yargı Kararlarında Gerekçeleendirme” çalışmasına başlanmıştır.

Çalışmanın hedefi; tarafların iddia ve savunmasının etkisinde kalmadan, vakaların ortaya konulması, iddia ve savunmalar dikkate alınarak taraflar arasındaki uyuşmazlığın ve hukuki meselenin isabetli tespiti, hukuki nitelendirmenin doğru yapılarak delillerin tartışılması, değerlendirilmesi ve gerekçelendirilmesi ile karar metinlerinde hukuki kavramların titizlikle seçilerek Türkçenin en güzel ve doğru biçimde kullanılmasıdır.

AKADEMİ



“Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim” anlayışını temel alan vizyonuyla çalışmalarını sürdüren Türkiye Adalet Akademisi; meslek öncesi ve meslek içi eğitim sistemini geliştirmek amacıyla faaliyetler yürütmektedir. Akademinin eğitim faaliyetlerinin temelini, yargıya duyulan güvenin artırılması ve yargısal sorunların çözümüne katkı sunulması oluşturmaktadır.

Günümüzde gerekçe, temel bir hak olarak kabul edilmekte ve **“Gereğçeli Karar Hakkı”** adil yargılanma hakkının temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. Söz konusu hak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarına göre Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6 ncı maddesi kapsamında korunmaktadır. Bunun gibi, 1982 Anayasası’nın 36 ncı maddesindeki “hak arama hürriyeti” ve 141 inci maddesindeki “kararların gereğçeli olması” ilkesi kapsamında anayasal güvenceye alınmıştır.

Gereğçe, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun ilgili hükümlerinde de yer bulmaktadır. Temyiz mahkemeleri olarak görev yapan Yargıtay ve Danıştay da gereğçeli karar hakkına önem vermekte ve bu hakka uygunluğu sağlamaya çalışmaktadırlar. Öte yandan, Anayasa Mahkemesine (AYM) bireysel başvuru yolunun açılması, yargı kararlarının gereğçeli olması zorunluluğuna, yeni bir güvence sağlamıştır. Nitekim, AYM de, konuya ilişkin olarak AİHM ile uyumlu içtihatlar oluşturmaya başlamıştır.

Mayıs 2019 tarihli Yargı Reformu Stratejisi Belgesinde yer alan 1 nolu “Hak ve Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesi” amacı kapsamında belirlenen 1.3. nolu hedef; “Yargı mensuplarının insan hakları konusundaki farkındalığı ve duyarlılığı artırılacaktır.” şeklinde belirlenmiş, bu hedef kapsamında; “Başta tutuklamaya ilişkin olmak üzere kararların gereğçelendirilmesi hususunda eğitim çalışmaları düzenlenecektir.” faaliyetine yer verilmiştir.

Yine 3 nolu “İnsan Kaynaklarının Nitelik ve Niceliğinin Artırılması” amacı altında 3.4 nolu “Yargıda meslek öncesi ve meslek içi eğitimin niteliği geliştirilecektir.” hedefine yer verilmiş, bu hedef kapsamında da; “Hukuk metodolojisi ve hukuki argümantasyon programlarının meslek öncesi ve meslek içi eğitimlere kazandırılması sağlanacaktır.” faaliyetine yer verilmiştir.

Karar yazımına ve hukuk metodolojisine uygun bir hukuki gereğçelendirmenin temelinde kaleme alınmış yargı kararlarının ortaya konulması ve denetlenebilmesi, taraflara ve kamuoyuna açıklanarak onlar tarafından benimsenmesinin sağlanması ve hukuk biliminin geliştirilmesi bağlamında yarar-



ları bulunmaktadır. Ayrıca hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkesi gereğince yargı kararlarının anlaşılabilirliği ve mantıklı bir temele dayandırılması, vatandaşlar ve yargının temel sükelerinin adalete olan güvenini artıracaktır.

Bu itibarla, yargı kararlarında gereğçelendirme çalışmasına, hâkim ve savcılar ile hâkim ve savcı adaylarının, yargı kararlarının gereğçelendirilmesi konusunda yeterli bilgi ve beceri sahibi olmalarını sağlamak amacıyla başlanmıştır. Bu çalışmanın merkezinde de, tarafların iddia ve savunmasının etkisinde kalınmaksızın kısaca vakaların ortaya konulması, tarafların iddia ve savunmalarını dikkate alarak taraflar arasındaki uyuşmazlığın ve hukuki meselenin isabetli tespiti, hukuki nitelendirmenin doğru yapılarak delillerin tartışılması, değerlendirilmesi ve gereğçelendirilmesi ile karar metinlerinde hukuki kavramların titizlikle seçilerek Türkçenin en güzel ve doğru biçimde kullanılması bulunmaktadır.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından hayata geçirilen bu çalışmanın, Adalet Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay ve Türkiye Barolar Birliği ile birlikte yürütülmesi planlanmaktadır. Çalışmaların çıktılarında tüm hâkim ve savcılarının, genel olarak Türk yargı sistemi ile Türk Milletinin istifade etmesi hedeflenmektedir.



YARGI KARARLARINDA GEREKÇELENĐİRME ÇALIŞMASI

Paydaşlar

Çalışmanın paydaşları; Türkiye Adalet Akademisi, Adalet Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Türkiye Barolar Birliği ve Üniversitelerin Hukuk Fakülteleri'dir.

Hedef Gruplar

Çalışma kapsamında;

- İlk derece yargı yerlerinde görev yapan hâkimler ve Cumhuriyet savcıları,
- Bölge Adliye Mahkemesi ve Bölge İdare Mahkemesinde görev yapan hâkimler ile savcılar,
- Yargıtay ve Danıştayda görev yapan hâkimler ve savcılar,
- Anayasa Mahkemesi raportörleri,
- Türkiye Adalet Akademisinde görevli hâkimler,
- Adalet Bakanlığında görev yapan başmüfettişler, müfettişler ve hâkimler,
- Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nda görev yapan başmüfettişler, müfettişler ve hâkimler,
- Hâkim ve savcı adayları,
- Avukatlar için çalışmalar yürütülecektir:

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın genel amacı; Türk yargısında karar yazma tarzının sistematik bir biçimde yeniden oluşturulması ve geliştirilmesidir.

Karar yazma tarzının oluşturulması ve geliştirilmesinde hadisenin (vaka, iddia ve savunma) anlaşılır ve objektif yazımı ile özellikle yargı kararlarının gerekçelendirilmesinin çok yönlü olarak değerlendirilmesi, hukuki nitelendirmede bilimsel yöntemlerin dikkate alınması, tüm paydaşların katılımıyla üretilecek ve farklı yönleri de yansıtacak çözümler neticesinde somut adımlar atılmasıdır.



Çalışmanın özel amaçları;

- Gerekçeli karar yazımı ile ilgili mevcut durum analizlerinin yapılması, ortaya çıkan iyileştirilmesi gereken hususların tespit edilmesi ve bunlara ilişkin çözümlerin geliştirilmesi,
- Yargı kararlarının yazım tarzında ortak bir sistematığın oluşturulması ve bu kapsamda hadise (vaka, iddia ve savunma), hukuki mesele ve hukuki nitelendirmenin doğru bir şekilde yazılmasının sağlanması,
- Yargı kararlarında Türk dilinin temel kuralları dikkate alınarak hukuki kavramların ve kelimelerin kullanılması ve yazım dilinin geliştirilmesi,
- Kararlarda tarafları ve toplumu tatmin edici ayrıntılı hukuki ve fiili gerekçenin ortaya konulması ve bu şekilde denetim yapacak yargı mercilerinin denetim yapmalarının kolaylaştırılması,
- Konunun tüm paydaşlarının bu çalışmaların yürütülmesi, çıktılarının benimsenmesi ve uygulamaya yansımaları için birlikte hareket etmelerinin sağlanması,
- Mukayeseli hukuktaki en iyi uygulama örneklerinin belirlenmesi, analiz edilmesi ve bunların uygulamaya yansıtılması,
- Ulusal ve uluslararası mevzuat ile yargı içtihatlarının gözden geçirilmesi, uyumlaştırmanın sağlanması, bu amaçla gerekli olan mevzuat değişikliği önerisi getirilmesi ve eğitim yoluyla uygulamaya aktarılması,
- Yukarıdaki esaslar çerçevesinde bilimsel toplantılar düzenlenmesi, eğitimler hazırlanması ve verilmesi, yayımlar yapılması,
- Başta hâkim ve savcılar olmak üzere tüm paydaşlarla birlikte kamuoyunda çalışma ile ilgili farkındalık oluşturulmasıdır.

Çalışmanın Ana Bileşenleri

- Yargı Kararlarında Yazım ve Gerekçelendirmenin Değerlendirilmesi,
- Mukayeseli Hukuk Araştırması,
- Kararların Yazımında Çözüm Önerilerinin Belirlenmesi,
- Yargı Kararlarında Yazım Dilinin Geliştirilmesi,
- Eğitim Modellerinin Belirlenmesi ve Uygulanması,
- Farkındalık Çalışmaları.

Çalışma İle Ulaşılmaya Beklenen Temel Sonuçlar

- Hâkim ve savcıların yazım tarzı, dil kullanımı ve gerekçelendirme hususlarında bilgi ve becerileri geliştirilerek, bu bilgi ve becerilerin yargı kararlarına yansıtılması sağlanacaktır.
- Kararların gerekçeli yazılması konusunda standartlar belirlenecek ve bu standartların uygulanmasını temin edecek çalışmalar yapılacaktır.
- Yargı kararlarının gerekçeli, anlaşılabilir ve hukuki bir dille yazılması suretiyle şeffaflık, hesap verilebilirlik ve hukuki güvenlik güçlendirilecektir.



Böylece yargıya olan güven artırılabilecektir.

- Yargı kararlarının yazım tarzı ve gerekçelendirilmesi konusunda tüm paydaşlar ve kamuoyu nezdinde bir farkındalık yaratılmış olacaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışma Grubu: Çalışmanın yürütülmesine yönelik faaliyetlerin belirlenen amaçlar doğrultusunda planlanması ve yürütülmesi amacıyla paydaşların katılımı ile çalışma grubu oluşturulacaktır.

Bilim Kurulu: Çalışmanın bilimsel yönden denetlenmesi ve yönlendirilmesi amacıyla ilgili akademisyenlerin katılımı ile Bilim Kurulu oluşturulacaktır.

Kurumsal İşbirliği: İlgili kurumlar veya üniversitelerle faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için iş birliği protokolleri imzalanacaktır.

Bütçe ve Süre

Çalışmanın giderleri, Türkiye Adalet Akademisi tarafından karşılanacak olup, ayrıca ulusal veya uluslararası projelerle de desteklenebilecektir. 16 Ekim 2020 tarihinde başlayan “Yargı Kararlarında Gerekçelendirme Çalışması” 36 ay sürecek.



ÇALIŞMA KAPSAMINDA YAPILACAK ETKİNLİKLER

İhtiyaç Analiz Çalışmaları

Yargı kararlarının yazımında geliştirilmesi gereken hususların tespiti ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi için ilgili paydaşlarla görüşülerek, yargı kararlarında gerekçelendirme konusunda ihtiyaç analiz çalışması yapılması planlanmaktadır.

Açılış Konferansı

“Yargı Kararlarında Gerekçelendirme” ana temalı konferans ile çalışmanın başlatılması ve kamuoyuna sunulması planlanmaktadır.

Açılışın ulusal düzeyde yargının tüm paydaşlarının katılımı ile yapılması planlanmaktadır.

Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, Avrupa Konseyi Ankara Ofisi, AB Üyesi Ülkelerin Büyükelçilikleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yabancı ülke yargı kurumları ile hukuk fakülteleri ve bazı yargı eğitim kuruluşlarının davet edilmesi düşünülmektedir.

Yuvarlak Masa Toplantıları

Oluşturulan çalışma grubu ve bilim kurulu heyetlerinin katılımıyla aşağıdaki konularda yuvarlak masa toplantıları gerçekleştirilecektir.

Ulusal ve Uluslararası Mevzuat ile Yargı İçtihatlarının Taranması

Yargı kararlarının yazımı ile gerekçeli karar hakkına ilişkin ulusal mevzuatta (1982 Anayasası, HMK, CMK ve İYUK) ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası belgelerde (AİHS ve BM Belgeleri) yer alan hükümler ile Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, BAM, BİM ve AİHM içtihatlarının taranması için yuvarlak masa toplantıları düzenlenmesi planlanmaktadır.

Hukuki Gerekçelendirme Standartlarının ve Eğitim Modellerinin Belirlenmesi

Hukuki gerekçelendirme kavramı bağlamında gerekçe stratejilerinin ve kalite standartlarının belirlenmesi için Bilim Kurulu ve ilgili paydaşlarla görüşülerek, yuvarlak masa toplantıları düzenlenmesi planlanmaktadır.

Ulusal Sempozyum

“Gerekçeli Karar Hakkı” ve “Yargı Kararlarının Dili” başlıklı, her biri için 250 katılımcı olacak şekilde, ala-

nında seçkin akademisyenler ile yargı mensuplarının katılımlarıyla sempozyumlar gerçekleştirilecektir.

Sempozyumlarda sunulacak tebliğler kitap hâline getirilecek ve sunumlara ilişkin video görüntüleri, bu çalışma için kurulacak web sayfasında ve Türkiye Adalet Akademisinin dijital platformlarında yayımlanarak ilgili paydaşların erişimine sunulacaktır.

Uluslararası Sempozyum

“Hukuki Gerekçelendirmede Uluslararası Akademik Yaklaşımlar” başlıklı, 250 katılımcı olacak şekilde, alanında seçkin ulusal ve Uluslar arası akademisyenler ile yargı mensuplarının katılımlarıyla bir sempozyum gerçekleştirilecektir.

Sempozyumda sunulacak tebliğler kitap hâline getirilecek ve sunumlara ilişkin video görüntüleri, bu çalışma için kurulacak web sayfasında ve Türkiye Adalet Akademisinin dijital platformlarında yayımlanarak ilgili paydaşların erişimine sunulacaktır.

Ulusal Çalıştay

Yargı kararlarında gerekçelendirme konusunda farkındalık oluşturulması ve görüş alışverişinde bulunulması amacıyla her kademedeki yargı mensupları ve Türkiye Barolar Birliği temsilcilerinin katılımı ile ulusal çalıştay düzenlenmesi planlanmaktadır.

Hukuk fakültelerinde verilen eğitimde gerekçe ekseninde hukuki gerekçelendirme ve hukuk metodolojisi derslerinin müfredattaki yeri ve sınav metotları konularında farkındalık oluşturulması amacıyla hukuk fakülteleri dekanları ve YÖK temsilcilerinin katılımı ile ulusal çalıştay düzenlenmesi planlanmaktadır.

Uluslararası Çalıştay

Gerekçeli karar yazımı hakkında mukayeseli hukuktaki standartların ve iyi uygulama örneklerinin belirlenmesine ilişkin fikir alışverişinde bulunmak üzere yabancı ülke yargı kurumları ve AİHM temsilcilerinin katılımıyla bir uluslararası çalıştay gerçekleştirilecektir.

Çalıştayda elde edilecek sonuçlar, rapor hâline getirilerek, yuvarlak masa toplantılarında kullanılacak ve ilgili paydaşlarla paylaşılacaktır.



30₺

CEZA VE HUKUK MAHKEMESİ KARARLARININ BİRBİRİNE ETKİSİ

yayin.taa.gov.tr



@AdaletAkademisi

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

MODERN EĞİTİM

METODOLOJİSİ

Onur Utku SEVİM

Hâkim-Öğretim Görevlisi

“Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim”

AKADEMİ UYGULAMA ADLİYESİ



SMA

12/11/17

EĞİTİM

Gelişen ve değişen teknolojiye, hâlen devam eden pandemi döneminin nevi şahsına münhasır yeni şart ve koşullarına da bağlı olarak, eğitim kurum ve kuruluşlarının eğitim metodolojileri üzerine yaptığı yatırımlar ve fikrî alt yapılar hızla ilerlemektedir.

İşte bu anlamda 1985 yılında kurulan Hâkim ve Savcı Aday Eğitim Merkezinden Türkiye Adalet Akademisine doğru evrilen süreçteki kurumsal tecrübe ve bilgi birikimi, yenilikçi eğitim teknik ve donanımlarıyla her geçen gün yükselen bir ivme kazanmıştır. Daha açık bir deyişle öteden beri süregelen tecrübelerle yeni katkılar sağlanarak, aday eğitiminde eğitsel kapasitenin artırılması yönünde önemli adımlar atılmıştır.

Dolayısıyla modern, çok yönlü ve aynı zamanda teknoloji temelli bir eğitim hedefleyen Türkiye Adalet Akademisinin “Güven Veren Adalet için Etkin Eğitim” şeklindeki kurumsal misyon ve vizyonu açısından buradaki asıl amacın geliştirerek değiştirmeye zımında tam bir revizyon süreci olduğu ifade edilebilir.

YENİLİKÇİ AKTİVİTELER

İlk olarak savcılık derslerinde uygulanan bu sistemde, teori ile pratiğin harmanlandığı uygulama eksenli eğitim modülleri çerçevesinde yapılan her çalışma, adayların formel mevzuat bilgilerinin pekiştirilmesi, bilişsel kapasitelerinin artırılması ve en önemlisi meslek hayatına hazırlanmaları amacını taşımaktadır.

Bu gayeyle günümüz dünyasındaki odaklanma ve dikkat seviyelerinin hızla düşüş gösterdiği bu zaman diliminde, öğrenme süreçlerindeki olumsuzlukları en aza indirmek ve kaliteli bir eğitim sunmak gayesiyle başta görsel ve işitsel öğrenmenin ön planda olduğu akıllı tahtalar vasıtasıyla çok çeşitli teknik ve stratejiler uygulanmaktadır.

1. Yaşayarak Öğrenme

Yaşayarak öğrenme, eğitim ve öğretim tarihinin en etkili tekniklerindedir. Bu bağlamda mevzuat bilgisinin önemine rağmen, müşteri tarafından sunulan bir şikayet dilekçesinin havalesinin nasıl yapılacağı hususu, bir adayın savcı olduktan sonra meslek hayatında karşılaşacağı ilk uygulama anlarından biridir. İşte bu amaçla evrak kayıt işlemlerinin anlatıldığı bir derste, kapıyı çalan tiyatral yönden uzman bir görevlinin elindeki şikayet dilekçesini dersi dinlemekte olan adaylara uzatarak havalere için beklemesi, aday için şaşırtıcı olduğu kadar, öğrendiklerini uygulamak için de iyi bir fırsattır.



Buna bağlı olarak, şikayet dilekçesine istinaden verilmesi gereken kararın yazım çalışması yaptırılmakta, adayların öğretim görevlilerine sistem üzerinden gönderdikleri kararlar incelenmek suretiyle yapılan hatalar ve dikkat edilmesi gereken hususlar akıllı tahtalar vasıtasıyla adaylarla paylaşılmaktadır.

Diğer yandan mevzuat ve hukuki bilginin paylaşılmasını müteakip bilhassa ivedilik arz eden olaylarda, adaylara arama kararı verilmesi gibi iş ve işlemlerin pratiği de yaptırılmaktadır.

2. Konu Bazlı Testler

Öğrenme süreçlerinin takibi için nihai sınavlardan öte küçük alıştırma veya testler, adayın zihnini daha canlı tutmakta ve onu mesleğe daha iyi hazırlamaya yardımcı olmaktadır. Ancak klasik sistemde yalnızca bir kez çözümlenmesine izin verilen bu tarz küçük testlerin aksine; Akademi sisteminde, öğretilen belli bir konunun pekişmesi için, adayın testi belli bir sayıda doğru cevabı verinceye kadar çözmesi sağlanmaktadır.

Bu kapsamda hemen her cihazdan (Cep telefonu, tablet ve bilgisayar) erişilmesi mümkün olan çevrimiçi aday eğitim sistemine entegre edilen 10 soruluk bir testin en az 7 soruya doğru cevap verilmeye kadar çözülmesi istenmektedir. Uygulamaya dayalı olarak hazırlanan (Örneğin; ihbar ve şikayet kurumuna ilişkin) sistemde yer alan sorular, sadece bilginin öğrenilip öğrenilmediğini, yani performansı test etmekten ziyade meslek hayatında karşılaşacakları hukuki meselelerde savcılık uygulamalarını görmelerini amaçlamaktadır.

3. Savcılık Uygulama Atölyesi

“Kasten insan öldürme” vakasından “İntihar” vakasına, “Trafik kazası” vakasından “İş kazası” vakasına varan hali hazırda toplam 7 farklı olay yerinin cansız mankenler dahil türlü ekipmanla canlandırıldığı

“Savcılık Uygulama Atölyesi”nde, adayların fiziki koşullar ve iş yoğunluğu gibi sebeplerle adliye stajında yeterince deneyimleyemedikleri iş ve işlemleri gerçekleştirmeleri sağlanmaktadır.

Ancak burada üzerinde önemle durulması gereken bir husus da, adaylara sadece işlemlerin uygulama pratiği değil, aynı zamanda işlemlere özgü personel koordinasyonu ve organizasyon becerisi de kazandırılmaktadır. Örneğin, atölyede emsali gösterilen ölümlü bir olayda, adaylara, savcı gibi nöbetçi zabıt kâtibine talimat verilmesi, aracın hazır edilmesi, kolluk kuvvetlerinin olay yerinin güvenliğini sağlama, adli tabibin hazır edilmesi gibi henüz olay yerine intikal edilmeden koordine edilmesi gereken hususlar da anlatılmaktadır.

4. Görsel ve İşitsel Materyal Kullanımı

Akademiyenin öz kaynaklarıyla meslek hayatında karşılaşılması muhtemel olaylara dayanılarak oluşturulan gerçekçi video ve ses modülleri, adliye stajı ve akademi eğitimi evresinde öğrenilen hususların somutlaştırılmasını amaçlamaktadır.

Bu kapsamda, örneğin şikayet dilekçesinin veya kolluk fezlekesinin Cumhuriyet savcılığına sunulma anının canlandırıldığı videoda, adayların hukuki bakış açısı kazanmalarının yanı sıra, tarafların hitap ve davranış tarzını gözlemlemesi imkânı sağlanmaktadır.

Diğer yandan gerçeğine uygun bir şekilde oluşturulan kolluk ses modüllerinde; gerçek hayatta olduğu üzere kolluk tarafından nöbetçi Cumhuriyet savcısına telefonla bildirilen olaylar karşısında verilmesi gereken talimatlar, toplanması gereken deliller ve hareket tarzı aktarılmaktadır.

Keza ders içinde adaylar, alanında uzman bir görevli tarafından cep telefonlarından aranarak aktarılan olay bilgisi eşliğinde talimat vermeleri istenmektedir ki, bu yolla öğrenilen teknik bilginin kullanıl-



masının yanında doğal olarak adayın heyecanının kontrol edilmesine de yardımcı olmaktadır.

5. Savcılık Simülasyon Sistemi

Klasik, alışlagelmiş pratik çalışmalarda adaylardan beklenti, kendilerine sunulan olayda verilen bilgiler eşliğinde, sessiz bir sınıf ortamında sorulara formel cevaplar vermeleridir. Yararlı olduğundan kuşku duyulmayan bu çalışma sisteminin, eksi yanı, gerçek hayattaki koşulların, yaşanması muhtemel aksiliklerin ve durumdaki psikolojinin etkisinin adaya tam olarak yansıtılmamasıdır.

İşte bu amaçla uluslararası saygın pek çok eğitim kurumunda uygulanan bir simülasyon sisteminin adaylara tatbik edilmesi sağlanmıştır.

Hazırlanan simülasyon sistemi dâhilinde verilen kısıtlı bilgiler ışığında; 2-3 dakikalık gerçekçi ortam sesleri altında (Müştekilerin yakınması, araç, insan ve yağmur vb sesler) süre ve ortam baskısını hissedeceği bir olayda, adayın keşif, ölü muayene veya otopsi gibi işlemlerde savcı olarak aktif bir rol alması, mümkün olan en kısa sürede adliye personelinin yönlendirmesi, kolluk birimlerine talimat vermesi, bu yolla yalnızca olayın hukuki boyutunu değil, aynı zamanda fiziki koşullarını da deneyimlemesi, organizasyon ve problem çözme becerisi kazanması, mesleğin gerektirdiği soğuk kanlılığı edinmesi ve yanı sıra dosyadan kaynaklı psikolojik faktörlere de hazırlıklı olması amaçlanmaktadır.

6. Rol Üstlenme

Adayların örnek dosyalarda ifade alma işlemi, keşif, yer gösterme, koruma tedbirlerine dair talepte bulunulması ve duruşmada mütalaa verilmesi gibi iş ve işlemlerde inisiyatif almaları sağlanarak; uygulama, mevzuat ve içtihat özelinde neyi, nerede, nasıl bulacakları hususu anlatılmakta, aynı zamanda mesleki öz güven aşılacaktır.

7. Arttırılmış Gerçeklik

Bunun dışında, pandemi koşulları sebebiyle Adli Tıp Kurumuna ziyaret mümkün olmadığından, adayların daha iyi odaklanmalarını sağlamak adına, modern teknolojilerden istifade edilmek suretiyle, olası risklerin de minimize edilmesi için arttırılmış gerçeklik teknolojisi eşliğinde, otopsi işleminde savcıların dikkat etmesi gereken hususlar mevzuat ışığında anlatılmaktadır.

Keza önümüzdeki dönemde 360 derecelik kameralar eşliğinde sanal gerçeklik teknolojisi kullanılarak aslına ve gerçeğine sadık kalınarak hazırlanacak birer ifade alma işlemi ve duruşma videosunda ise, adaylara ortamın psikolojik atmosferini yansıtarak hareket tarzı da dâhil olmak üzere yapılması gereken tüm iş ve işlemlerin aktarılması planlanmaktadır.

YAKIN GELECEKTE EĞİTİMDE YAPAY ZEKA VE HOLOGRAM TEKNOLOJİSİ

Modern teknolojilerin tıp, sanat veya askeri alanlarda kullanıldığı bir zaman diliminde, hukuk alanında da bundan istifade edilmemesinin düşünülmesi elbette ki olanaksızdır. Bu anlamda ilk etapta oldukça fütüristik görülse de, çok da uzak olmayan bir gelecekte, tek boyutlu uzaktan eğitimin yerini yapay zeka tabanlı eğitim programlarının ve çok boyutlu teknolojilerin alacağı dikkate alınmalıdır.

An itibarıyla maliyet-performans dengesinin bunun gerçekleşmesine görece ket vurabileceği düşünülse de; yakın vadede aday eğitimi nezdinde de şahsi bilgi, birikim durumuna göre yapay zeka vasıtasıyla birebir eğitim verilebileceği veya eğiticilerin 4 boyutlu bir görüntü eşliğinde bilgi aktarımı yapabileceği kanaati ile daha farklı teknolojilerin Akademi eğitiminde kendisine yer bulacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye Adalet Akademisinde her geçen gün daha farklı, etkili ve yenilikçi eğitim metotları kullanılarak, ideal bir aday eğitime ulaşılması hedeflenmektedir.



NAFAKAYA DAİR YAŞANAN SORUNLAR

İlhan GÜLEL

Hâkim-Öğretim Üyesi

HUKUK



Nafaka Nedir? Kaç Tür Nafaka Vardır?

Nafaka, kanunda nafaka yükümlüsü olarak belirlenen kişi ya da kişilerin, kendisine yardım etmedikleri takdirde ekonomik yönden zor duruma düşecek kişilere, yine kanunda belirtilen koşulların oluşması hâlinde, ihtiyaçlarını karşılamak ve yoksulluğa düşmelerini önlemek amacıyla yapacakları; miktarına, artışına, azaltılmasına, irat veya toptan şekilde ödenmesine hâkim tarafından karar verilen parasal katkıdır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda (TMK) belirlenen nafaka türleri beş olup bunlar: *yoksulluk, iştirak, tedbir (önlem), babalık ve yardım* nafakasıdır.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu nafakaya ilişkin hükümler barındıran TMK dışındaki kanunlardır.

Yoksulluk Nafakası: TMK m. 175'te düzenlenen yoksulluk nafakası, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek tarafın, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak isteyebileceği nafakadır. Yoksulluk nafakasının talep edilebilmesi için nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz. Yoksulluk nafakasının, toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine hâkim tarafından karar verilebilir (TMK m. 176/1). Yoksulluk nafakası, boşanma davası ile birlikte veya boşanmanın kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde açılacak ayrı bir dava ile talep edilebilir. Boşanmadan sonra açılan bağımsız davada nafakaya dava tarihinden itibaren hükmedilir. Boşanma davası ile birlikte talep edilmesi hâlinde ise boşanma hükmünün kesinleşmesi tarihinden itibaren yoksulluk nafakasına hükmedilmelidir. Hâkim, istem hâlinde irat biçiminde ödenmesine karar verilen yoksulluk nafakasının gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir (TMK m. 176/5).

İştirak Nafakası: TMK m. 182'de düzenlenen iştirak nafakası, velayet kendisine verilmeyen eşin müşterek çocuğun bakım ve eğitim giderlerine katkı olarak çocuk ergin oluncaya kadar velayet kendisine verilen diğer eşe verdiği nafakadır. Boşanma davası ile birlikte veya ayrı bir dava ile çocuk ergin oluncaya kadar her zaman talep edilebilir. Boşanmadan sonra açılan bağımsız davada nafakaya dava tarihinden itibaren hükmedilir. Boşanma davası ile birlikte talep edilmesi hâlinde ise boşanma hükmünün kesinleşmesi tarihinden itibaren hükmedilmelidir. Çocuk dava sırasında ergin olursa



ergin olduğu tarihe kadar hükmedilmelidir. Hâkim, istem hâlinde irat biçiminde ödenmesine karar verilen iştirak nafakasının gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir (TMK m. 182/3).

Tedbir (Önlem) Nafakası: Tedbir nafakası çeşitli ihtimallere göre TMK'nın 169, 196, 197 ve 329 vd. maddelerinde ayrı ayrı düzenlenmiştir. Boşanma ve ayrılık davası sırasında hükmedilen tedbir nafakasında TMK'nın 169. maddesine göre "*Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır*". Eşler birlikte yaşarken TMK m. 196 uyarınca hükmedilen tedbir nafakası "*Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkısını belirler. Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde katılımsız çalışması, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır. Bu katkılar, geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir*" şeklinde düzenlenmiştir. Ayrı yaşamakta haklılığa veya ortak hayattan diğer eşin haklı sebep olmaksızın kaçınmasına dayanan tedbir nafakası ise TMK m. 197'de düzenlenmiş olup, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddî biçimde tehlikeye düştüğü için ayrı yaşamakta haklı olan eşe, diğer eş tedbir nafakası ödemekle yükümlü kılınabilir. Eşlerden biri, haklı bir sebep olmaksızın birlikte yaşamaktan kaçınır veya ortak hayat başka bir sebeple olanaksız hâle gelirse de diğer eş lehine tedbir nafakasına hükmedilebilir. Babalığın tespiti davası sırasında da tespitten önce ve tespit sonrasında hüküm kesinleşinceye kadar çocuk için tedbir nafakasına hükmetmek mümkündür (TMK m. 329-334).

Tedbir nafakası, gerek bağımsız bir dava ile gerekse de açılan boşanma ya da ayrılık davası sırasında istenebilir. Ergin olmayan müşterek çocuk için de

tedbir nafakasına hükmedilir. Kişi kendisi ve ergin olmayan müşterek çocukları varsa onlar için hâkimden boşanmadan bağımsız tedbir nafakası davası ile tedbir nafakasına hükmedilmesini isteyebilir. Açılan boşanma davasında taraf, dava süresince kendisi ve baktığı müşterek çocuklar için tedbir nafakası bağlanması isteminde bulunabilir. Aynı yaşamakta haklılığa dayanan ve bağımsız açılan tedbir nafakası davasından farklı olarak boşanma davası sırasında tedbir nafakasına hükmedilmesi için ayrı yaşamakta haklı olma durumunun ispatlanması gerekmez. Çünkü boşanma davasının açılması ile tarafların ayrı yaşama hakkı doğar. Boşanma davası sırasında tedbir nafakasına hükmetmede tarafların kusuruna da bakılmaz. Bu nedenle yoksulluk nafakasından farklı olarak tam ya da ağır kusurlu eş lehine de tedbir nafakası verilebilir.

Babalık Nafakası: Babalık nafakası, babalık davası sırasında baba olduğu iddia edilen kişiye, babalığın tespitinden önce ve tespitten sonra tespit hükmü kesinleşinceye kadar çocuk için hükmedilen tedbir nafakası ile soybağının kesinleşmesinden sonra ödemesine hükmedilen iştirak nafakasını kapsar. Babalık nafakası, TMK'nın 327-334. maddelerinde "*Soybağının Hükümleri*" başlığı altında düzenlenmiştir. Çocuk ile soybağı babalık davası yolu ile kurulan çocuk lehine TMK m. 333 gereğince babalık davası ile birlikte nafaka istenir ve hâkim, babalık olasılığını kuvvetli bulursa, hükümden önce çocuğun ihtiyaçları için uygun bir nafakaya karar verebilir. Babalığın tespitinden sonra ise hükmün kesinleşmesinden itibaren iştirak nafakasına hükmedilebilir. Dolayısıyla babalığın tespiti kararının kesinleşmesinden sonra iştirak nafakası istenebi-



leceği gibi babalık davası ile birlikte iştirak nafakası davasının açılması ve bu dava sırasında tedbiren nafaka istenmesi de mümkündür. TMK m. 329'a göre "*Küçüğe fiilen bakan ana veya baba, diğerine karşı çocuk adına nafaka davası açabilir. Ayırt etme gücüne sahip olmayan küçük için gereken hâllerde nafaka davası, atanacak kayyum veya vasi tarafından da açılabilir. Ayırt etme gücüne sahip olan küçük de nafaka davası açabilir*". TMK m. 330'a göre nafaka miktarı, çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın hayat koşulları ve ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenir. Nafaka miktarının belirlenmesinde çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur. Nafaka her ay peşin olarak ödenir. Hâkim istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir (TMK m. 330/3).

Yardım Nafakası: TMK m. 364-366 arasında düzenlenen yardım nafakası, kişinin yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine ödediği nafakadır. Bir kardeşin diğerine nafaka ile yükümlü sayılması nafaka isteyen yoksulluğa düşmesine, nafaka yükümlüsü kardeşin ise refah içinde yaşaması şartına bağlıdır. Üstsoy ve altsoya nafaka bağlanması için refah hâlinde yaşama şartı aranmaz. Nafaka davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır. İştirak nafakası ergin olmakla sona eren müşterek çocuğun, eğitiminin devam etmesi hâlinde bizzat açabileceği dava da yardım nafakası davasıdır. Dava, davacının geçinmesi için gerekli ve karşı tarafın malî gücüne uygun bir yardım isteminden ibarettir. Nafakanın, yükümlülerin bir veya bir kaçından istenmesi hakkaniyete aykırıysa hâkim, onların nafaka yükümlülüğünü azaltabilir veya kaldırabilir (TMK m. 365/3). Bu bakımdan yardım yükümlülüğüne sahip olmakla beraber yardım nafakası davasında davalı olarak husumet yöneltilmeyen dava dışı üçüncü kişiler varsa bunların da sosyal ve ekonomik durumunun araştırılması gerekebilir. Dava, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabilir. Korunmaya muhtaç kişilerin bakımı, bununla yükümlü kurumlar tarafından sağlanır. Bu kurumlar, yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilirler.

Yoksulluk Nafakasının Sona Erme Halleri Nelerdir?

Yoksulluk nafakası 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 175. maddesinde "*Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü*



oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.” şeklinde belli bir zaman sınırı öngörülmezsizin düzenlenmiştir. TMK m. 176/3’e göre taraflardan birinin ölümü veya nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi halleri nafakanın kanunen kendiliğinden sona erme halleri olduğu için nafakanın kaldırılması için bir dava açılması gerekmez. Hatta açılrsa dahi kanuni olarak kendiliğinden (ipso iure) sona eren nafakanın, kaldırılması için dava açmakta hukuki yarar bulunmadığından dava, HMK m. 114/1-(h) ve 115/2 uyarınca usulden reddedilmelidir.

Yeniden evlenme ya da ölüm hâlinde bu durum nüfus kaydı ile belirli olduğundan ve ispatı gerekli çekişmeli bir vaka niteliğinde bulunmadığından uygulamada “nafakanın sona erdiğinin tespiti” yönünde verilen kararlar da hatalıdır. Çünkü bu durumda ortada çekişmeli ve tespit hükmü verilmesini gerektirir bir durum olmadığından tespit hükmü istenmesinde de hukuki yarar yoktur. Tespit davası reddedilmeli, yargılama giderleri talep edenin üzerinde bırakılmalıdır. Talebin kabul edilip üstüne bir de davanın açılmasına sebebiyet vermediği halde (HMK m. 312/2’ye de aykırı olarak) kabul edilen tespit davası nedeniyle davalının yargılama giderlerine ve vekalet ücretine mahkum edilmesi anlamsız, gereksiz ve mağduriyete yol açıcı niteliktedir. Maslahattan kaynaklanan aksi yöndeki uygulama ve görüşler açıkça kanuna aykırıdır.

Yeniden evlenme ve ölüm hâlinde icra müdürü de resen nafaka alacaklısının nüfus kaydını inceleyerek nafakaya dayalı takibi sona erme tarihinden itibaren ortadan kaldırmalı, nafaka yükümlüsünün maaşındaki önceki alacaktan kaynaklanmayan haczin ileriye dönük kaldırılması talebini kabul etmelidir. Eğer bu yönde bir karar verilmezse icra müdürünün hatalı işlemi şikayet yolu ile icra hukuk mahkemesi tarafından iptal edilip kaldırılmalıdır.

Yoksa icra müdürlüğünce haczin kaldırılması veya nafakaya ilişkin takibin sonlandırılması için aile hâkimince “nafakanın evlenme ya da ölüm ile sona erdiğinin tespiti” gibi anlamsız bir karar verilmesi gerekmemektedir.

Diğer taraftan, yoksulluk nafakası, alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır (TMK m. 176/3). Tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir (TMK m. 176/4). Ancak bu durumlarda nafakanın kaldırılması ya da azaltılması için bir dava açılması ve belirtilen durumların davacı tarafından ispat edilmesi gerekmektedir. O halde kural olarak yoksulluk nafakası, nafaka alacaklısı yeniden evlenmedikçe ve her iki taraf da hayatta oldukça ödenmeye devam edecek bir Kanundan doğan yükümlülük ve alacak niteliğindedir.

Yoksulluk Nafakası Süreli mi Süresiz mi Olmalıdır?

Süresiz nafaka düzenlemesi kamuoyunda ve öğretilerde yoğun şekilde tartışılmaktadır. Süresiz nafaka düzenlemesinin olduğu gibi kalmasını savunan görüşler olduğu gibi belirli sınırlandırmalar getirilmesi yönünde değişiklik önerileri de yapılmaktadır. Yoksulluk nafakası düzenlemesi *mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin 144. maddesinin ilk hâlinde* “Kabahatsız olan karı yahut koca, boşanma neticesi olarak büyük bir yoksulluğa düşerse, diğeri boşanmaya sebebiyet vermemiş olsa dahi kudreti ile mütenasip bir surette bir sene müddetle nafaka itasına mahkum edilebilir.” şeklinde bir yıllık süre için öngörülmüş ve Türk Kanunu Medenisinin yürürlüğe girdiği 1926’dan 1988 yılına kadar 62 yıl bu şekilde uygulanmıştır. 4.5.1988 tarihli ve 3444 sayılı Kanunun 6. maddesi ile yapılan değişiklik ile yoksul-



luk nafakası “süresiz” hale getirilmiş, 1988 yılından günümüze kadar da bu şekilde uygulanmış ve gelmiştir.

2002 yılında yeni yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda da yoksulluk nafakası süresiz olarak düzenlenmiştir. Eski Kanun ile yeni Kanun arasındaki yoksulluk nafakası açısından tek fark, erkeğin kadından yoksulluk nafakası talep edebilmesi için kadının “refah hâlinde yaşaması” zorunluluğunun ortadan kaldırılmasıdır. Bu açıdan nafaka talep edebilmek için kadın ve erkek arasında kanunen bir eşitlik sağlanmıştır. Ancak uygulamada erkek lehine yoksulluk nafakasına hükmedilen olaylar yok denecek kadar azdır. Dolayısıyla yoksulluk nafakası esasen kadınlar lehine uygulanmakta olan bir hukuki kurumdur.

Uygulamada süresiz yoksulluk nafakası düzenlemesinin bu kadar tepki ile karşılaşmasına neden olan husus, özellikle çok kısa süren evliliklerin sona ermesi hâlinde çalışmayan veya boşanma ile yoksulluğa düşecek kadın lehine ömür boyu sürecek ve her ay ödenecek bir yükümlülüğün erkeklere yüklenmesidir. Bu şekilde kadınların, çalışabilecek veya yeniden evlenebilecek durumdayken bunlara yanaşmadıkları, süresiz nafakanın bu açıdan kadının ekonomik özgürlüğüne kavuşması imkânı varken bunu tercih etmemesine yol açan olumsuz bir faktör olduğu savunulmaktadır. Süresiz yoksulluk nafakasının bu yönde olumsuzluk oluşturan teşvik edici bir unsur teşkil etmesinin yanı sıra boşanan nafaka yükümlüsü erkeğin sırtında yeniden evlenebilmesine ve hayatına devam etmesine engel bir kambur olarak var olduğu ifade edilmektedir. Bu eleştiriler tamamen haksız olmayıp, aslanan kadının ekonomik özgürlüğüne sahip olmasıdır. Erkeğin vereceği nafakaya muhtaç şekilde yaşamak kadınlar açısından da arzu edilen ideal bir durum değildir. O halde yoksulluk nafakasının yerini alacak sosyal güvenlik tedbirlerinin geliştirilmesi, kadınların iş ve sanat eğitimi yoluyla meslek edinebilmelerinin sağlanması asıl olmalıdır.



Kadının, boşanma sonrasında ekonomik ve mali durumunu yeniden tesis etmek ve ekonomik özgürlüğüne kavuşabilmek için belirli bir zamana ihtiyaç duyduğu, bu belirli süre içerisinde boşanılan erkek eş tarafından yoksulluk nafakası ile desteklenmesi kabul edilmelidir. Bu açıdan yoksulluk nafakasının tamamen kaldırılmasını veya çok kısıtlı şekilde uygulanmasını savunan görüşler kanaatimizce yerinde değildir.

TMK m. 176/1 uyarınca maddi tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir. Kısa süren evlilikler bakımından düşüncemize göre toptan ve peşin nafaka düzenlemesi bir seçenek olabilir. Kanun buna cevaz vermektedir. Özellikle bir yılın altındaki, çok kısa süren evlilikler bakımından eğer çocuk da yoksa kadının yeniden evlenme şansının yüksek olduğu kabul edilmelidir. Keza eğitim durumu uygunsa yeniden çalışma hayatına dönme olanağının var olduğu değerlendirildiğinde aslanan nafakanın irat şeklinde değil toptan ve defaten ödenmesine hükmetmek olmalıdır. Eski bir aile mahkemesi hâkimi olarak söyleyebilirim ki; bu şekilde geliştirilecek bir yargısal uygulama veya kabul edilebilecek Yargıtay içtihadı kamuoyundaki bir çok tartışmayı kendiliğinden sona erdirebilecektir. Eğer yargısal uygulama bu şekilde gelişirse bir kanun değişikliğine de ihtiyaç kalmayabilir. Ancak şüphesiz ki mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlerin takdir yetkisi kapsamında her hâkimden bu şekilde takdir kullanmasını ya da uygulamanın bu yönde gelişmesini beklemek de kısa vadede gerçekçi bir beklenti olmayacaktır.

Yargısal uygulama bugüne kadar yukarıda belirttiğimiz doğrultuda gelişmediği için uygulamada farklı mahkemelerce farklı değerlendirmelere ve kararlara yol açılmaması amacıyla yoksulluk nafakasını tarafların yeniden evlenebilme ve iş yaşamına dönebilme şansını esas alan kriterlere göre kanunla düzenlenip hâkime nafaka yükümlülüğünün ne kadar süreceğine dair bir süre belirleme yetkisinin verilmesi kanaatimizce daha yerinde olacaktır.

Boşanma ile yoksulluğa düşecek tarafın yeniden evlenebilme ve iş yaşamına dönebilme şansının belirlenmesinde boşanma ile sona eren evliliğin süresi, tarafların yaşı, çocuk sahibi olup olmamaları ve çocuk sayısı, boşanmakla yoksulluğa düşecek tarafın eğitim düzeyi ve daha önceki mesleki yaşamı gibi unsurlar göz önüne alınarak bir düzenleme yapılmalıdır. Burada hâkim tarafından dosya kapsamına göre belirlenecek bir farazi hesaplama olduğundan objektif birtakım koşullar belirlenmelidir. Buna göre nafakaya bir yıl ile üç yıl arasında süren

evlilikler için bir ile üç yıl arasında, üç yıl ile on yıl arasında süren evlilikler için üç ile on yıl arasında ve on yıldan fazla süren evlilikler için on yıldan az olmamak üzere bir nafaka süresinin hâkimce yukarıda belirttiğimiz esaslar (evliliğin süresi, yaş, çocuk, eğitim düzeyi, iş deneyimi vs.) göz önüne alınarak belirlenmesi kanaatimizce yerinde olacaktır.

Nafaka süresinin belirlenmesinde kusurun da dikkate alınması yönünde görüşler varsa da nafaka yükümlüsünün kusuru aranmadığı için kusur, nafakanın süresinin tayininde de göz önüne alınmamalıdır. Kusur, belirlenecek nafaka miktarı için de bir ölçüt olamaz. Buna karşın, tam ya da ağır kusurlu eş karşı taraftan yoksulluk nafakası istemez. Yoksulluk nafakası talep eden eşe nafaka bağlanabilmesi için bu eşin kusursuz, az kusurlu ya da eşit kusurlu olması gerekir.

Yukarıda belirttiğimiz objektif ölçütlere göre süresi belirlenecek yoksulluk nafakası ile karşılanamayan veya nafaka yükümlülüğü için belirlenen sürenin sona ermesi ile ortadan kalkmayan ve mevcudiyeti devam eden ihtiyaçlar ile varsa nafaka döneminden sonraki mağduriyetlerin ise Devletçe giderilmesi sosyal devlet ilkesinin bir gereğidir.

Nafaka Artırım Davalarının Sayısının Azaltılmasına Yönelik Önerimiz: Nafaka Hükümlerinde Gelecek Yıllar İçin Resen Artış Kararı Verilmesi Kanunla Kabul Edilmelidir.

Nafaka artırım davalarının bir sebebi nafaka hükmü verildikten sonra tarafların sosyal ve ekonomik durumunda meydana gelen değişikliklerdir. Bununla beraber önemli bir diğer sebebi ise endeksteeki değişim oranları yüzünden zaman içerisinde paranın satın alma gücünde yaşanan değişimlerdir. Bu nedenle tarafların ekonomik ve sosyal durumlarında hiçbir değişim yaşanmasa bile her iki üç yılda bir nafaka artırımını için davalar açılmakta, bu davalar da aile mahkemelerinin önemli bir iş yükünü oluşturmaktadır.

Diğer taraftan yapılan yargılama giderleri ve vekalet ücretleri yüzünden özellikle asgari ücret düzeyinde bir gelirle geçimini sağlamaya çalışan, üstelik nafaka ödemekle yükümlü olan kişiler, bir de sık aralıklarla yüksek yargılama giderleri ödemek durumu ile karşı karşıya kalabilmekte, bu durum da yakınmalara ve mağduriyetlere yol açabilmektedir. Tarafların dava açarken açıkça talep etmesi hâlinde TUİK'in belirlediği ÜFE oranında artış hükmü konulmasını Yargıtay kabul etmekle birlikte, sıradan vatandaş dava açarken bu hususu bilmediği ve taleple bağlılık kuralı gereği de hâkim talep olmadan resen hükmedemediği için, artış hükmü olmaksızın

belirlenen nafaka miktarı zaman içerisinde yeter-siz kalabilmektedir. Bu sorunun çözümü için kanaatimizce yapılması gereken şudur: Hâkim irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda hangi oranda artırılacağına da talep olmasa bile resen karar verebilmelidir.

Gerçekten de talep olmasa bile hâkimin nafakanın sonraki yıllardaki artış oranına resen karar verebilmesi yönünde yapılacak bir kanun değişikliği ile bir çok nafaka artırım davasının açılması önlenebilecek, en azından dava sayısında anlamlı bir düşüş sağlanabilecek, bu da aile mahkemeleri üzerindeki iş yükünün azaltılmasına olumlu bir katkı sağlayacaktır. Yoksulluk nafakasına ilişkin TMK m. 176/5'te, iştirak nafakasına ilişkin TMK m. 182/3'te, babalık nafakasına ilişkin TMK m. 330/3'te, yardım nafakasına ilişkin TMK m. 365/5'te yer alan "Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen ... nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir." hükümlerinin "Hâkim, irat biçiminde ödenmesine karar verilen ... nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini kendiliğinden karara bağlar." şeklinde değiştirilmesi hâlinde, hâlihazırda talep üzerine verilebilen nafakanın her yıl kendiliğinden ayrı bir hükme gerek kalmaksızın TÜİK'in belirleyeceği ÜFE oranında artırılarak ödeneceğine ilişkin hükmü, hâkim sonraki yıllara ilişkin artış belirlemesi olarak resen verebilecektir. Böylelikle tarafların sosyal ve ekonomik durumlarında hiçbir değişiklik olmasa dahi endeks oranlarındaki değişimler ve paranın satın alma gücünün azalması nedeniyle iki üç yılda bir tekrarlanan gereksiz yargılamaların ve nafaka borçlusunun sırtına yüklenen yargılama giderlerinin önüne geçilmesi, en azından dava açma sıklığının azaltılarak daha uzun dönemde açılmasının sağlanması mümkün olabilecektir. Bu değişiklik önerisine aykırı olan genel bir hukuk prensibi de bulunmamaktadır.



BARDAK KIRILDI DİYE SU İÇMEKTEN VAZ MI GEÇMELİ?

Hacer SAĞLAM
Hâkim

DENEME



Thomas Hobbes'un "İnsan insanın kurdudur." sözü pek haksız sayılmaz, ancak bizi yanlış bir yönelime sürüklemesi de an meselesidir. Karşılaştığımız kimselere 'beni bir gün kemirerek tüketebilir' zannıyla yaklaştığımızda hayatımıza katkıda bulunacak, bizim için sevinç sebebi olacak şahsiyetleri ıskalarız.

Asıl mesele kurdu belirlemektir ve unutulmamalıdır ki; kurt kurtluğunu elbet yapar. Dolayısıyla bugün, yarın veya yarından da yakın bir süreçte kurt rolünü üstlenecek kişiler bunun sinyalini vermeye başlayacaktır. Kimimiz sırf bu sebeplerle kabuğumuza çekilip erdemli bir yalnızlık sloganlarıyla zati-mizi kimsesizleştirirken, kimimiz de kendisiyle karşılaşmaktan korkarak, kalabalıklar içinde erimeyi tercih eder.

Kanaatimce ideal olan, fitratı itibarıyla sizi kemirmeye azmetmeyecek kişilerle hasbihâl etmektir. Bu kişiler her yerde. Bazen elinizle dokunabileceğiniz kadar yakın, bazen de tüm geçitleri önünüze serseler kavuşamayacağınız kadar irak..

Tadımızı kaçırın insanlar bizi yalnızlığa mecbur etmemeli.. Kapitalist bir hedef ile bireysellik üzerine organize edilen dogmalara malzeme olmamalıyız. İki elin sesi olmanın hayatımıza kattığı zenginlikle arkamızda kalanlara gözyaşı dökerek yürüdüğümüz yolu ıslatmak yerine kuşlar aç kalmasın diye o yollara buğday serpenlerle yoldaş olmalıyız.

Dost meclisimiz, bizim en güçlü surlarla koruyup kolladığımız bir çatıdır. Bu çatıda barınabilmek için önce giriş parolasından emin olunmalıdır. Bu parolanın heceleri sadece o çatıda buluşma meziyetine ermiş kimselere fısıldanmalıdır.

Yalnız kalacağınız endişesiyle dünyaya çok farklı yönlerden baktığınız kimselerle aynı atmosferi solumaya gayret etmenin beyhude sonuçları beraberinde getireceği, kaçınılmaz bir gerçektir. Bu insanları 'Allah'a yakın, bize uzak' olma duasıyla uğurlayarak, çok değerli olan emeğimizi içinde bulunduğumuz anı bereketlendirecek insanlara kucak açma istikametinde değerlendirmeliyiz.

Aslında yalnızlık bizim için bir kaygı hâli olarak adedildiği sürece istemesek de bu kaygının boyunduruğu altında kuru bir kalabalığın bağımlısı hâline geliriz. Zamanla mecbur kaldığımız bu sistemin zaruri bir üyesi olmak, ağlamakla sonlanan kahkahalara davetiye çıkarır.

Gün ilerledikçe sırf yalnız kalma korkusuyla yüzleşemediği için, esasen hiç diyalektik geliştiremediği insan öbeğinin ya da yanlış alışkanlıkların bir ferdi oluruz. Sosyal medya zemininde iyi bir görüntü arz

eden arkadaşlıklar, ansızın 'mesaj atma sırası onda' gibi bir çekişmeye gark olur.

Nitelikli bir biçimde hayatımızı sürdürme gayemiz varsa, kalbimizin ve zihnimizin mülakatından geçemeyen insanları hanemizin dışında tutmamız gerekir. Zira, önleyici kolluk evresinde sınıfta kalmış insanları, sosyal çevremizi genişletmek pahasına hanemize kabul etmek, bir kurdun varlığına icapta bulunmaktır. İşte o kurt, zaafiyetlerimizin etrafında konuşlanacak diğer kurtların çığırkanlığını üstlenir.

Dünyayı aydınlatmaya bir adet güneş yetiyor iken karanlık basacak endişesiyle sayısız feneri gözümüzün içine tutmak körlüğe yol açar. Karanlık geçicidir, zira geceye bir mühlet verilmiştir. Hayırlı bir sabah için beklersek, tafisi zor pişmanlıklarımızın önüne geçmiş oluruz.

Yalnızlık geçici olarak maruz kalacağımız bir evredir. Bu evrede bir köşede kollarımızı bağlayıp oturmak da fayda getirmeyecektir. Bu süreci alışkanlık haline getirmek yerine usanmadan güzel insanları çağırmaktan vazgeçmemeliyiz. Kalbimiz kırılrsa da, yeniden seveceğimiz bir günü, yalnız kalma bedeline inat beklemeliyiz. Üstad Necip Fazıl Kısakürek'in söylediği gibi, kırılan kalp yine sever, hiç bardak kırıldı diye su içmekten vazgeçilir mi?



HARPER LEE

BÜLBÜLÜ ÖLDÜRMEK

Aktan Oral OKUDUCU

Uzman

“İstediyin kadar saksagan vur vurabilersen, ama unutma, bülbülü öldürmek günahdır.”

HARPER LEE

KİTAP



Harper Lee 28 Nisan 1926 tarihinde Amerika'nın Alabama eyaletinde dünyaya geldi. Liseyi Huntington Kolejinde bitiren Lee, üniversite eğitimini ise Alabama Üniversitesinde tamamladı. Okuldan sonra Eastern Hava Yollarında işe girdi. Daha sonra bu işini bırakan yazar, düz yazı türünde yazılar yazmaya başladı.

Bülbülü Öldürmek adlı kitabı dünyada en çok satanlar arasında yer alan Harper Lee, yazı yazmaya arkadaşlarının ona yılbaşı hediyesi olarak gönderdiği bir tebrik kartıyla başladı. Bu karttaki notta yer alan; "ne olursa olsun, çalıştığı işi bırakıp yazması gerektiği tavsiyesi" onun yazarlık serüveninde bir dönüm noktası olmuş, kitap yazıldıktan sonra da haklılığını kanıtlamıştır. Ve sonuç olarak 'Bülbülü Öldürmek' gibi büyük bir eser ortaya çıkmış oldu.

'Bülbülü Öldürmek' kitabı yayımlandığı dönemden başlayarak en çok satılan kitaplar arasına girmeyi başarmış bir eserdir. Bu eseriyle 1961'de Pulitzer Edebiyat Ödülü'nü kazanan Lee, 'Bülbülü Öldürmek'ten sonra, uzunca bir süre birkaç deneme haricinde yazı yayınlamadı ve neredeyse gelen bütün söyleşi davetlerini reddederek münzevi bir yaşam sürdü; ta ki ikinci ve son eseri olan 'Tespah Ağacının Gölgesinde' kitabı 2015 yılında yayınlanana kadar...

Yazmayı çocukluk arkadaşı Truman Capote'den öğrendiğini itiraf eden Harper Lee'nin ikinci ve son kitabı olan 'Tespah Ağacının Gölgesinde' en az ilki kadar beğeniyle karşılandı. Yazar bu kitabının yayınlanmasından kısa bir süre sonra, 2016 yılında New York'ta hayata gözlerini yumdu.



BÜLBÜLÜ ÖLDÜRMEK

Yayımlandığı 1960 yılından bu yana büyük ilgi gören ve kitapseverlerin gönlünde özel bir konuma yerleşen 'Bülbülü Öldürmek' romanı, 1961 yılında Pulitzer Ödülü'nü almış olması bakımından da güçlü bir yapıt olduğunu kanıtlamıştır.

Yazar, çocukluk yıllarında, Amerika'nın güneyindeki küçük bir kasabada baş gösteren ırkçılığı ve eşitsizliği bir çocuk kahramanın, Scout Finch'i merkeze koyarak gözler önüne seriyor. Lee, bu eserinde kullandığı sade, ama bir o kadar da etkileyici dil aracılığıyla özgürlük, eşitlik, adalet ve ayrımcılık gibi temaları, Scout'un çocukluk yaşantılarıyla beraber işleyerek, iyiliği ve kötülüğü hem bireysel, hem de toplumsal düzeyde inceliyor.

Kitabın olay örgüsü "siyahi" bir gencin, elde hiçbir delil olmamasına rağmen suçlu kabul edilmesi



üzerine inşa ediliyor. Kasaba halkı arasında yaşanan önyargılar, ikiyüzlülükler, toplumsal sınıf çatışmaları ve siyah-beyaz ayrımı gibi kavramlarla beslenen eser, bir Amerikan kasabasında yaşanan sıradan olayların çok daha ötesine geçerek, bireyler arası ilişkide adil olmanın ve dürüstlüğün altını çizen evrensel bir yapıta evriliyor.

Romanın anlatıcısı da olan ana karakter Scout Finch, babası Atticus ve ağabeyi Jem ile beraber Amerika'nın güneyindeki bir taşra kasabasında yaşamaktadır. Ailenin babası Atticus bir avukattır. Aileye ev işlerinde Calpurnia isimli siyah bir hizmetçi yardımcı olmaktadır. Ayrıca evlerinin hemen yakınındaki evde yaşayan Radley Ailesi vardır. Kasaba halkı tarafından aykırı bir aile olarak tanınan Radley'lerin oğlu, evden dışarı adım atmamasıyla ün salmış gizemli biridir. Radley Ailesi, tuhaf davranışları nedeniyle Öcü Radleyler takma adıyla anılmaktadır.

Avukatlık mesleğini icra eden baba Atticus'a Tom Robinson adlı bir siyahinin davası gelir. Gelen davaya göre Tom, beyaz bir kadına karşı işlenen tecavüz eyleminin faili olmakla suçlanmaktadır; hem de olayla hiçbir ilgisi olmadığı hâlde... Ayrıca romanın anlatıldığı yılların Amerika'sında, siyahilere karşı hiç de hoşgörülü olunmadığını söylemekte yarar var. Atticus, ortaya çıkacak muhtemel tehlikeli durumları ve kasaba halkının kınamalarını bir kenara bırakarak bu davayı üstlenmeye karar verir.



İşte olayların çıkış noktası da tam bu sırada varlığını hissettirmeye başlar. Kahramanımız Scout ve ağabeyi, avukat olan babaları bir siyahinin savunmasını üstlendiği için sürekli bir aşağılanmaya maruz kalırlar. Ayrıca iki kardeş, yakın çevrelerindeki insanların olumsuz davranışlarıyla da yüzleşmek durumundadırlar. Bütün bu olumsuzluklara karşın Atticus, çocuklarına her koşulda dik durmalarını, yüzlerini yere eğmemelerini; siyah bir insanı savunmanın utanılacak bir durum olmadığını anlatmaya çalışır.

Romanın, kitaptaki en can alıcı ifadelerden biri olan "İstedığın kadar saksağan vur vurabilirsen, ama unutma, bülbülü öldürmek günahdır." tümcesi çevresinde oluştuğunun kabul edilmesi ve bu çerçevede değerlendirilmesi mümkün aslına bakılırsa. Yazar, bu sözle "bülbül"ü vicdanla, masumiyetle ve eşitlikle ilişkilendiriyor, bu kavramların içinin boşaltıldığı ya da doğrudan doğruya ortadan kaldırıldığı toplumlara da bülbülü öldürmekle ve günahkâr olmakla itham ediyor.

1962 yılında da Gregory Peck'in başrolünü oynadığı ve Türkiye'de de "Uğursuz Kuş" adıyla gösterime giren bir filmde beyaz perdeye aktarıldı. Sekiz dalda birden Oscar'a aday gösterildiği film "en iyi erkek oyuncu", "en iyi sanat yönetimi" ve "en iyi uyarlama senaryo" dallarında olmak üzere üç ödül kazandı.

HUZUR MAKAMI

Ağacın en kırılgan dalında güzel sesiyle türkü tutturun
Bir küçük serçe şimdi umut...
O sese eşlik eden bir serin rüzgar; yaz ortasında.
Güvendiği yalnızca kendisi o küçücük serçenin;
Yoksa dallar kimin umurunda!
Uçacağına olan inancı da umudu da tam nasıl olsa.
Bir vesile konmuş ya dala,
Ne olmuş biraz soluklandıysa?
Soluklanıp da bir türkü tutturduysa...
Hem öyle Nihavent ya da Hicazkar makamı da değil ha!
Düpedüz Huzur makamında.
Hedefe varmak için çırpınmak,
Kimi zaman da soluklanmak olur mu hiç boşa?
Çırpınan kuş uçuyorsa böyle uçsuz bucaksız semalarda;
İnsan da ulaşır elbet istediği amaca...
Hamdolsun her emeğin; tevekkülün karşılığını veren Allah'a!

GÖRGÜ TANIĞI BEYANLARININ PSİKOLOJİK BOYUTU

Esra Nihan BRIDGE
Psikolog

TOPLUM



Görgü tanığı beyanları yargılama faaliyetleri açısından çok kıymetli olsa da, tanık ifadelerinin değerlendirilmesi çoğu zaman kolay olmamaktadır. Tanıkların ifadelerini etkileyen birçok faktörün varlığı göz önünde bulundurulduğunda, bu ifadelerin geçerliliği ve güvenilirliği sık sık tartışmalara konu olmaktadır.

Hukukta tanık psikolojisi ile ilgili tanığın sanıkla ya da mağdurla olan yakınlığı, tanığın çıkarı, tanığın korkması veya baskı altında oluşu gibi hususların altını çizen birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda sıklıkla tanığın sanık ve mağdur ile ilişkisinin bulunmayışı ve toplumdaki pozisyonu göz önünde bulundurulduktan sonra tanığın kendisinin güvenilir olup olmadığı ve de yalan söyleyip söylemediği hususları üzerinde durulmaktadır. Halbuki bahsedilen hususların olmadığı durumda da görgü tanıklarının yanlış ifadeler verebildikleri ve yanlış bildikleri görülmekte bu sebeple tanık beyanlarını etkileyen birçok diğer psikolojik faktörün anlaşılması önem arz etmektedir.

Loftus, Miller ve Burns (1978) görgü tanığının belleğinin yanılabilir olduğunu ortaya koyan ilk araştırmacılarıdır. Yaptıkları çalışmalarda, görgü tanıklarının şahit oldukları olaylara hem kendilerinden bazı özellikler kattıklarını, hem de kişilerin kontrolü dışında gelişen bazı faktörlerin bu beyanlar üzerinde etkisi olabildiğini vurgulamışlardır. Iowa State Üniversitesinde deneysel psikolog olan Garry Wells de bu çalışmalara önem vererek, görgü tanıklığını etkileyebilecek faktörleri tespit etmiş ve onları şu iki ana başlık altında toplamıştır: Sistem değişkenleri (system variables) ve yordayıcı değişkenler (estimator variables).

Adli alanda yapılan çalışmalar, sistem değişkenleri adı verilen ilk grubun kapsadığı sorgulama teknikleri ve görgü tanığının teşhis yöntemleri üzerine odaklanmıştır. Bu çalışmalarda, sorgulama sırasındaki tavır ve sorgulamada seçilen sorulardan kaynaklı ya da teşhis sırasında şüpheli dizimi için seçilen şahıslardan ötürü tanığın yanlış yönlendirilebilir olduğuna vurgu yapılmaktadır. İlaveten, şüpheli dizimi sırasında görevli olan şahısların gerçek failin kimliğini bildiği zamanlarda bunu jest ve mimikleri ile kasıtlı olmaksızın ele verebildiği, tanığın tespit yaparken bundan etkilendiği vurgulanmıştır. Ayrıca tanığın sorgulanması sırasında sorulan yönlendirici soruların tanığın ifadelerini etkilediği, tanığın sorgulanırken karşılaştığı katı tavrın, tanığın görmediği ve bilmediği şeyler hakkında da cevap vermesine ve hatta suçlamaları dahi kabullenmesine yol açtığı belirtilmiştir.



Literatürde (estimator variables) yordayıcı değişken olarak geçen tanığa ve olaya ait özellikler görgü tanığının beyanlarını etkilediği için bunların anlaşılması son derece önemlidir.

Yaş

Görgü tanıklarının ifadelerinin güvenilirliğinde yaş önemli bir kriterdir. Araştırmalar, ileri yaştaki yetişkinlerin görgü tanıklığı performanslarının genç ve orta yaştaki yetişkinlere kıyasla daha zayıf olduğunu göstermektedir. Çocukların ise, görgü tanıklığında yetişkinlere oranla daha düşük bir performans sergiledikleri ortaya konmuştur.

Zihinsel Durum

Görgü tanığının zihinsel açıdan iyi oluşu çoğu zaman ifadelerinin güvenilirliğini etkilemektedir. Bulgular, zihinsel gelişim geriliği olan çocuk ve yetişkinlerin, diğerlerine göre daha hatalı teşhislerde bulduklarını göstermektedir. Ancak 'sıraya dizme (line up)' teşhis yönteminde, asıl suçlu, tanığa gösterilen şüpheliler arasında yer alıyorsa, zihinsel gelişim geriliği olanlarla olmayanlar arasında doğru teşhis açısından fark bulunmadığı görülmüştür. Suçlu, şüpheliler arasında olmadığına ise, şüphelilerden birini teşhis edip hata yapma oranının zihinsel gelişim geriliği olan kişilerde daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

İrk

Görgü tanıklarının teşhis sırasında kendi ırkından olan kişileri daha kolay tespit edebildiği görülmüştür. Araştırmalar kişilerin kendi etnik gruplarına ya da kendi ırklarına ait yüzleri daha iyi hatırlayabildiklerini göstermekte olup, özellikle şiddet içeren suçlarda görgü tanığının kendi ırkına ya da grubuna mensup olan kişileri daha iyi ayırt ettiği görülmektedir.



Cinsiyet

Araştırmalar, erkeklerin görgü tanıklığı ifadelerinin kadınlara kıyasla daha güvenilir olduğunu bulmuştur. Bu bulgunun kaynakları araştırıldığında, şiddet içeren suç olaylarında kadınların erkeklere kıyasla daha bulanık bir belleğe sahip olduklarını belirten çalışmalar yanında kadınların şiddet içeren olaylarda daha yoğun stres yaşadığı, algılarının ketlendiği şeklinde açıklamalarla kadınların olay sonrası yanlış bilgiyi kabul etmeye daha eğilimli olduklarını destekleyen çalışmalar da mevcuttur.

Kişisel Faktörler

Görgü tanığının ifadelerinin güvenilirliğini araştıran çalışmalarda bir diğer önemli husus, tanıkla ilgili kişisel faktörler olarak belirtilmiştir. Tanıkla ilgili fiziksel ve bilişsel diğer faktörler de tanığın algısını ve ifadelerinin güvenilirliğini etkilemektedir. Tanığın duyu organlarının sağlamlığı, dikkatli ve hafızasının iyi oluşu, olayı doğru algılaması ve daha doğru ifade edebilmesi olasılığını artırmaktadır. Yine benzer şekilde algının subjektif oluşunun ifadelerini etkileyebileceği de göz önünde bulundurulmaktadır. Örneğin, otomobilin hızı ile ilgili yorum, tanığın hız anlayışına göre farklılık gösterebilir.

Tanığın ilgi alanı; olay kişinin ilgilendiği bir konuya ilişkinse, kişinin algısının daha açık olduğu ve daha kolay hatırlayabildiği görülmüştür. Örnek olarak arabalara ilgi duyan birisinin olay sırasındaki arabanın modelini aklında tutabilmesi verilebilir.

Bazı kişilik özellikleri; özellikle tanığın ifadelerinin yönlendirilebilir oluşu ifadelerini etkileyen etmenler arasında önem arz etmektedir. Literatürde, kişilerdeki kabullenici özelliklerle yönlendirilebilir olma arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiş ve sosyal endişelerden doğan kabullenicilik özelliğine sahip kişilerin daha kolay yönlendirilebilir oldukları belirtilmiştir. Ayrıca içe odaklı olan kişilerin, dışa odaklı

olan kişilere göre daha az yönlendirilir oldukları ortaya konmuştur.

Tanığın geçmiş yaşantıları; tanıklık yapacağı olaya benzer bir olayın daha önce mağduru olup olmadığı gibi faktörler de tanığın ifadelerini etkileyebilir. Tanığın olaya ya da sanığa karşı ön yargılı olduğu durumlarda (Örneğin; daha önce oğlu şehit olmuş bir babanın terör suçu ile ilgili olarak tanıklık etmesi durumunda) ifadelerinin ön yargılarından etkilenmesi olağandır.

Tanığın verdiği ifadeye duyduğu güven; görgü tanıklarının verdikleri ifadelerle duydukları güvenin yüksek olması ifadelerinin güvenilirliğini etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Er, Alpar ve Uçar (2005) tanığın kendine olan güveninin yüksek olmasının ifadesinin doğruluğunu artırmadığını ileri sürmektedir. Çalışmalar, görgü tanıklarının olay sonrası yanlış bilgiye maruz kalıp yanlış teşhis yaptıklarında, yanlış bilgiye maruz kalmayanlara göre daha yüksek bir güvenle ifade verdiklerini göstermektedir. Bu bulgu, aslında olay sonrası bilgi alışverişinin varlığı durumunda doğal bir sonuçtur. Kişilerin kötü şartlarda tanık oldukları bir olayla ilgili yeni bir bilgiyle karşılaştıklarında bu yeni bilgiyi belleği yeniden yapılandırmak ve orijinal olayın zayıf yönlerini güçlendirmek için kullanmakta oldukları şeklinde açıklanmaktadır. Dolayısıyla olay sonrası bilgi alışverişi yapan tanıkların, belleğindeki olay güçlenmekte ve bu da kişinin kendine ve ifadesine duyduğu güvenini artırmaktadır.

Tanığın olay esnasındaki stresi; araştırmalar tanığın olay esnasında hissettiği stresin algılamayı etkileyen bir faktör olduğunu göstermiştir. Yapılan araştırmalar, yüksek seviyedeki stresin, hem ifadelerdeki doğrulukta hem de suça ilişkin ayrıntıları hatırlamada olumsuz bir etkisi olduğunu göstermiştir. Optimal düzeyde bir uyarılma ise bellek



için en yüksek ve dolayısıyla en doğru performansı sağlamaktadır. Olay sırasındaki strese ek olarak kişinin mahkemede görgü tanıklığı yapması ya da sorgulama sırasında yaşadığı stresi de bellek hatalarına yol açabilmekte, hatta baskı altında telkinleri kabul etmeye daha meyilli olabilmektedir.

Olayın Özellikleri

Olay anındaki ışık, uzaklık, olaya tanık olunan süre, olayın tekrar edip etmediği, olayın olağan dışı olması ve kullanılan suç aletinin varlığı gibi olaya ait özellikleri, tanığın olayı algılamasını etkilediği bilinmektedir.

Olaya tanık olunan mesafe; ABD’li bir psikolog olan ve görgü tanığı üzerinde çok etkili çalışmalara imza atmış olan Elizabeth Loftus’un modelinde; 3 metre uzaklıktan kişilerin kirpiklerinin algılanmadığını, 60 metre uzaklıktan gözlerinin algılanmadığını, 150 metre uzaklıktan ise kafa biçiminin bulanık olarak algılandığını belirtmiştir. Loftus, olayla tanık arasındaki uzaklık arttıkça, tanıklığın güvenilirliğinin o kadar düştüğünü ve olayla ilgili bilgilerde azalma yaşandığını, mesafenin tanığın bulanıklık yaşamasına neden olduğunu öne sürmüştür.

Olayın uzunluğu; olayı gözleme süresi arttıkça onu anımsamadaki doğruluğun fazlaştığı anlaşılmaktadır.

Olaya verilen dikkat; suçluyu görme ve olaya tanık olma süresi incelendiğinde hafızayı esas etkileyenin süreden çok, olaya verilen dikkat olduğu anlaşılmaktadır. Olayda bir suç aletinin varlığı (weapon focused effect), görgü tanığının suç aletine odaklanmasına, dikkatini buraya yoğunlaştırmasına neden olmakta ve suç aletini tutan kişiyi teşhis etme olasılığını azaltmaktadır.



Olayın üzerinden geçen zaman; araştırmalar olayın üzerinden geçen zaman arttıkça doğru hatırlamanın azaldığını öne sürmektedir. Suç, olay ile sorgu arasında geçen zaman arttığında, çocukların daha fazla hata yaptıkları görülmüştür.

Sonuç

Yapılan araştırmalar, görgü tanığı beyanlarının birçok faktörden etkilendiğini ortaya koymakta ve bu beyanların sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi yolunda ışık tutmaktadır. Tanık beyanlarının algılama ile yakından bağlantılı olması ve bireylerin algılarının farklı olması göz önünde bulundurulduğunda, değerlendirilmesi sık sık tartışma konusu olmaktadır. Bulgular değerlendirildiğinde, güvenilirliği en yüksek beyanların, olaydan hemen sonra tanığın başka bir kişi ile etkileşime geçmeden önce alınan beyanlar olduğu anlaşılmaktadır.

Loftus, görgü tanığı beyanlarını, diğer delilleri değerlendirir gibi değerlendirmek gerektiğini ifade etmekte, hem tanığın, hem beyanlarının sağlamlığının, hem de beyanın diğer delillerle olan tutarlılığının birlikte ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bir diğer deyişle beyanın olayı yeterince temsil edip etmediği, elde edilen beyanın kendi içerisinde tutarlı olup olmadığı, diğer delillerle uyumlu olup olmadığı gibi hususların varlığı, ifadelerin geçerlilik ve güvenilirliğini aydınlatmada katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Alpar, G., Er, N., Uçar Boyraz, F. (2007). Görgü Tanıklığında Bellek Hataları: Olay Sonrası Bilginin ve Tuzak Soruların Hatırlama ve Kaynak İzleme Üzerindeki Etkisi. Türk Psikoloji Yazıları, 10 (20), 1-17.
- İldırım, E. (2015). Görgü Tanıklığında Yanılabilirlik (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, A. (2020). Cumhuriyet Savcısının Etkin Soruşturma Yapma Görevi. Seçkin: Ankara.
- Loftus, E. F. & Greene, E. (1980). Warning: Even memory for faces can be contagious. Law and Human Behavior, 4, 323-334.
- Stambor, Z. (2006). How reliable is eyewitness testimony. American Psychological Association, 37 (4).
- Tekin, S. (2009). Görgü Tanıklığı: Olay Sonrası Yanlış Bilgide Kategori Faktörünün Etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Wells, G. L., Leippe, M. R., & Ostrom, T. M. (1979). Guidelines for empirically assessing the fairness of a lineup. Law and Human Behavior, 3, 285-293.

HÜKÜMLÜLERİN TOPLUMA KAZANDIRILMASI

Ali Burhan ÖZKAN
Sosyal Çalışmacı

YAŞAM



Suç evrensel bir kavramdır. Suç olgusu, tarihin ilk devirlerinden itibaren olmuştur, gelecek devirlerde de olmaya devam edecektir. Suç olgusunun olmadığı bir toplum hayalden ibarettir (Dönmezer, 1984: 62).

Suç olgusunun hukuksal, kriminolojik, toplumsal, psikolojik, dinî ve ahlaki tarafları bulunmaktadır.

- **Suç; yasaya uygun davranılmaması nedeniyle hukuksal,**
- **Ne tür eylemlerin suç teşkil ettiğinin tespit edilmesi nedeniyle kriminolojik,**
- **Toplumu zararlı bir şekilde etkilemesi nedeniyle toplumsal,**
- **Kişisel bir eylem olması nedeniyle psikolojik,**
- **Dinî kurallara aykırı yönü olması nedeniyle dinî,**
- **Ahlaki kaidelere uygun olmaması nedeniyle ahlaki bir kavramdır (Uluğtekin, 1991: 36).**

Ceza hukuku öğretisinde cezanın iki temel amacı vardır. Bu amaçlar genel önleme ve özel önlemedir. Suç davranışı gösteren bir bireyin bu davranışı doğrultusunda cezalandırılması, diğer bireyleri de suç davranışından alıkoyması gerekmektedir. Özel olarak ise, suç davranışında bulunan bir bireyin kendisinin cezalandırılması, o bireyin de bir daha suç davranışında bulunmamasını sağlaması gerekmektedir. Hukuk ve infaz konularında yaşanan gelişmelerle sadece ceza vermenin suç davranışını önlemede yetersiz olduğu görülmüştür. Özellikle ceza infaz kurumundan tahliye olan hükümlülerin topluma uyum sağlayamamalarının, kişileri yeniden suç işlemeye sevk eden ortamı oluşturduğu sonucuna varılmıştır. İnfaz alanında, hükümlülerin rehabilite edilmesinin yanı sıra toplumda yeniden yaşayabilen ve yer bulabilen bir birey hâline getirecek araçları da düzenlenmesi gerektiği konusu doğmuştur. Bunun sonucunda da “topluma yeniden kazandırma” kavramı ortaya çıkmıştır (Bacak-sız, 2015: 4917).

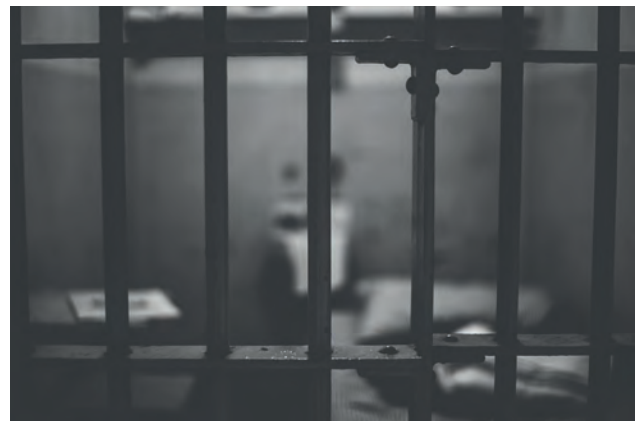
Suç, sadece suçu işleyen kişinin bireysel özelliklerinden kaynaklanan nedenlerle ortaya çıkmamakta, sosyal, ekonomik, kültürel ve sosyopsikolojik nedenler de suçun işlenmesinde etkili olmaktadır. Suç kavramı, ilk olarak sadece bireyi ilgilendiren bir kavram olarak gözüktüğü de aslında suçu işleyen kişinin ailesini, mağduru ve ailesini, infaz sisteminin içinde yer alan çalışanları ve tüm toplumu yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle, suçlunun tekrar suç işlememesinde ve rehabilitasyon sürecinden geçip topluma uyum sağlamasında ceza infaz

kurumunda yürütülen topluma kazandırma çalışmaları büyük önem taşımaktadır.

Çağdaş infaz anlayışına göre, hapsedmenin suçun yeniden işlenmesinin önlenmesinde bir anlam ifade etmediği çok açık ve net bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Yani suç işleyen kişinin yeniden suç işlemesini önlemek için hapsedme tek başına yeterli bir çözüm değildir. İdeal infaz sistemine göre hapsedme süreci içerisinde hükümlünün yeniden topluma kazandırılması için sistematik bir şekilde, yetkin kişilerce hükümlünün eğitim ve iyileştirme çalışmalarına tabi tutularak yeniden suç işlemesi önlenmeli ve toplumla tam uyumu sağlanmalıdır. Hükümlünün kurumda geçirdiği her bir zaman dilimi, devlete ekonomik olarak ağır yük getirmektedir. Mükerrer suçluluğun önlenmesi için yapılan eğitim ve iyileştirme çalışmalarının hem ekonomik olarak, hem de istenen etkinin sağlanması yönüyle daha verimli bir yöntem olduğu aşikârdır (Çolak ve Altun, 2006: 1).

İnfazın temel amacının da hapsedme değil, topluma uyum sağlama ve topluma kazandırma olduğu 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un ‘İnfazda Temel Amaç’ başlıklı üçüncü maddesinde açıkça şöyle belirtilmektedir: “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.”

Hükümlülerin topluma kazandırılması amacıyla ceza infaz kurumlarında yürütülen iyileştirme çalışmaları, psiko-sosyal yardım servisleri tarafından yürütülmektedir. Söz konusu iyileştirme çalışmaları psiko-sosyal yardım servisinde görev yapan psiko-



log ve sosyal çalışmacılar tarafından yerine getirilmektedir. Psiko-sosyal yardım servisinin görevleri ve hükümlülerin topluma kazandırılma çalışmaları, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 12. maddesinde şöyle ifade edilmektedir. "Psiko-sosyal yardım servisi, personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dahilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir."

Ceza infaz kurumlarında yürütülen iyileştirme çalışmalarının amacına ulaşması için bazı belirleyici etkenler vardır. İyileştirme programlarının bilişsel ve davranışsal usulleri bünyesinde barındırması, suç işlemiş bireyin ihtiyaçlarını dikkate alması, suç işlemiş kişinin hayatını sürdürdüğü sosyal çevrede veya yakınında söz konusu programların uygulanması, programları uygulayan uzman personelin niteliği ve katılım düzeyleri iyileştirme programlarının amaca ulaşmasında önemlidir (Acar vd., 2013:170).

Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal yardım servisi tarafından yürütülen çalışmaların başında bireysel görüşmeler gelmektedir. Gerek dilekçe ile hükümlülerin doğrudan başvurması, gerek kurum idaresinin veya diğer personelin yönlendirmesi gerek psiko-sosyal yardım servisinde görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacıların resen görüşmesi yoluyla bireysel görüşmeler gerçekleştirilmektedir.



Bu görüşmeler çoğu zaman hükümlünün kurum içinde veya ailesi ile ilgili sorunlarına çözüm bulma veya diğer birimler ile kurum kuruluşlara yönlendirme şeklinde tek görüşme olarak kalsa da, birden fazla görüşmeyi gerektiren veya psikolog, sosyal çalışmacılar tarafından ihtiyaç duyulan bireysel çalışmalar da yapılmaktadır.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 12. maddesinde hükümlünün topluma kazandırılması amacıyla psiko-sosyal yardım servisine, hükümlünün ailesi ve sosyal çevresi ile görüşme yapması sorumluluğu da verilmektedir. Ceza infaz kurumunda söz konusu aile görüşmeleri genellikle telefon yoluyla veya açık ziyaret günlerinde aile ile ceza infaz kurumunda yapılan görüşmeler şeklinde olmaktadır.

Bu bağlamda yeniden suçluluğun önlenmesi, hükümlünün ve ailesinin problemlerinin çözüme kavuşturulması ve hükümlünün kurum içerisindeki yaşamının daha sağlıklı şekilde sürmesinin sağlanması amacıyla psiko-sosyal yardım servisinde görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından sosyal kişisel çalışma yöntemi kullanılarak hükümlünün ailesi ve yakın çevresi ile derinlemesine ve nitelikli çalışmalar yapılmalıdır. Gerekli olduğu hallerde aile ve yakın çevre üyeleri ile kurumda daha sık çalışmalar yapmak, hatta aile ziyaretleri ile hükümlünün içinde bulunduğu çevrede çalışmalar yürütmek gerekmektedir.

Ceza infaz kurumlarında yürütülen önemli iyileştirme çalışmalarından birisi de grup müdahale programlarıdır. Gerek Adalet Bakanlığı tarafından geliştirilen, gerek Avrupa Birliği projeleri kapsamında geliştirilen grup çalışmaları ile hükümlülerin ruhsal problemlerinin çözülmesi, hükümlülere

davranış değişikliği kazandırılması ve madde bağımlılığı konusunda farkındalık yaratılması amaçlanmaktadır.

Ceza adaletinin esas gayesi hükümlülerin sosyal hayata tekrar uyum sağlamaları ve yeniden suç davranışında bulunmalarının engellenmesidir. İnfaz sistemi, tekrar topluma kazandırma programlarının yeniden suç işlemeden alıkoyacak seviyeye getirilmesini hedefler. Bu amacı güden infaz rejiminin dinamikleri, ceza infaz kurumunda çalışma, yeniden sosyal hayata uyum sağlayıcı eğitim ve alıştırmaya tedbirleri ile yeniden sosyalleştirilmedir. Yeniden toplumsal hayata uyumun en önemli hususu hükümlülere yönelik eğitim-öğretim programları ile meslek ve iş kazandırma çalışmalarıdır (Engin, 2012: 24).

Ceza infaz kurumlarında yapılan tüm eğitim ve iyileştirme çalışmaları hükümlülerin salıverilmelerinden sonraki hayata hazırlanmaları, yeniden topluma entegre olmaları amacıyla uygulanmaktadır. Hükümlülerin topluma kazandırılması, yeniden suça karışmalarının önlenmesi ve sorumluluk duygusuna sahip bireyler olarak hayatlarını devam ettirebilmeleri amacıyla yapılan çalışmalardan birisi de eğitim öğretim çalışmalarıdır.

Bu kapsamda hükümlüler, temel eğitimden yükseköğrenime kadar her türlü eğitim imkânlarından yararlanmaktadır. Hükümlüler; okuma ve yazma, açık öğretim ortaokulu, açık öğretim lisesi ve açıkta üniversite veya örgün olarak üniversite eğitimlerine devam edebilmekte, kütüphaneden yararlanabilmekte ve ulusal düzeyde yapılan sınavlara hazırlık kurslarına katılabilmektedirler. Ayrıca hükümlüler açık futbol sahası ile kapalı spor salonlarında futbol, voleybol, basketbol, masa tenisi, badminton gibi sportif faaliyetlerde bulunabilmektedir (http://cte.adalet.gov.tr, 2020).

Hükümlülerin ceza infaz kurumu dışındaki yaşamının en önemli unsurlarından birisi şüphesiz meslektir. Kendi hayatını idame ettirebilecek durumda olmayan eski bir hükümlünün tekrar suç davranışında bulunmaması çok zor bir durumdur. Bu nedenle hükümlülerin, ceza infaz kurumunda tahliye olduktan sonra geçimlerini sağlayabilecekleri bir meslek sahibi olabilmeleri için hükümlülerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, halk eğitim merkezi müdürlükleri, mesleki eğitim merkezleri gibi kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları aracılığıyla hükümlülere mesleki eğitim kursları verilmektedir (http://cte.adalet.gov.tr, 2020).



Hükümlünün rehabilitasyon süreci, hükümlü olarak ceza infaz kurumuna girdiği zaman başlar. Fakat hükümlü ceza infaz kurumundan salıverildiği zaman rehabilitasyon süreci sona ermez. Tahliye olan hükümlünün, ceza infaz kurumu dışındaki yaşamda kendi ayakları üzerinde durabilmesi, ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra tekrar suç davranışı göstererek yeni bir hükümlü olmaması ve toplumsal kurullar ile yasalara saygılı bir birey olarak hayatını devam ettirebilmesi için çeşitli konularda desteğe ihtiyacı vardır. Bu bağlamda hükümlü cezasını infaz edip ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri tarafından çeşitli eğitim ve programlara dahil edilerek topluma tam olarak uyum sağlaması konusunda bütüncül bir yaklaşım sergilenmesi gerekmektedir (Şahin, 2002:1).

KAYNAKÇA

- Acar, H., N. Negiz ve E. Akman, (2013). Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle, Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları. Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Bacaksız, P. (2015). Cezalandırma Ve Topluma Yeniden Kazandırma. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 16. (4917-4941)
- Çolak, H., U. Altun. (2006). Denetimli Serbestlik Kavramının Yaptırım Teorisi ve Penolojik Bakımdan Tahlili ile Pozitif Hukukumuzdaki Düzenlemeler. Adalet Dergisi. 25(1). (1-33).
- Dönmezer, S. (1984). Kriminoloji. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Engin, M. (2012). Suçu Önleyici Tedbirler Bağlamında Ceza İnfaz Kurumlarında Çalışma ve Eski Hükümlü İstihdamı. Çalışma İlişkileri Dergisi. 3. 2(24-35).
- Şahin, C. (2002). Tahliye Öncesi Ve Sonrası Hükümlüye Ve Eski Hükümlüye Yardım. "Ceza ve Tedbirlerin İnfazında İnsan Haklarının Korunması" konulu 15. Hukuk İhtisas Semineri bildirisi.
- Uluğtekin, S. (1991). Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma. Ankara: Bizim Büro Yayınevi.
- https://www.cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/egitim-servisi-faaliyetleri, ErişimTarihi: 11/08/2020.

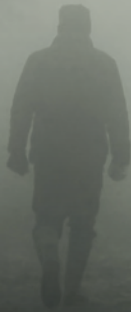
PSİKO-SOSYAL ARKA PLANIYLA SERİ KATİLLER

Esmâ AVAN

Sosyal Çalışmacı

“Bildiğim bir şey varsa o da şu: hiçbir anne oğlunu hor görmemeli. Bir kadın küçük oğlunu aşağılarsa o çocuk alçak, vahşi bir saldırgan olur.”

Edmund Kemper



“Bildiğim bir şey varsa o da şu: hiçbir anne oğlunu hor görmemeli. Bir kadın küçük oğlunu aşağılarsa o çocuk alçak, vahşi bir saldırgan olur.” Bu satırlar, Amerikalı seri katil, tecavüzcü, yamyam ve nekrofil (ölü ile cinsel ilişkide bulunan) olan, babasının annesi ve babası ile kendi annesi de dâhil olmak üzere on kişiyi öldüren Edmund Kemper’e ait. Bu ismi belki duymamış olabilirsiniz. Kemper, 2,06 metrelik boyu ve 145 IQ’su ile tanınan seri şekilde birçok cinayete karışan, zincirleme ölümlere ve tecavüzlere sebebiyet veren seri katillerden sadece birisi.

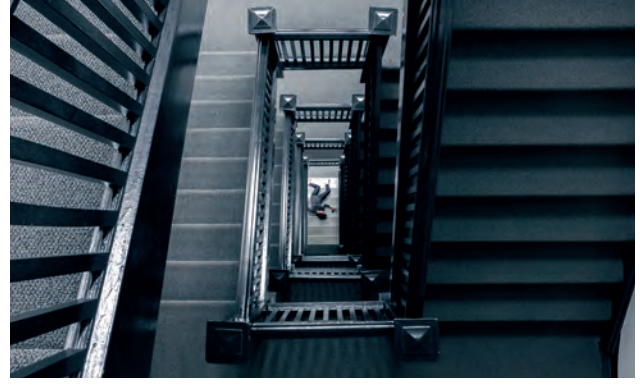
Okuyacağınız bu yazıda genellikle Amerikan dizî-filmelerinde gördüğümüz ya da yabancı ülkelerden alışık olduğumuz seri katillerin ülkemizde de zaman zaman ortaya çıkabildiğini ortaya koymaya çalıştım. Dolayısıyla öncelikle medyaya yansıyan ve ses getiren isimleri ele alacağım. Bu konuda araştırma yaparken faydalandığım en önemli kaynağım basın ve medyaya yansıyan haber arşivleriydi. Toplamda bilinen 15 seri katilin hayatından kesitlere ulaşabildim. Bunların tamamını ele almaktan ziyade dikkat çekici isimler üzerinde yoğunlaştım.

Gaziantep Canavarı Abdullah Palaz

Seri katilleri ele alırken kuşkusuz, bilinen ilk seri katillerden Abdullah Palaz, diğer bir adıyla “Gaziantep Canavarı”ndan bahsetmeden geçmek olmazdı. Abdullah Palaz, bilindiği kadarıyla 43 kişiyi öldürmüştür. İlk cinayetini ailesi ve kendisi yoksulluktan ölmek üzere iken 12 yaşındayken işlemiştir. Bu tarihten sonra da kendisini zalimlere karşı savaşan bir insan olarak tanımlamıştır. Ezel dizisindeki “Ramiz Dayı” karakterinin bu kişiden esinlenerek yazıldığı söylenmektedir. Her cinayeti için kendinde haklı sebepler bulmuştur.

Bebek Yüzlü Ali Kaya

“Bebek Yüzlü” lakabı ile bilinen bir diğer seri katil ise Ali Kaya. Hem temiz yüzü, hem de genç yaşı nedeniyle bu lakabı almıştır. Cinayetleriyle bir dönemin ilgi odağı olan ve hikâyesi dizilere konu olabilecek türden olan Ali Kaya, hırsızlık, gasp ve yaralama gibi suçlardan çocuk yaşta hapisane ile tanışmıştır. Ancak hem temiz yüzü, hem de sıradan bir lise öğrencisi olması nedeniyle kısa sürede ceza infaz kurumundan tahliye olmuştur. Tam olarak hikâyesi de bundan sonra başlamıştır. Ceza infaz kurumundan çıkan Kaya, soluğu ailesinin yaşadığı Alanya’da almıştır. Amcasını bıçaklayarak öldürmüştür, ancak bu cinayetin nedenini kimse öğrenememiştir.



Yine ceza infaz kurumunun yolunu tutan Ali Kaya, son durağı Silifke Ceza İnfaz Kurumu’ndan tahliye olur olmaz yine ilk iş Alanya’ya gitmiştir. Bu sefer annesine tecavüz eden kişiyi öldürmüştür. Kafasındaki planı gerçekleştirdikten sonra yakalanmak ve hapse girmek onun için sorun olmamıştır. Elazığ Ceza İnfaz Kurumu’na girerken arkasında bir not bırakmıştır: “Allah beni çağırıyor. Hakkımı almak için ben Allah’ın yanına gidip geleceğim. Ve en kısa zamanda günahkârlarla ve düşmanlarımla hesaplaşacağım.”

Elazığ Ceza İnfaz Kurumu’nda disiplinsiz davranışlarıyla herkesi bezdiren Kaya, akli dengesi bozuk raporu ile akıl hastanesine yatırılmıştır. Ama “Bebek Yüzlü”, kapalı yerde duramadığı için rapor alarak hastaneden öylece salıverilmiştir.

Sizce nereye gitmiş olabilir?

Tabii ki yine Alanya’ya...

Cinayetlerinin başkentinde önce “Dedo” lakaplı gazino işletmecisini, sonra “Ağrılı Mehmet” lakaplı kadın satıcısını ve Fırat Solmaz adındaki şahsı bıçaklayarak öldürmüştür. Cinayetlerinin sebebi beliydi: Ahlaksızlık.

Bebek Yüzlü’nün kafasındaki dünyaya aykırı davranışlarda bulunanlar sadece ahlaksızlar değildi. Aralarında hayatının çoğunu geçirdiği cezaevlerindeki İnfaz ve koruma memurları da vardı!

İntikamı kafaya koyan Kaya, İnfaz ve koruma memurları Kemal Aksakal ve Hasan Askeroğlu’nu da sokakta yakalayıp öldürmüştür.

Toplamda 10 cinayet işleyen ve “Toplumun kötü insanlardan arındırmaya” and içen Kaya, 5 Ocak 2014 tarihinde Gaziantep H Tipi Ceza İnfaz Kurumu’ndan firar etse de, 3 Mart 2014 tarihinde arkadaşının evinde saklanırken yakalanmıştır. Tekrar ceza infaz kurumuna götürülürken Kaya’nın, “Bugün olmazsa yarın olacak Allah’ın izniyle. Allah böyle haklısını layık gördü, başka bir şeye gerek yok. Kimse zulüm etmesin. Bugünün yarını da var.” dediği belirtilmiştir.



Çivici Katil Süleyman Aktaş

Bir diğer seri katil Bebek Yüzlü Ali Kaya'nın kankası "Çivici" lakaplı Süleyman Aktaş. Aktaş, kurbanlarının başlarına çivi çakarak öldürdüğü için bu lakabı almıştır.

Çivici Katil Süleyman Aktaş, kendi halinde, evli ve 2 çocuk babası bir hat işçisiyken Denizli'de Türkiye Elektrik Kurumu Müessese Müdürlüğü'nde çalıştığı sırada 31 bin 500 volt elektrik akımına kapılmıştır. Ağır yaralandığı bu iş kazasıyla da hayatı tamamen değiştirmiştir. Akli dengesini kaybeden Süleyman Aktaş, 1986 yılında Antalya'da yol sorduğu bir başkomiserin kendisine ters cevap vermesi üzerine başkomiseri öldürerek ilk cinayetini işlemiştir. Bu olayın ardından 3,5 yıl Bakırköy'de tedavi gördükten sonra geri döndüğü köyü, Denizli Çamköy'de yaşlı bir çifti evlerinde başlarına çekiçle vurarak sersemletip henüz hayattayken sol gözlerine ve alınlarına çivi çakarak, yine bir başka kişiyi başına çivi çakarak öldürmüştür.

Bunun üzerine yakalanarak daha önce de bir kaç kez tedavi gördüğü Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde tedavi görmeye başlamıştır. Bu dönemde yolları Bebek Yüzlü Katil ile çakışan Çivici Katilin, Bebek Yüzlü ile ortak bir noktaları vardır. Her ikisi de ölüm emirlerini yukarıdan aldıklarını iddia etmekte ve cinayetlerine hep ahlaki anlamlar yüklemeye gayret göstermekteydiler.

Fakat İzmir'de 2 çocuğa tecavüz edip öldüren İzmir Canavarı Ayhan Kartal'ın öldürme nedeni bu değildir. Kankalar bu duruma çok kızmıştır. Nitekim muhtemel cinayet gerçekleşmiştir. Cinayet sonrası suç aleti bulunamasa da, kankalar Kartal'ı 1 kere boğazından, 3 kere de göğsünden bıçaklayıp öldürdüklerini itiraf etmişlerdir. Birçok kez Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinden kaçan Süleyman Aktaş, hâlen geniş güvenlik tedbirleri altında hastanedeki tek kişilik odasında cezasını çekmektedir.

Baltacı Adnan Çolak

Şimdi gelelim "Artvin Canavarı" olarak da bilinen Adnan Çolak'ın hikâyesine...

Adnan Çolak, 1992 ve 1995 yılları arasında Artvin'de yaşayan ve çoğu yaşlı 11 kişiyi öldürmüştür. Kadın kurbanlarına da öldürdükten sonra tecavüz etmiştir. Çolak, yakalanmasının ardından çıkarıldığı mahkemede cinayetleri işleme sebebini şöyle açıklamıştır: "Ben yaşlı insanları öldürüyorum. Onlar biz gençlerin rızkını yiyorlar. O kadar yıl yaşamaşlar, daha fazla yaşamalarına ne gerek var?"

Artvin Canavarı, bu bakış açısıyla kendini toplumun bir hizmetkârı olarak görmüştür. Cinayetlerinde balta kullandığı için halk arasında "baltacı" olarak da tanınan, evli ve üç çocuk babası Adnan Çolak, son kurbanını öldü zannederek bırakması ve kurbanın kendisini teşhis etmesiyle yakalanmıştır. "Baltacı", beş yıl süren yargılamanın ardından 2000 yılında altı ayrı idam cezasına çarptırılmıştır.

Tornavidacı Katil Yavuz Yapıcıoğlu

Öncelikle kriminoloji tarihimizin en çok öldüren seri katili Tornavidacı Katili Yavuz Yapıcıoğlu'nun, gerçekleştirdiği cinayetlerden önce çocukluk yaşantısından biraz bahsedelim. Yapıcıoğlu, 10 çocuklu bir ailede, kendi ifadesine göre sevgisiz bir şekilde büyümüştür. İlkokulu ve ortaokulu üvey annesinin yanında okumuş ve üvey anne baskısıyla büyümüştür.

Kendi ifadesine göre okuduğu okullarda hep sınıf birincisi, sınıfında da arkadaşları tarafından sayılıp sevilen bir öğrenci olmuştur. Okul takımlarında ve amatör kümelerde futbol oynamıştır. Lise yıllarında, önce ailesinden, sonra da okulundan ayrılmıştır. Ardından evlense de sadece 3 ay evli kalmıştır. Dericilik yapıp iş adamı olmuştur, ancak onu da yürütemediği için kapatmıştır.

1994-2002 yılları arasında polis kayıtlarına göre 18, ailesine ve görgü tanıklarına göre ise, 43 kişiyi öldüren Yavuz Yapıcıoğlu, ilk cinayetini İstanbul'da, aynı mahallede oturan bir genç kızın kendisine "Günaydın" demesi üzerine önce kızla, sonra da genç kızın nişanlısı ve arkadaşlarıyla çıkan kavgada bıçağını çekip 3 kişiyi öldürmesiyle gerçekleştirmiştir. Kaçarken durdurduğu bir aracın şoförü kendisine derinince onu da öldürmüştür.

Günlük davranışlarında stabil olmaktan giderek uzaklaşan Yapıcıoğlu, cinayetlerine devam etmiştir. Abisinin dükkânını yakmış, annesi hakkındaki konuş-

malarına sinirlendiği anneannesini kafasına kül tablası vurarak öldürmüştür. Ankara Otogarı'nda simit parası istediği birisini para vermediği gerekçesiyle şişlemeye, işlediği bu cinayeti o an gören bir adamın boğazını da yine garın içerisinde ulu orta kesmeye kadar birçok saldırgan davranışta bulunmuştur.

Yapıcıoğlu tüm bu yaşananlara rağmen durmaksızın cinayetlerini sürdürmüştür.

İstanbul'da bir cami avlusunda, ısmarladığı dondurmayı yemeyi reddeden Belçikalı bir kadın turistin avlusunun ortasında öldürmüş, Pertevniyal Lisesi önünde bir kız öğrenci ve hizmetli arasında çıkan tartışmaya birdenbire karışarak, ikisini de önce azarlamış, sonra da sırayla saldırmıştır. Kız kurtulurken hademe olay yerinde ölmüştür. Cinayetlerini genelde çok ilginç nedenlerle, anlık durumlar sonucu işleyen Yavuz Yapıcıoğlu, hâlen ceza infaz kurumunda bulunmaktadır. Ve hâlen çok zeki olduğu söylenmektedir.

Mobilyacı Katili Seyit Ahmet Demirci

Seyit Ahmet Demirci, dört çocuklu fırıncı bir babanın en büyük oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Ortaokulu imam-hatip okulunda, liseyi de ticaret lisesinde okumuştur. Üniversiteyi kazanmış ama gitmemiştir. Cinayetlerden kısa bir süre öncesine kadar hayatını taksi şoförlüğü yaparak kazanmakta olan Demirci'nin çocukluğu Fatsa'da geçmiştir. Sakin kişiliğiyle tanınan Seyit Ahmet Demirci, en yakın arkadaşı Habil ile henüz 11 yaşındayken birlikte çalıştıkları küçük bir mobilyacı dükkânının bodrum katında işverenlerinin cinsel saldırısına uğramışlardır. Seyit Ahmet, son anda kaçmayı başarsa da, yaşlı mobilyacının arkadaşı Habil'e tecavüz edişini izlemek zorunda kalmıştır. İki arkadaş bu olayı sonsuzluğa gömme konusunda birbirlerine söz vermişlerdir. Ta ki üniversitede okuyan Habil'in intihar ettiği haberi gelinceye kadar...

Habil'in neden intihar ettiğini bilen tek kişi olan Seyit Ahmet, 5 Mayıs 1998 tarihinde havanın karardığı saatlerde İstanbul Esenler'de amaçsız bir şekilde yürümektedirken sokağın sağındaki mobilyacı dükkânını fark etmiştir. Vakit, Habil ile yaşadığı o korkunç saldırı saatlerine yakinken hiç düşünmeden mobilya dükkânına girmiştir.

Dükkân sahibi Ali Osman Beldek müşteriye yaklaşarak, o uğursuz lafı sarf etmiştir. "Bodrum katında başka modellerimiz de var." Seyit Ahmet için o dakikadan sonra karanlık kapı aralanmıştır. Birlikte bodrum katına indiği Ali Osman Beldek'in hayatını sadece mobilyacı olması sebebiyle o gün dükkânı-



nın bodrum katında tek el silah atışı ile sonlandırmıştır. Tam bir ay sonra 4 Haziran'da yine aynı şekilde mobilyacı Mehmet Kayatuzu ve 6 Haziran'da da Celal Pınargöz aynı kaderi paylaşmıştır. Muhtemeldir ki, yıllarca içinde tuttuğu kin, dışa vurmuş ve üç mobilyacıyı öldürmüştür. Yakalanmasaydı, cinayet sayısını arkadaşının tecavüze uğradığı zamanki yaşı olan 11'e tamamlayacağını söylemişti.

Kuyucu Katil Özkan Zengin

2008 yılında İstanbul'da öldürdüğü kişileri bir su kuyusuna attığı için "Kuyucu Katil" olarak tanınan Özkan Zengin ise, çocuk yaşlarından beri eşcinsel eğilimler göstermiş ve bunu kabullenmek istemiştir. Ve nihayetinde dayanamayarak eşcinsel ilişkiler yaşamaya başlamıştır. Ancak yaşadıkdan sonra bunun günah olduğunu düşünerek partnerlerini öldürmüş ve kuyuya atmıştır. Zengin, "Erkeklerden nefret ediyorum. İlk cinayetin ardından alışkanlık oldu. Onlardan nefret ettim, nefretim öldürme hissiyle birleşince öldürdüm." dedi. Zengin, işlediği cinayetler nedeniyle altı kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır.

Avcı Hamdi Kayapınar

Avcı Hamdi Kayapınar, kurbanlarına "onlar benim avım" dediği için kendisine bu lakap verilmiştir. İlk cinayetini, 14 yaşında iken 11 yaşındaki öz kardeşini ipe boğarak işlemiştir. 4,5 yıl çocuk ceza infaz kurumunda yatıp çıktıktan sonra iş bulamamış ve ailesi tarafından da dışlanmıştır. Daha sonra da seri cinayetlerine başlamıştır.

1998-2001 yılları arasında da 6 kişiyi öldürmüştür. Tutuklanıp yargılanan Kayapınar, ömür boyu hapis cezasına çarptırılmıştır. Yakalandığında "Ailem, kardeşimi benden daha çok seviyordu. Onu o yüzden öldürdüm. Daha sonraki cinayetlerim ise babama ve topluma inattı!" şeklinde ifade vermiştir.



Kayapınar, 16 yıl ceza infaz kurumunda kaldıktan sonra Denetimli Serbestlik Yasası kapsamında erken tahliye hükmünden yararlanarak, Şubat 2017'de tahliye edilmiştir. "Avcı" lakaplı Hamdi Kayapınar, 2 Ağustos 2018 tarihinde yine bir iş insanına ait villada özel güvenlik görevlisi olarak çalışan emekli uzman çavuş Sami Yılmaz'ı, pompalı tüfekte ateş ederek öldürdükten sonra beğendiği tabancasını gasp edip kaçmıştır. Olaydan 4 gün sonra evine yapılan baskınla yakalanan Kayapınar, tutuklanmıştır.

Kolici Katil Orhan Aksoy

Tıpkı çivici katil gibi bir ekol olan "kolici katil" in, 3'ü tanidik, 5 erkek cinayeti vardır. Kurbanlarını hap içirip uyuttuktan sonra iple boğarak öldürmüş, daha sonra soyup yıkayıp paketlenip kolileyerek kimi zaman boş alanlara kimi zaman inşaatlara bırakmıştır. Kolici Katil Orhan Aksoy, polis ifadelerinde "Beni kan tutuyor. O yüzden hepsini boğarak öldürdüm. İlk cinayetimi işledikten sonra et yiyemedim, vejeteryen oldum." demiştir. Yakalandıktan sonra hiç pişmanlık duymadığını keyifle anlatmış, "gene yap-sak" şeklindeki beyanlarıyla özellikle kurban yakınlarını çok öfkelenmiştir.

Kurbanları arasında en ilginç kaçak sigara satan bir tezgâhtar olmuştur. Bu kaçak sigaracıyı iki Moldovalı ile kavga ederken görmüş, kendi karısı da Moldovalı olduğu için olayı unutmamış, aylar sonra adamın yanına dönerek onu "Evde kaçak sigara var, gel sana satayım" diyerek kandırıp götürmüş, zorla içirmiş ve güzelce boğmuştur. Yargılandığı duruşmalarda olay çıkararak, hâkime kolundaki saati fırlatan "kolici katil", 2004 yılında 5 kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır.

...

Peki, kan donduran bu cinayetleri işlemiş seri katillerin hayatına, olay içeriklerine ve ifadelerine ilişkin bir derlemeye neden ihtiyaç duydum?

Amaç bu kadar isim ve bilgiyle kafanızı karıştır-

mak ve gereksiz bilgiye boğmak değil elbet. Ben 'cinayet' kelimesini klavyede yazarken bile tuhaf hissederken gözünü kırpmadan onlarca insanı öldürebilmiş bu seri katiller için kimileri psikopat, kimileri sosyopat tartışmalarını sürdürürken, biz şimdilik aynı anlama geldiği kabul edilen ve Ruhsal Bozuklukların El Kitabı'nın (DSM) seçtiği terim olan 'anti-sosyal kişilik bozukluğu'nu kullanalım.

Günümüzde suçlu zihinlerin nasıl düşündüğüne dair farklı alanlar tarafından incelemeler yapılmaktadır. Bu alanlarda çalışan kişiler tarafından cinayet artık sadece bir eylem olarak değil, aynı zamanda bir süreç olarak da incelenmeye başlanmıştır. Bu günlerde, araştırmacılar sadece "nasıl" sorusunu değil aynı zamanda "neden" sorusunu da sormaktadırlar. Bu nedenle psikopatinin, antisosyal kişiliklerin farklı boyutlarını ve iç yüzünü derinlemesine anlayabilmek önem arz etmektedir.

Toplumsal normlara uyum göstermekte zorlanan, toplumsal normlar tarafından suç sayılan davranışları sürekli olarak tekrar eden Antisosyal Kişilik Bozukluğu'na sahip olan bireyler, aile ve toplumsal yaşamda gerekli sorumluluğu üstlenemeyen, dürtüsel hareket eden, çoğunlukla saldırgan davranışlar sergileyen kişilerdir.

Gözünü kırpmadan birçok kişiyi öldürebilen bu kişilere psikolojik açıdan baktığımızda, en belirgin özelliklerinin "vicdan" dediğimiz kavramdan yoksun olmalarını, Baltacı Adnan Çolak'ın işlediği cinayetlere ilişkin "Ben yaşlı insanları öldürüyorum. Onlar biz gençlerin rızkını yiyorlar. O kadar yıl yaşamışlar, daha fazla yaşamalarına ne gerek var?" şeklindeki ifadelerinden anlayabiliyoruz.

Bu kişiler, işledikleri suçlar nedeniyle pişmanlık yaşamadıkları ve öz denetimlerini sağlayamadıkları için, ceza alsalar dahi yine ve yeniden suç işleme eğilimindedirler. Kibirli ya da abartılı bir kendini övme, söz cambazlığı ve etkileyici fakat yüzeysel bir duygulanım tipik özellikleridir.

Birçok anti-sosyal kişilik, ilk tanışmada etkileyici, doğal ve hoş görünürken amaçlarına ulaşabilmek için başkalarını duygusuzca kullanabilmektedirler. Kolaylıkla kendini sevdirebilir, rahatlıkla yeni arkadaşlıklar kurabilirler. Onlar için geçmişi ya da geleceği düşünmeden mevcut anı yaşamak ve o anlık çıkarları doğrultusunda her şeyi yapabilmek oldukça olağan bir durumdur.

Antisosyal kişilik bozukluğu olan bireylerde vicdan gelişimi yetersizdir. Söz cambazlığı ile yüksek ahlâki standartları savunsalar da, davranışlarında vicdandan eser yoktur. Buna karşılık entelektüel gelişimleri gayet normaldir.

Yasaları itkisel ve sonuçlarını düşünmeden çiğneyebilen anti-sosyal kişilikler için istediklerini hak etmek değil, sadece almak prensibi işlemektedir. Alkol ve madde kullanımı/bağımlılığı yüksek olan bu anti-sosyal kişilikler, anlık zevkler uğruna bir kalemde her şeyi silebilirler.

Psikopati ya da Anti-sosyal kişilik bozukluğu olan insanlar sıklıkla yalan söylemeler de, bu davranışlarını ustaca kamufle edebilir, aksini savunarak sizi kolayca ikna edebilirler. Yalanı yakalandığında da affettirmeyi çok iyi bilirler, fakat sözlerinde durmazlar. Bundan dolayı da yakın arkadaşlıklarını uzun sürdüremezler. Başkalarının sevgisini ve iyiliğini objektif olarak değerlendiremez, kimseye minnet ve şükran duymazlar. Eş olarak sorumsuz ve sadakatsizdirler.

Ayrıca psikopatiler, kişilerarası sözel olmayan davranışlarında farklılıklar gösterirler, eşlerine karşı daha müdahaleci olma eğilimindedirler, daha fazla el hareketi kullanırlar, öne daha çok eğilirler (karşıdaki kişi ile aralarındaki mesafeyi azaltırlar), insanların gözüne daha uzun süre bakarlar ve daha az gülerler.

Antisosyal kişilik bozukluğu ve psikopatide genetik, psiko-sosyal ve sosyokültürel etkenler rol oynar. Benmerkezci, duyarsız ve istismar boyutu yüksek antisosyal kişiliklerde kaygı duyma özelliği ve korku koşullaması düşüktür. Bundan dolayı da cezadan etkilenme, vicdan gelişimi ve sosyalleşme için gerekli olan koşullu tepkilerin edinilmesi zayıftır.

Antisosyal kişilik bozukluğu olanlar bir suç ya da kabahat işlerken yakalandıklarında, aldatma, yalan söyleme ya da kaçma gibi yöntemlerle cezalandırılma tehlikesini bertaraf etme yolunda büyük çaba sarf ederler.

Psikiyatride anti-sosyal kişilik bozukluğu tanısı koymak için bireylerin 8-9 yaşlarında erken başlayan davranış bozukluğu göstermeleri önemli bir kriterdir. Çocukluklarında davranış bozukluğu sergileyen çocukların anti-sosyal kişilik bozukluğu geliştirmeleri çok nadirdir. Bu durum çoğu kez ergenlik yıllarıyla sınırlı kalacaktır. Anti-sosyal Kişilik Bozukluğu tanısı koyabilmek için birey en az 18 yaşında olmalıdır.

Bazı psikiyatristler dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) olan çocukların psikopati geliştirme oranlarının diğer çocuklara göre yüksek olduğunu bildirmektedirler. Vicdan gelişiminde yetersizlik, yüksek düzeyde tepkisellik ve saldırganlıkta da genetik etkenler ve duygusal yetersizliklerin yanı sıra, anne-baba tarafından reddedilme, aşağılanma, sertçe kontrol edilme, istismar ve ihmal, tutarsız disiplin gibi faktörler rol oynamaktadır. An-



ti-sosyal bir kişilik gelişimi için bir diğer psiko-sosyal faktör ve belki de en güçlü neden; bu kişiliklerin çocukluklarında deneyimledikleri fiziksel ve cinsel istismarlardır.

Anti-sosyal kişilik bozukluğunda tedavi oldukça güçtür. Hastaların ilaçlarını almama eğilimleri de önemli bir sorun olarak psikiyatristlerin karşısına çıkmaktadır. Birçok vaka tedavi olmasa bile suça yönelik etkinliklerde 40 yaşından sonra bir azalma görülmektedir. Biyolojik dürtülerde azalma, sosyal koşullamanın biriken etkileri ve kendine zarar verici davranışları daha iyi kavramış olmanın bunda rolü büyüktür. Genetik ve karakter özelliklerinin, öğrenme ve kötü çevresel etkenlerin psikopati ya da antisosyal kişilik bozukluğunda önemli rolleri olduğundan, okul ve aile çevresini hedefleyen önleyici programlar çok daha etkin bir mücadele yöntemidir.

Kaynaklar

1. <https://yuvayayolculuk.com/sucu-ne-yaratti.html>
2. <https://biacaip.com/seri-katil-edmund-kemper-ve-onun-gercek-olamayacak-kadar-urkutucu-hikayesi/>
3. N. Gümrükçüoğlu ve diğerleri, Suçlu Zihinler Nasıl Düşünür:Psikopati ve Suç Arasındaki İlişki, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Alfred University, 2012
4. M. Avcı ve B. Bozdoğan, Mükerrer Suçluluk, Davranım Bozukluğu ve Antisosyal Kişilik Bozukluğu'nun Ortak Değişkenleri Üzerine Bir Derleme Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, Osmaniye-2020
5. E.F.Uluhan, Antisosyal Kişilik Bozukluğu ve Psikopati, Antalya-2014- <http://www.antalyapsikiyatri.com/psikoterapist-emine-filiz-uluhan/antisosyal-kisilik-bozuklugu-ve-psikopati>
6. <https://biacaip.com/kolici-civici-bebek-yuzlu-iddiaci-ve-digerleri-iste-turkiyenin-seri-katilleri/>
7. <https://www.milliyet.com.tr/ali-kaya-bebek-yuzlu-katil-molatik-14985/>
8. <https://www.sabah.com.tr/fotohaber/yasam/turkiye-tarihinin-en-acimasiz-10-seri-katili>
9. <https://onedio.com/haber/kriminoloji-tarihimizin-en-azili-suclusu-olan-tornavidaci-katil-yavuz-yapicioglu-712814>

KUZEY AFRİKA'DA GİZLİ BİR HAZİNE: KAHİRE

Muhammed İkbal ÇAKMAK
Cumhuriyet Savcısı Adayı

GEZİ



Kahire denildiğinde birçoğunuzun aklına ilk önce piramitler, mumyalar ve firavunlar gelecektir. Ancak bugün sizlerle birlikte farklı bir yolculuğa çıkacağız. Kahire'nin kalbinde, gizli kalmış güzelliklerin ve görülerde hayranlık uyandıran büyük şaheserlerin yer aldığı İslami Kahire bölgesinde adımlayacağız.

Başlangıç Noktamız: Han El-Halili Çarşısı

Binlerce yıllık tarihinde sayısız medeniyete ev sahipliği yapmış kadim şehir Kahire'deyiz. İslami Kahire'yi gezmeye şehrin ticari merkezi olan Han El-Halili çarşısından başlıyoruz. Memlük Sultanı Berkuk'un at eğiticisi olan Çerkes El-Halili tarafından kurulan bu çarşı, altı asrı aşan bir geçmişe sahip ve hâlen Mısır'ın tarihi mirasının en önemli unsurlarından biri. Ortadoğu'nun en büyük çarşılarından biri olan Han El-Halili'de lokantalar, kahvehaneler, antikacılar, aradığınız her şeyi bulabileceğiniz hediye eşya dükkanları bulunuyor. Bu büyük çarşıda zamanın nasıl geçtiğini farketmeyeceksiniz.



Tarihe Tanıklık Eden Kahvehane: Fişavi

Han El-Halili'den başlayan gezimize bir kahve arası veriyoruz ve Fişavi'nin kapısından içeri süzülüp ahşap sandalyelere bırakıyoruz kendimizi. Kahire'nin en meşhur kahvehanesi hiç şüphe yok ki "Fişavi"dir. 1773 yılından beri ayakta olan bir kahvehaneden kimler gelip kimler geçmedi ki? İstiklal Marşımızın şairi Mehmet Akif, bu kahvehanede yudumladı kahvesini. Mehmet Ali Paşa'nın torunu, Mısır'ın son kralı Kral Faruk burada oturdu. Necip Mahfuz kitaplarını burada yazdı. Hollywood filmlerinin vazgeçilmezi Morgan Freeman da buradan izledi Kahire'yi. Ve daha birçok bilinen, bilinmeyen insan geçti bu kahvehaneden. Bu kahvehane için "Kahire'nin merkezi" desek yanlış olmaz. Sokağın her iki



yanına dizilen sandalyelere, sedirlere oturup etrafı seyretmeniz dahi Kahire'yi anlamınıza yeter aslında. Kahire'nin bütün renklerini üzerlerinde taşıyan insanlar önünüzden geçerler durmaksızın.

Bir sonraki durağımız Hüseyin Camii ve Midan Hüseyin olacak.

Seyyid El-Hüseyin Camii

Hz. Peygamberin vefatının üzerinden henüz 50 yıl dahi geçmemiştir ki, O'nun ardından İslam devletinin üç halifesi şehid edilmiş, müslümanlar birbirleriyle iki büyük savaşa girişmişti. Peygamberin bir torunu zehirlenmiş; bir diğer torunu ise, etkilerini bugün





hâlen coğrafyamızda yaşanan siyasi olaylarda dahi hissettiğimiz büyük mezhep ayrılığını doğuran Kerbela Hadisesi'nde acımasızca katledilmişti.

Hüseyin'in mezarı Irak'ın Kerbela şehrinde. Başının ise, Kahire'de Seyyid el-Hüseyin Camii içerisinde olduğu rivayet edilir. Bu sebeple kutsallık atfedilen camiye müslüman olmayanların girmesi yasaktır. Caminin içerisinde yer alan ve günün her saatinde dolu olan türbe kısmında insanları otururken, dua ederken, namaz kılarken, türbenin demir korkuluklarına yaslanıp ağlarken görmeniz mümkün.

Caminin içerisine girdiğinizde pek çok camide göremeyeceğiniz türden samimi bir manzarayla karşılaşılıyorsunuz. Biri yemeğini yerken, bir diğeri biraz ilerisinde namaz kılıyor. Kimi uzanmış yatarken, kimisi Kur'an okuyor, kimisi de muhabbet ediyor.

Sizi Asırlar Öncesine Götürecek Bir Meydan: Hüseyin Meydanı

Kahire'de beni en çok etkileyen yerlerden biri de Hüseyin Meydanı. Tüm şehrin özetini bir kısa film tadında seyredeceğiniz bu meydan, şehrin en güzel noktalarından biri.

Hüseyin Meydanı'na geldiğinizde Seyyid El-Hüseyin Camii'nin meydana bakan kapısına sırtınızı

verin ve karşınıza çıkan inanılmaz manzarayı seyredin. İnsanların farklı kıyafetlerle sağa sola koşuşturmasını izleyin, birbirleriyle konuşmalarını ve bağırıp çağırmalarını dinleyin.

Hüseyin Meydanı'ndan Ebu Dehab Camii'ne doğru yürüdüğünüzde hem biraz önce izlediğiniz insanların arasına karışarak onları daha yakından hissedeceksiniz, hem de biraz sonra Ezher'in birbirinden farklı güzel minarelerini göreceksiniz. İnsanların ve şehrin sesini dinleyeceğiniz muazzam bir yer alan Hüseyin Meydanı'na muhakkak vakit ayırın. Sizi yüz yıllar öncesine götürecek bu manzara, büyüleyici bir etkiye sahip.

Şimdi de Hüseyin Meydanı'ndan hemen ilerisindeki Şare El-Ezher'e doğru ilerliyoruz. Alt geçitten geçerek El-Ezher Camii'ne ulaşıyoruz.

Bilginin Çiçek Açtığı Yer: El-Ezher

670 senesinde temelleri atılan El-Ezher camiine Fatimiler tarafından verilen "Ezher" (çok parlak, çok güzel) isminin, Hz. Fatıma'nın "Zehra" lakabından esinlenerek konulmuş olabileceği ileri sürülmektedir. Fatimiler tarafından Şii-Batinî inancının öğretilmesi ve yayılması için kurulan Ezher, bu özelliğini iki yüz yıla yakın korumuş, Kahire'nin Selahaddin Eyyubi tarafından fethi sonrasında bunu yitirmiştir.





Eyyubiler ve ardından gelen Memlûkler, Ezher'i sünni bir eğitim merkezi haline getirdiler. El-Ezher, yüzyıllar boyunca önemini koruyarak o günden bu güne ulaşmıştır. 'Ezher Şeyhi' bugün ülkedeki en yüksek dinsel makam olarak kabul edilirken, medrese de sünni müslümanlığın en saygın öğretim kurumlarından biridir. Bugün ülkenin çeşitli yerlerinde modern kampüsleri bulunan Ezher'de verilen eğitim ücretsizdir. Dünyanın her yerinden müslüman öğrenciler buraya kabul edilir.

El-Ezher Camii'nin büyük ve geniş avlusuna girdiğimizde hava da artık kararmak üzere. Akşam ezanına birkaç dakika var. Caminin ışıkları da açıldıktan sonra karşımıza çıkan manzara eşsiz. Birbirinden farklı iki güzel minaresi ve büyük avlusuyla mükemmel Ezher manzarası karşımızda. Akşam ezanının okunmasıyla birlikte, bu eşsiz manzarayı zor da olsa aramızda bırakarak camiye geçiyoruz.

Dünyanın En Göz Alıcı Sokağı: Şare Muizz Li Dinillah

El-Muizz Li Dinillah, 969 yılında Kahire'yi fetheden Fatimî halifesidir. Yeni şehrin ana güzergâhına da onun ismi verilmiştir. Kente güney kapısı olan Bâbü'z Zuveyle'den girip kuzey surlarında yer alan Bâbü'l Fütuh'tan kent dışına çıkan bu cadde, ortaçağ Kahire'sinin ana güzergâhlarından biriydi. Geçen zaman içerisinde binalar, caddenin genişliğini azaltmış olsa da, cadde hâlâ Kahire'nin en güzide yapılarına ve eserlerine ev sahipliği yapmaktadır.

Tarihi Direnişin Kanıtı: Beynü'l Kasrîn

Fatimîler, Mısır'ı ele geçirdikten sonra El-Kahire (Üstün Gelen) ismiyle yeni bir şehir kurmuşlar ve bu şehri ülkenin başkenti yapmışlardı. Kahire'yi kurmaktaki gayeleri, halife ve ailesi için güvenilir bir kale inşa etmektir. Bu sebeple şehri halife için bir sığınak

hâline getirmek için kalın bir duvarla sağlamlaştırılmışlar ve baskına uğramamak için de şehrin kuzeyine hendek kazmışlardı. Böylece şehir, hem düşman baskınlarına karşı sağlamlaştırılmış, hem de halkın sultanlık sarayına girmesi engellenmiş oldu.

Herkesin şehir surlarını geçmesine izin verilmezdi, girmek isteyenlerin özel bir izin belgesi almaları gerekirdi. Şehre sadece kraliyet ailesinin askerleri ve önde gelen devlet memurları girebiliyordu. Yüksek surların ardında görkemli saray ve camiler inşa edilmişse de, Fatimîlerin mimari eserlerinden günümüze çok az şey kalmıştır.

Beynü'l Kasrîn, "iki saray arasında" anlamına gelmektedir ve Muizz Li-Dinillah Caddesi'nin Han El-Halilî'den itibaren kuzeye doğru devam eden kısmını oluşturmaktadır. Bu isim, Kahire'de tarihi direnişin bir kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır, zira sözü geçen her iki saray da altı yüz yıldan fazla süredir yerinde yoktur. Kalabalık bir meydanın iki yanında karşı karşıya duran bu saraylar, Fatimîler tarafından 969 senesinde kurulan El-Kahire'nin önemli bir kısmını oluşturmaktaydı. Fatimîler'den sonra gelen devletler ve hükümdarlar, bu sarayların yerine kendi saraylarını inşa etmişler ve bu bölge her zaman en görkemli yapılara ayrılmıştır.

Kölelikten Hükümdarlığa: Memlûkler

Memlûklerin tarih sahnesine çıkışları ve devlet kurma serüvenleri epeyce ilginçtir. Öyle ya, halkının neredeyse tamamı Arap olan bir coğrafyada Türkler nasıl devlet kurmuşlardır?

Memlûk kelimesi "efendisinin temellükü altında bulunan köle" anlamına gelmektedir. Bu kelime zamanla İslam tarihi içerisinde istilâhî (özel anlamda kullanılan, herkesin anlayamayacağı söz) bir mana kazanmış ve "savaşlarda esir düşerek veya tüccarlardan satın alınarak köle yapılan beyaz insan" an-



lamına gelmeye başlamıştır. Bu manası ile Memlük, artık “münhasıran hükümdar veya emirlerin muhafız birliklerinde görev yapan hususi, içtimai ve hukuki bir statüye sahip asker”i ifade etmeye başlamıştır. Bunların kurdukları devlete de Devletü'l-Memâlik (Kölemen Devleti) denilmiştir.

Hâkimiyetlerini güçlendirmek maksadıyla İslam tarihinde ilk defa Memlük kullananlar Abbasî halifeleri olmuştur. Abbasî Devleti'nin kuruluşunda İranlı unsurunun mühim bir rol oynaması, buna paralel olarak İran nüfûzunun gittikçe artması karşısında, bilhassa El-Me'mûn (813-833) zamanından itibaren Abbasî halifeleri, bir denge kurmak maksadıyla İslâm devleti sınırları dışından Türkleri getirterek onlardan askerî birlikler teşkil etmeye başlamışlardır.

Abbasî halifelerinin kendilerini güçlendirmek, valilerin de buldukları yerlerde bağımsız olma arzularını gerçekleştirmek için, Memlüklerden ordu teşekkül ettirmek gayesiyle Memlük satın almaları, bir müddet sonra bu Memlüklerin İslam devletinin her yerinde yayılmasını sağladı. Fakat zamanla bu askerlerin bütün vilayetlere yayılması, Abbasîlerin aleyhine oldu.

Küçük yaşta ülkelerinden getirtilip, efendilerinin lütfu ile hürriyetlerine kavuşturulan bu Memlükler, zamanla nüfuzlarını artırarak, yeni vatan edindikleri topraklar üzerinde idareyi ellerine almaya başladılar. Göstermiş oldukları yararlıkların mükâfı olarak çeşitli vilayetlere vali tayin edilen Türk komandanlar, Memlük sistemini büyük bir maharetle tatbik ettiler. Bunun en bariz örneği Mısır'da görüldü. Mısır'a gelen Türk valiler kurdukları Memlük gruplarına dayanarak, hilafet merkezine karşı istiklal mücadelesine giriştiler. Tolunoğulları, İhşidiler ve Memlükler bu şekilde kurulmuşlardır.

Köle olarak getirilen, önce birçok İslam devletini koruyup muhafaza eden, sonrasında ise İslam tarihinin en güçlü devletlerinden birini kuran ve Moğolların ilerleyişini durduran Memlükler, İslam sanat tarihine de çok büyük katkılar sağlamış, arkalarında bugün hâlâ hayretle seyrettiğimiz eserler bırakmışlardır.

Memlük cami ve medreselerinin daha ilk bakışta büyük bir incelik ve zarafete matuf olduğunu hemen fark edersiniz. Dışarıdan baktığınızda görkemli ve güzel işçilik hemen dikkatinizi celbeder, içeriye girdiğinizde ise gözleriniz kamaşır. Kahire'ye yapmış olduğum bu seyahatte gördüğüm Memlük eserleri, kendilerine olan saygımı daha da arttırdı.



Sultan Kalavun Medresesi ve Türbesi

Beynü'l Kasrin içerisinde yer alan üç Memlük eserinden ilki Sultan Kalavun Medrese ve Türbesidir. 1279-1280 yıllarında Memlük Sultanı El-Melikü'l-Mansûr Kalavun tarafından inşa ettirilmiştir. Cami, medrese, türbe ve hastaneden meydana geldiği için, Kalavun Külliyesi denilmektedir. Yapımında üç yüz Haçlı esiri çalıştırılmış, tamamlanması da on üç ay sürmüştür.

Ön cephesinde Gotik mimari üslubun izleri hemen fark edilmektedir. 13. yüzyıl için değişik bir örnek olan bu cephe, sivri kemerli nişlerle hareketlendirilmiş, girintili ve çıkıntılı cephe düzenlemesi ile de dikine uzanan bir mimari görüntüye sahip olmuştur. Gerek cephede gerekse iç mekânda, İslam öncesi devirlere ait devşirme sütun ve sütun başlıkların kullanıldığı görülmektedir. Cephede alt sıra pencerelerin üzerinde taşta yüksek kabartma olarak işlenmiş bir yazı şeridi yer almaktadır.

Sultan en-Nâsır Muhammed Medresesi ve Türbesi

Sultan en-Nasır Muhammed Medresesi ve Türbesi'nin daha alçak ve daha dar olan ön cephesi karşılıyor bizi. Gotik mimari üslupta yapılmış olan siyah-beyaz giriş kapısı Akka'daki bir kiliseden alınmış ve Haçlıların Memlükler tarafından 1291 yılında



nihai olarak mağlup edilmişinin anısına Kahire’de yeniden yapılmıştır.

Yeryüzündeki en güzel ve ayrıntılı işlemlere sahip eşsiz minarelerden birini burada göreceğinize sizi temin ederim. Baktığınız zaman şaşırıp kalacağınız, gözlerinizi ayırmadan seyredeceğiniz bu ustalık eserini, uzun uzun seyretmeden buradan ayrılmamanızı tavsiye ederim.

Medresenin içerisi de bir o kadar güzel. Burada yer alan bu mimari eserler için ne kadar şey söylesek az gelir. Fotoğraflarda dahi bu denli güzel görünen, birer şaheser olan bu eserleri çıplak gözle seyretmek ise gerçekten paha biçilemez.

Şimdi de Beynü’l Kasrin’in en kuzeyinde yer alan Sultan Berkuk Medresesi’ne doğru ilerliyoruz.

Sultan Berkuk Külliyesi

Mısır’da Çerkes asıllı Türklerin hâkimiyetini başlatan Sultan Ebu Said Berkuk tarafından yaptırılan külliye, dışarıdan bakıldığında camiden pek farklı olmasa da, gerçekte fıkıh öğrenilen bir okuldur. Çok daha küçük ölçüde olmasına ve sarkıtlarla çevrili taş bir kubbeye sahip bulunmasına rağmen giriş kısmı Sultan Hasan Camii’nin bir taklididir. Cephe duvarı altlı üstlü bir sıra pencere ile zenginleştirilmiştir. Alttaki pencereler dikdörtgen, üsttekiler ise sivri kemerli ve tahta kafeslidir.

Medresenin iç avlusuna girdiğimizde bizi güzel bir avlu, avlunun ortasında da güzel bir şadırvan karşı-



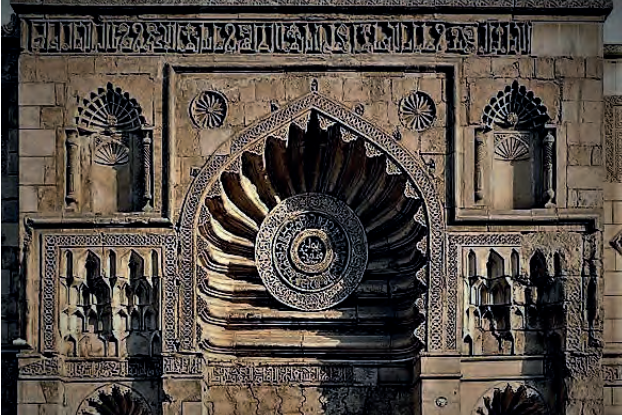
lıyor. Şadırvanın kubbesi içindeki işlemler ise gerçekten görülmeye değer.

El-Hâkim Camii

Halife El-Hâkim’in adını taşıyan camiinin yapımına babası El-Aziz Billah zamanında başlanmış, ancak oğlu Hâkim Biemrillah zamanında tamamlanmıştır.

Cami parlayan mermerleri ve gösterişli avizeleriyle ışıl ışıldır. Mimari yapı olarak El-Ezher Camii’ne benzemektedir. Caminin içerisine girdiğinizde büyük bir avlu sizi karşılar. Büyük avlunun bir köşesine de çeşme yerleştirilmiştir. Avluda cıvılcı sesler çıkartarak koşuşturan çocukları görmek ve geçmişe gitmek için ayaklarınızdaki çorapları çıkartıp mermeri hissederek avlunun içerisinde gezinmenizi tavsiye ederim.





Eşsiz Bir Mimari İncisi: El-Akmer Camii

Kamer (Ay) kelime kökünden gelen ismi ile El-Akmer Camii, "Mehtaplı Camii" anlamına gelir. Bu adı da muhtemelen ışılı gri renkli taşlarından almıştır. 1125 yılında Fatımiler döneminde inşa edilen cami, dokuz yüz yıla yaklaşan bir tarihe sahiptir. Bunca zamandır Kahire'nin tozuna ve kirine maruz kalan cami, artık ışıldamaktan uzaklaşmış olsa da, hâlâ eşsiz bir mimari güzellik olarak kabul edilir.

El-Akmer, Mısır'ın taştan yapılan en eski camisidir. Daha öncesinde binalar tuğla ile inşa edilir ve üzerine siva çekilirdi. El-Akmer'in dış cephesini gördüğünüzde hayran kalacaksınız. Giriş kapısının üzerinde yer alan deniz kabuğu desenleri, cami cephelerindeki taş süslemelerin ilk örneklerinden biridir.

İki İyilik Bir Arada: Abdul Kethuda Sebil-Kuttabı

Kahire'nin tek su kaynağı Nil nehriydi. Su ihtiyacı, inşa edilen kemerler yahut sakalar vasıtasıyla şehre ulaş-



tırılırdı. Diğer taraftan sakaların taşıdığı suyu depolamak için havuzlar, sarnıçlar ve sebiller inşa edilmiştir.

Abdul Kethuda Sebil Kuttabı da, şehrin en işlek noktalarından birine, sadece su içilen bir yer olarak yapılmamıştır. Sebilin üstünde yer alan katta Kur'an eğitimi için ayrılan ve "kuttab" olarak anılan, küçük bir teras da inşa edilmiş, sebil talebelerin Kur'an okuması ve ezber yapması gayesine hizmet eden bir yer de olmuştur. Bu haliyle Hz. Peygamberin iki sünnetine hizmet etmiş oluyordu: Susayanlar için su, ilim tahsil etmek isteyenler için ilim...

Sebilin ilerisinde Muiz Caddesi üzerinde sağda kalan El-Akmer Camii ile gezimize devam edelim.



Kuzey Surları ve Geri Dönüş

Böylece Muiz Caddesi'nin kuzey surlarına kadar olan kısımdaki gezilecek noktaları bitirmiş olduk. Yürümüş olduğumuz bu kısa mesafede birden fazla devletin ve kültürün eserini görmüş olduk. Mimari ve estetik açıdan bizi ziyadesiyle tatmin edecek birçok eser gördük. Şimdi, geriye dönüp geldiğimiz yolu takip ederek Muiz caddesi üzerinden Bâbü'z Züveyle doğru yürüyeceğiz.

Tarihe Tanık Bir Kapı: Babü'z Züveyle

Fatımiler döneminde inşa edilen kent surlarının günümüze kalmış tek kapısı olan Babü'z Züveyle ilk olarak on birinci yüzyılda yapılmıştır. Memlükler döneminde sultanlar, Mekk'e giden hac kervanlarının ayrılışını buradan seyredirdi.

Bu kapı oldukça meşhur bir kapıdır ve hafızalara halk önünde kanlı idamların gerçekleştirildiği yer olarak da kazanmıştır. Öyle ki, öldürülenlerin başları surların üzerinde teşhir edilir günlerce orada bekletilirdi.

Yazımızı Babü'z Züveyle kapısı üzerine inşa edilmiş minarelerin üzerine çıkarak seyrettiğimiz İslami Kahire manzarasıyla nihayete erdiriyoruz.

Allah'a ismarladık.

YALNIZLIK

Martılar soluk soluğa,
Yalnızlığı kovalamakta
Ruhuma üşüşen yalnızlığı...

Bir derin nefes çektim içime
Bu nefes yalnızlık kokulu
İçim nefes gibi senle dolu...

Vapurlar rüzgârla el ele
Bir öğle vakti sessizliği iskelede
Yalnızlık, ben ve bir de iskele...

Manzarada bir sen eksiktin işte
İstanbul vardı senin yerinde
Senin yerin gözlerimde...

Yazdıkça çoğaldı yalnızlığım
Kutalmışım; uzadı ıssızlığım
Sorardım kaybolan ruhuma ben
Sahi bu yalnızlık neden?

ZAMANIN GÖR DEDIĐİ...

Nazım BAL

Yargıtay Tetkik Hâkimi

ÖYKÜ



Nisan ayı çıkar çıkmaz kışlakta sıcaklar bastırmış, otlakta davarlar doymaz olmuş, sivri sinekler çoğalıp geceleri çoluğu çocuğu uyutmaz olmuştu. Deli Osman'ın yörük obası daha fazla dayanamazdı kışlakta. Tası tarağı toplayıp yaylaya göç etmeliydi vakit geçirmeden. Ormanda çam sakızı devşirip kayaların kovuğundan kar çıkarıp yemenin, çayırarda at binip pınarlardan buz gibi su içmenin, bayırlarda mavi kekik biçip bilmem kaç asırlık sedir ağacının gölgesinde öğlen uykusu çekmenin zamanı gelmişti çoktan.

Yörüklerin göç zamanı gelince Antalya Ovası'ndan Toroslar'ın karlı doruklarına kadar bir telaş başlar; kap kakak, yatak yorgan, pılı pırtı, davar oğlak, çoluk çocuk ne varsa toparlanıp obalar yollara düşerdi. İşte zamanı gelmiş; göç başlamıştı yine. Bir çift öküz, üç deve, dört katır, iki at, üç köpek, bir kedi, on beş tavuk, altı yüz baş oğlaklı keçi, beş oğlan, iki gelin, üç kız, dört torun ve bir avrat ile 'Deli Osman Obası' vurundu göç yoluna. Dereler geçildi, yamaçlar çıkıldı, dağlar aşıldı da gelindi Gökçebelen Yaylası'na. Nihayet menzile yetişildi ve kervan durdu. Düzlüğe kazıklar çakıldı, urganlar çekildi, kıl çadırlar sıralandı yan yana usta mimar eseri muazzam kara kubbeler gibi.

Çadırlardan en büyüğünün önüne bir ateş yakıldı. İnce bir duman tütüp yükseldi dağlara doğru. Gazi Paşa'nın bir konuşmasında; "Arkadaşlar! Gidip, Toros Dağları'na bakınız, eğer orada bir tek yörük çadırı görürseniz ve o çadırda bir duman tütüyorsa, şunu çok iyi biliniz ki bu dünyada hiçbir güç ve kuvvet asla bizi yenemez." diyerek, düşmana karşı galibiyetin teminatı olarak gösterdiği o dağlar bu dağlardı, o çadır bu çadırdı, o duman bu dumandı işte.

Eli kınalı, fistanı yamalı, alını gümüş paralı, gerdanı boncuk sıralı gelinlerin sağdığı keçileri, ham çarıkılı, yün çoraplı, kara şalvarlı, ak kepenekli oğlanlar dağa sürdüler. Turna başlı, hilal kaşlı, ipek saçlı, mercan dişli kızlar çadırları derleyip toplarken Deli Osman, atını eyerleyip atın kulağına eğildi. Fısıltı halinde ata tarlaya gidileceğini söyledi. Hemen yola çıkıp tatlı yeşil renkli bir denizi andıran taze bahar çayırlarının üzerinden dörtnala geçerek tarlanın ucuna geldi. Güzün göçmeden ektiği, domuzdan, geyikten, kurttan kuştan arta kalan buğdaylar başağa durmuştu. Deli Osman konuştu başaklarla: "Bak, bu sene buğday çok olsun; yeni gelin geldi, yeni torun oldu, obada nüfus çoğaldı." dedi tarlaya. Sonra hasatı, harmanı düşündü. İki çuval buğday için hazirandan eylüle kadar harman sürülürdü bu yaylada kadimden beri. Yine aynı olacaktı; başaklar sararınca ekin biçilecek, temmuz güneşine

serilecek, yağmur yağmasın fırtına çıkmasın diye el yürekte beklenecek, sonra öküzler düvene koşulacak, altı çakmak taşlı düvenlere çocuklar bindirilecek, günlerce sapın üstünde döndürülecek, iyice ezildikten sonra sapla saman ayrılacak, rüzgar beklenecek, rüzgar çıkınca harman rüzgara karşı savrulacak, buğday ile saman birbirinden ayrılacak, sonra kızlarla gelinler buğdayı kalburla eleyecekler, oğlanlar samanı çuvalalayacaklardı. Her şey iki çuval kışlık buğday olsun diye yapılacaktı. Bu sırada bir aksilik olur da harman ıslanırsa buğday bozulur, saman çürür, koca oba kışın unsuz ekmezsiz, hayvanlar samansız kalırdı.

Deli Osman, kıtlığı, yokluğu iyi biliyordu. İkinci Cihan Harbi'nden önce askere gitmiş, o askerdeyken savaş patlak verince terhisi uzamış, dört sene askerlik yapmıştı. Dört sene yaylaya çıkamamak, çiçeklerin açtığını, kuşların uçtuğunu, derelerin coştuğunu görememek; obadan, avrattan, evlattan, anadan babadan ayrı düşmek; üstüne okuması olmayıp askerlik kaidelerine uyamadığından asker ocağında çokça hırpalanmak aklına ziyan etmişti Osman'ın. Askerden geldikten sonra insanlarla olduğu gibi diğer varlıklarla da konuşmaya başlamıştı. Tıpkı insanlarla konuşur gibi, ağaçlara, otlara, hayvanlara da derdini anlatırdı Deli Osman.

Belki de haklıydı; buğdayın çok olması isteğini Allah'tan başka kime söyleyecekti? Mecburen tarlaya, ekine anlatacaktı bu meramını. Bir yere gidileceği zaman, onu götürececek olan atın gidecekleri yeri bilmeye hakkı yok muydu yani?.. Lâkin insanların çoğunluğu öyle yapmadığı için kendilerinden farklı diye ona 'deli' diyorlardı işte. Birine göre caminin merteğini çalmış, ötekine göre mezarlığa işemiş, berikine göre kitaba sövmüştü de ondan böyle olmuştu Osman.

İsmet Paşa terhisi uzatınca, tarla ekilmemiş, harman sürülmemiş, davar oğlak güdülmemiş kıtlık başlamıştı o zamanlar. Oba, ot tohumuyla arpa



ekmeğiyle durmuştu Osman gelene kadar. Tabii, beterin beteri vardı. Anasının dayısı Deli Çavuş, Yemen'e gittikten sonra on yedi sene gelmemiş, kendisinden umut kesilince karısını kardaşına vermişlerdi. Giderken kundakta bıraktığı oğlu evlendikten sonra çıkagelmişti bir gün. Meğer ölmemiş; İngiliz'e esir düşmüş; çok eziyet çekip aklını da oynatmıştı. O tam deliydi ama kendisi onun kadar değildi şükür. Ne olmuş yani, ağacı taşı adamdan sayıp konuşuyorsa? Ne ağaçlar vardı adamdan evlâydı. Şu yayla katranının gölgesini hangi insan verebilirdi? Şu atın gücü kuvveti hangi insanda vardı? Şu tarlanın vereceği iki çuval buğdayı hangi insan yapabilirdi toprak olmasa. Belki anlıyorlardı; konuşmuyorlar diye anlamadıkları söylenemezdi nihayetinde. Yine de kızgındı Kemal Paşa'nın yokluğunu aratan İsmet Paşa'ya. 'Allah razı olsun, harbe girmemişsin madem ne demeye tutuyorsun askeri kışlada?

Babasını tanımadan büyüyen el kadar çocuklara, gözü hep yolda olan taze gelinlere, oğlunu son bir kez göremeden can veren ihtiyarlara yazık değil miydi?... Bu yüzden öfkeliydi Paşa'ya; reyî Başvekil Menderes'e atmıştı ihtilalden önce.

Deli Osman, yeniliğe meraklı, hayatı kolaylaştıran teknolojiye hayrandı. Buraların en zengini o değildi ama; yaylada en iyi mavzer onda, en yeni eyer onunkiydi. Bu dağlarda bir tek onda bulunurdu Alman yapısı dürbün. Karıncalar gibi dağın yamacına yayılan sürüyü çadırın önünden takip ederdi onunla. Bir kaç sene önce 'Sierra' marka pilli radyoyu ilk o getirmişti kışlak köyüne. Bu radyoyu Antalya pazarında görünce, yirmi tane oğlaklı keçiyi gözü-nü kırpmadan feda etmişti. İyi de etmişti kendisine göre. Buralarda dağ taş keçiydi zaten. Ne işe yarardı keçî? Radyo öyle miydi ya? Düğmesini açınca yanı başında çalgı çengi başlıyor, akşam da ajans dinlenebiliyordu. İhtilali, Yassıada Mahkemesi'ni, Başvekil'in idamını, Komitenin icraatlarını seçimleri hep radyodan öğreniyordu. Bu alet, Ankara'da



olanı burada anlatıyordu. Bu dağın başından dünyaya sihirli bir kapı açıyordu. Keçi ne yapıyordu?..

Üstelik obalar, radyo dinlemeye onun çadırında toplandıklarından, ister istemez itibar gösteriyorlar, arkasından konuşsalar da eskisi gibi yüzüne karşı 'Deli Osman' diyemiyorlar, 'Osman Ağa' diyorlardı. Bir alet daha ne kadar faydalı olabilirdi?..

Deli Osman, tarlaya gelip acarlaşan başakları görüp harman zahmetini düşününce, aklına radyoda anlatılan patoz makinesi geldi. Geçen sene Manavgat Ovası'nda da görmüştü uzaktan. Radyoda anlatıldığına göre, kuru sapı makineye verince hemen buğdayı oluştundan akıtıp, samanı bir yana ayırıyormuş. Bu nasıl bir icat, nasıl bir kolaylık insanın akli almıyordu ama, gâvur yapmıştı işte. Tıpkı tomofili, kamyonu, radyoyu yaptığı gibi yapmıştı onu da. Serik Ovası'nda bu makineyi çalıştıran biri varmış. Bir yerde otuz harman varsa oraya gelir, buğdayın yedide birine çalıştırmış patozu. 'Bu patoz makinesi traktörün arkasında gezdiriliyor. Yaylaya çıkacak yol yok ki, gelemez buraya. Çaresi yok, gene bütün yaz harmanla uğraşılacak, yağmur fırtına olursa mahsul zarar görecek' diye hayıflanırken aklına müthiş bir fikir geldi. Heyecanla atına anlatmaya başladı: "Peki, koca kısrak, patoz harmana gelemiyorsa harmanı patoza götürsek ne olur? Sapı katırlara yüklessek, kışlağa indirsek, patoz orda çalışsa... Hem zaten harmandan sonra samanı da buğdayı da götürmeyecek miyiz?"

Atın bu fikre bir itirazı yoktu ama Osman, atı iyice ikna etmekte kararlıydı. "Yazık değil mi çoluğa çocuğa, yazık değil mi mahsule?... Madem makinesi var bunun; ne demeye eziyoruz kendimizi? Ben radyoya yirmi keçî verdim diye bana gülüyorlardı. Şimdi radyo dinlemek için kıçımından ayrılmıyor millet. Bak koca kısrak, göreceksin, patoz gelince benden önce koşacaklar harmana..."

Akşam olunca etraftaki obalardan gelenler her zamanki gibi Deli Osman'ın obasında toplandılar. Konya işi gök kızıl desenli yün keçenin üzerine herkes bağdaş kurup sıralandı. Yakılan çıra meşalesinden yayılan isli titrek ışık yaşlı yüzleri hafifçe aydınlatırken Deli Osman, altı tane büyük pili radyonun pil yatağına yerleştirip radyoyu açtı. Antenini uzatıp ibresini kısa dalgada çevirirken yabancı dillerde parazitler duyulduktan sonra bir aralıkta parazitli bir yayınlı Türkçe bir ajans veriliyordu. Radyoda ihtilalden sonra yeni ortaya çıkan şu Ispartalı toraman oğlanın sesi duyuluyordu yine. Osman Ağa'ya göre; 'Isparta dediğin şu karlı dağın ardıydı. Çocuğun söylediği kadarıyla, yörüktü, çobandı. En çok o bahsediyordu köylüden, en çok o düşünüyordu malı davarı,



en çok o biliyordu tarlayı yaylayı... Madem bu yörük oğlu Isparta'dan kalkmış Ankara'ya varmış, bu işte ben de varım demişti; oralarda namerde boyun eğdirilmemeli, muhannete muhtaç edilmemeli, arka çıkılmıyordu ona. O da bizden biriydi neticede; kıl çadırda yatmışlığı, ham çarık giymişlığı, çimende oğlak gütmüşlüğü, derede çimmişlığı vardır elbette. Madem Ankara'ya gitmiş, demir kırata o binmişti bu sefer; vurulmalıydı rey mühürü, bu çocuğun kıratının böğrüne seçimlerde.'

Ajanstan sonra Deli Osman, bu gün koca kısırağa anlattıklarını ajans dinlemeye gelenlere de anlattı. Bildiği ve duyduğu kadarıyla patoz makinesinden ve çalışma prensibinden bahsetti. Patozdan sonra harman zahmetinin olmayacağından, mahsulün ıslanıp çürümeyeceğinden, fırtınanın ürünü alıp götürmeyeceğinden dem vurdu coşkuyla. Ancak diğerleri onun kadar heyecanlanmadılar bu işe. Osman'ın bu hevesine karşılık temkinliydi. Kimisi patozun mahsulü yakmasından, kimisi ezip un etmesinden korkuyordu. Atadan dededen gördüklerinin suyu mu çıkmıştı? Durup dururken iki çuval buğdaydan olmak istemiyorlardı. Öyle ya; bu delinin aklına uyup bir maceraya kapılarak kışın ortasında obalarını aç bırakmak da vardı işin ucunda.

Osman gözünü karartmıştı. Ne yapıp edip patozu getirmeli, bu mucizeyi yakından görmeliydi mutlaka. Diğerlerine dönüp kararlı bir sesle: "Ağalar, eğer iki çuval buğdayınıza bir şey olursa ben davarımı satar, gider, Beyşehir pazarından sizin buğdayınızı alır, veririm size. Sözüm sözdür." dedi. Osman deliydi doluydu ama sözünün eriydi. Buğdaylarına bir şey olursa dediğini yapar, gerekirse bütün sürüyü satar, alırdı buğdaylarını.

Bu, ürün garantili sözleşme üzerine diğerleri de razı oldular harmanı kışlağa taşımaya. Ekinler biçildikten sonra herkes saplarını yükledi katırlara. Patozun gelebileceği yere kadar indirdiler harmanlarını. Kışlaktaki tarlalardan birikenlerle birlikte otuzu bulmuştu harman sayısı.

Deli Osman gitti Serik Ovası'na, sora sora buldu patoz makinesini. Al aşağı vur yukarı üste beş oğlaklı keçi de vererek 'uzak' diye nazlanan patozcuyla ikna etti köye gitmeye. Gün geldi, patoz dayandı harman yerine.

İlk önce Osman'ın harmanına koşuldu patoz. Madem bu iş onun başının altından çıktı; yanacaksa onun buğdayı yansın, ezilecekse onunki ezilsindi. Deli Osman "Bismillah" deyip çıktı patozun tezgâhına. Gürültüyle çalışmaya başlayan patozun içine bir kucak sapı attı. Patoz bir anda yuttu desteyi, bir borusundan samanı fışkırttı, ötekinden tertemiz buğdayı döktü. Aman Allah'ım, bu bir mucizeydi. Bu nasıl olabilirdi? Bunu yapabilmek için eskiden günlerce ızdırap çekilirdi. Bu işin bu kadar kolay olması inanılmazdı...

Deli Osman, o kıtlık ve yokluk yıllarını, harman yerlerinde düven üstünde geçen gençliğini, çatlayan öküzleri, hastalanan çocukları, ölen ihtiyarları, yağmur yiyip çürüyen buğdayı, aç kalınan zamanları hatırladı. Gözlerinden yaşlar boşaldı. Bir kucak deste daha aldı attı patozun içine. Sonra o tarafta hiç kimse olmadığı halde başını arkasına doğru çevirdi. Arkasındaki bomboş alana doğru işaret parmağıyla desteyi yutmakta olan patozu göstererek bağırdı: "Gör Ulan!.. Gör!.."

Patozu izlemeye gelen kalabalık ve harman sahipleri onun kiminle konuştuğunu bilemediler. "Bu deli, yine hayal görmeye başladı." diyenler oldu aralarından. Deli Osman, masallardan fırlamış mitolojik bir canavarı andıran patozun ağzına sap atarken bir taraftan da sevinmeye ve sövünmeye



devam ediyordu. Davudi sesi patozun gürültüsünü bastırıyordu. Konuşmasının devamında bu kez arkasında bıraktığını farz ettiği zaman tüneline bağırdığı, tıpkı ağaçla taşla konuştuğu gibi bu sefer de geçmiş zamanın ruhuyla konuştuğu, bunca eziyeti, yokluğu, yoksunluğu kendisine reva gören eski zamanlara sitem ettiği anlaşıldı. “Gör ulan!... Gör de utan; bize neler ettin iki çuval buğday, beş okka un için. Ömrümüzü yedin, gençliğimizi çürüttün. Bak, gâvur yapmış işte... Tuttuğu altın olsun, varsın gâvur olsun; Allah ondan da razı olsun...” Osman kucağındaki desteyi patozun içine her attığında öfkeli bir sevinçle bağırmaya, patozu övmeye, geçmişe sövmeye devam ediyordu. “Gör ulan!.. Gör, içine tükürdüğümün evveli... Gör, ağzına sıçtığımın geçmiş... Gör, anasını avradını

Tarımda makineleşme hususundaki hislerini ifade eden Osman’ın bu sözleri obalarda yıllarca konuşulup bir atasözü kıvamına ulaştı daha sonra. Hayatı kolaylaştıran, bir çileyi ve zorluğu geride bıraktıran her yenilik karşısında duyulan sevinç ve hayıflanmayı anlatan üç kelimelik tepki, çok şey anlatıyordu aslında.

Kışlak köyüne elektrik geldiğinde asırlardır yakılan çıra meşaleleri söndürüldü. Çıra isinin ve sıcaklığının yerini alan pırl pırl elektrik ışığına karşı aynı sesler yükseldi evlerden: “Gör ulan!.. Gör!..” denildi hep birlikte.



Sonra günlerce geçit vermeyen, yörüklerin kendi imkanlarıyla yaptıkları iptidai kütük köprüleri alıp götürün çayın üzerine Devlet köprü kurdu nihayet. Deli Osman, çoktan ölmüştü ama sözleri yaşamaya devam ediyordu obalarda. Yörükler, başını taşlara vura vura akan azgın çayın üzerinden ellerini kollarını sallayarak otuz adımda geçince aynı şeyleri hissettiler yine... Toplandılar köprüünün üstüne; bağırdılar hep birlikte geçmişe doğru: “Gör ulan!.. Gör!..” dediler.

Efendim, zamanın Patent Dairesi Başkanı olan Amerikalı yargıç Charles H. Duell daha 1899 yılında: “Artık icat edilebilecek her şey icat edildi. Geriye bir şey kalmadı.” diyerek tarihi bir gafa imza attıktan sonra neler değişmedi ki insanoğlunun hayatında? Her gün, Duell’in büyük yanılığını yeniden tescil etmek için doğuyor sanki. İnsanoğlunun mars yolculuğu, sürücüsüz araçlar, pilotsuz uçaklar, yapay zekânın hayatımıza kattıkları, insansı robotlar, iletişim ve ulaşım imkanları ve daha neler neler Duell’i değil de Deli Osman’ı haklı çıkarıyor adeta.

Her ne kadar akli başında bilsem de bende de var bir şeyler galiba. İlk defa cep telefonu alıp kullanmaya başladığımda, daktilodan bilgisayara geçtiğimde, ilk arabamı alıp kullandığımda aynı duyguları hissettim ben de. Kara yoluyla iki günde vardığım Erzurum’dan ilk defa uçağa binip bir buçuk saatte geldiğim Antalya Havalimanı’nda da aynısı oldu. Tabi, akli başında biliniyorum; uluorta sövüyorum ama gayriihtiyari mırıldanıyorum böyle durumlarda Deli Osman’ın derin anlamları olan üç kelimelik feveranını: “Gör ulan!” diyorum, “Gör!..”





100₺

CEZA MUHALEMESİNDE TOPLANMASI GEREKEN DELİLLER

yayin.taa.gov.tr



@AdaletAkademisi

Van'da çiğ felaketi...

Van'ın Bahçesaray ilçesinde çiğ altında kalanları arama çalışmaları devam ederken, ekiplerin üzerine de çiğ düştü. Karlar altında kalan arkadaşının yeleğini alan bir asker, gözyaşlarına hakim olamadı.

(Yılın Fotoğrafları-Özkan BILGIN-Anadolu Ajansı)

